

Saaka wvù Jee wvu εkumε Jisos no Matio to Saηεε

Fiεε fi nu ê N'wa' Mat wvun e

Saaka wvù jee wvù nu ê N'wa' Mat wvun e, jemyi le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Saaka wvù jee wvun nu fô bonyii bocii le yî εkolε ke nshε le. N'wa' wvun duηci le è nu Jisos Wee N'yεεyi wvu leη wvù kee keeloocε enele fiεε fi bonci bo Nyo' le jemyi. N'yεεyi wvu Jisos tfuu ê ηwa' wvun e nu ε bó ε baancε bikuu bitin. (1) No Jisos to benεε shii yî kum e no yεεyi εkumε bonyii bò bvunfon bvu fowe nu bvubole. (2) No Jisos to nyaε ntefe ê boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε εkumε lemme di wvù to tumεε bó yî dvú le. (3) Bonηan bò Jisos to maε εkumε bvunfon bvu fowe. (4) N'yεεyi εkumε fiεε fi è nu wee ηgoo Jisos. (5) N'yεεyi εkumε no won wvun nu ke eka bò no bvunfon bvu Nyo' le nu ke eto.

Bikuu bi mwεεm e ê N'wa' wvun e

1:1-2:23 Kfuu di bo Jisos Klistu le bò no bó to bokεε wvù

3:1-12 Lemme di Jon Nleseηjoo le

3:13-4:11 No bó to leσεε Jisos ê joo bò no Satan to momεε wvù

4:12-18:35 Lemme di Jisos to ghane gee Galilee

19:1-20:34 ε Jisos nε Galilee, γεη Jelusalem

21:1-27:66 Kemaa ke Jisos e ke fokemεse Jelusalem bò mbew jó le

28:1-20 No Tata Jisos to buyεε yî kpwe le, duηce
εkolε kew ê bonyii bew

Kfuu di bo Jisos Klistu le
(Luk 3:23-38)

¹ Eyan nu εdieε ε bo'iceε kfuu di bo Jisos Klistu le.
Jisos Klistu to nu waa Nfon Dawe wvù to nu waa
Abla'am.

² Abla'am to nu iceε Aysik, ε Aysik nu iceε Yakow,
ε Yakow nu iceε Judas bô boom bo ice le,

³ ε Judas nu iceε Bελεs bô Sela bô bwee bó to nu
Tama. ε Bελεs nu iceε Eslon, ε Eslon nu iceε Lam.

⁴ ε Lam nu iceε Aminada, ε Aminada nu iceε
Na'shon, ε Na'shon nu iceε Salmon.

⁵ ε Salmon nu iceε Boas wvù bwee to nu La'ab.
ε Boas nu iceε Obεd wvù bwee to nu Lut. ε Obεd
nu iceε Jεεse.

⁶ ε Jεεse nu iceε Nfon Dawe.

ε Nfon Dawe nu iceε Saamun wvù bwee to nu
kpweε Uliaa.

⁷ ε Saamun nu iceε Lε'ubwam, ε Lε'ubwam nu
iceε Abija, ε Abija nu iceε Asa.

⁸ ε Asa nu iceε Jε'ushεfat, ε Jε'ushεfat nu iceε
Jolam, ε Jolam nu iceε Usaya.

⁹ ε Usaya nu iceε Jotam, ε Jotam nu iceε A'as, ε
A'as nu iceε Esikaya,

¹⁰ ε Esikaya nu iceε Manase, ε Manase nu iceε
Amos, * ε Amo nu iceε Josaya.

1:1 Lum 1:3-4; 2Tim 2:8; Mat 20:30-31 **1:2** Kej 21:2-3; 25:26;
29:32-30:24 **1:3** Kej 38:29-30; Lut 4:18-22 **1:5** Yosh 2:1-24;
Lut 1-4 **1:6** 2Sam 11-12 **1:7** 2Klo 11:31-13:23 **1:8** 2Klo
13:23-21:20; 26:1 **1:9** 1Klo 26:1-28:27 **1:10** 2Klo 29:1-33:25

* **1:10** Boηwa' bo boyvuum bomew keηke dieε din le Amon.

11 Ε Josaya nu icee Jekonaya bô boom bo bwee bó le. Bó to boke bó ε è to nu kefew kè bonyii bo Babilon to kooyεε bonyii bo Islael γεν dvú wonj wvubo wvù Babilon e.

12 Ejim jodvu, no bó to kooyεε bonyii bo Islael γεν dvú Babilon, ε Jekonaya no nu icee Shiltia, ε Shiltia nu icee Selubabel,

13 ε Selubabel nu icee Abiud, ε Abiud nu icee Eliakim, ε Eliakim nu icee Aso,

14 ε Aso nu icee Sadok, ε Sadok nu icee Akim, ε Akim nu icee Eliyu,

15 ε Eliyu nu icee Eliesa, ε Eliesa nu icee Matan, ε Matan nu icee Yakow.

16 Ε Yakow nu icee Yosεw wvù dwee Maalia, ε Maalia nu wvù to bokεε Jisos wvù bó tenε le Klistu.

17 Nonεn bo'icee kfuu di bo Jisos e ban ε mum ε no nu yuufe ncow bonεw keekεw yî Abl'am e eto ebuy yî Nfon Dawe le, bvuu nu yuufe ncow bonεw keekεw yî Nfon Dawe le eto ebuy seke bó to kooyεε bonyii bo Islael γεν dvú Babilon. Ε keekεw seke bó to kooyεε bonyii bo Islael eto ebuy seke bó to bokεε Klistu nu ten ε bo'icee kfuu dibole nu yuufe ncow bonεw.

*Ekume no boo di Jisos e to lenεε
(Luk 2:1-7)*

18 Boo di Jisos Klistu le to len ê je yin e. Bwee wvù Maalia to nu ε bó ε seyse wase le wvú nu ke enu kpwεε Yosεw. Ε bó se keeke etaashε bvujen, nu ε fí to nε buy le wvú nu wase bô fue ê mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le.

¹⁹ No fí kooyεε nonεn, ε Yosεw wvù dweese, no è to nu wee wvu teytesy yaa koonke keeshoose wvú κε, mum yen le wen nu egawsεn bô wvú ε è nu ejim ejim.

²⁰ No wvú to bεε kpwaake keege nonεn, ε fí kooy le nceendaa Tata to nu ε nε to fô wvú le ê εfilε le seke wvú to leete gay ê wvú le, “Yosεw, waa Nfon Dawe, fo wo efan keejo Maalia bwee yew wo le κε, njefo fue din dì wvú nu bô dí nu ε wvú keηke ê mvunγay mvu Keyoy ke Yuule le.

²¹ Wvú nu ke eboo wan diemsεn é wo ecu diee diew le Jisos, † njefo wvú nu ke eboyse bonyii bew can bibefe bibole.”

²² Mwεεm mvun mvunciim to kooyi keege é fí eto ekocεn no Tata to jemyεε wase diuw wee we ntum e le,

²³ “Ben eyeke eyuw, wan wvu tfu mvu nu ke eleem bô fue, eboo wan diemsεn é bó eteηe wvú le Emanwεl.” Diee din nu le, “Nyo' nu beene ε bó.”

²⁴ No εfilε kie lamεε Yosεw nonεn, ε wvú ke kamse mum ge κε no nceendaa Tata gayεε ê wvú. Wvú to nu ε jo Maalia bwee yew we le,

²⁵ geenεn ε bô wvú faηε yaa ecee diεwε no wee bô kpwεse ké no cee κε. Ε bô wvú ke ce nonεn γεν buy no Maalia to ghanεε eboo. Ε Yosεw mum cu diee di wan e le Jisos.

2

Ε bogoyfee γεν keebun Jisos

1:21 Mben 130:7; Mat 1:25; Luk 1:31; Lem 4:12 † **1:21** Diee dì Jisos nu le, “Wvú nu ke eboyse bonyii bew can bibefe bibole.”

1:23 Yεsa 7:14 **1:25** 1:21

¹ Bó to boke Jisot ntɛw wvù Betele'em wvu ê keba ke won e kè Judea le. E è to nu kefew kedvu le e 'Elod nu Nfon wvu Judea jodvu. E fí kooy le bogoyfee bomew to nu e ne won wvumew e ê keba kè diuu sane le, to Jelusalɛm no biwci le,

² “Nfon Bojuu wvù bó boke we nu fɛɛ? Bese biwci nen njefo bese nu e yen jon ye le ê keba kè diuu sane le, e mum e no too keebun wvú.”

³ E Nfon 'Elod dioo yuw saaka wvun e wvú shiw fitele fiew, shiw noo fi bonyii bo Jelusalɛm e bocii.

⁴ E wvú tooy bocee ncese bo baay baay bocii bô bonyii bocii bô duŋci bonci bo Nyo' le ê bonyii, e bó tase. E wvú bife ê bó le laa fò bó to nu keeke eboo Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ, nu fɛɛ le?

⁵ E bó tfuse le, “Bó to nu keeke eboo ntɛw wvù Betele'em wvu ê keba kè Judea le. Fifi nu no wee ntum Nyo' to sanɛɛ le,

⁶ ‘Wo wvù Betele'em wvu won wvù Juda le, fo wo ekpwaakè le wo nu fintɛw fi caan baay won wvù Juda le ke.

E keè le wee nu ke ebuy ntɛw wvun e wvù nu ke esaake bonyii bem bo Israel.’ ”

⁷ E Nfon 'Elod mum tooy ten bogoyfee ba ejim ejim biwɛɛ yuw ê bó ntay kefew kè jon yidvu to buyɛɛ.

⁸ No wvú yuw mum tum bó Betele'em gay le, “Ben egen ebosen egom wan wvudvu ntay. Ben dioo e gom e yen, kase to see ê me, wvu le è nulo é me ten engen embun wvú.”

⁹ E bonyii bodvu yuw no Nfon gay nonen, mum buy no gene ngen wvubo. E bó dioo gene, e fí kooy

le jon yì bó to yεεε ê keba kè diuu sane le ye to nu ε no lene gene ê bó fwe duñci bó je. E yí ke gen nen buy fò wan wvudvu to nu, mum leem fò.

¹⁰ No bó yεεε jon yidvu le nonen, ε njon yuwyε bó baay, ε ye no jee bó.

¹¹ E bó ke gen ley yew yì wan to nu dvú le, yen wan bô bwee wvú Maalia le, mum gbwe ê wan εjise bun wvú. No bó bun mum yene bikele bibole bvuse mwεεm mvubole mvu kembunfon e, nya ê wvú. E mwεεm mvun to nu ketwaa ke bigew e kè yeεle, bô kfuu jiiñ dimew, noo kfuu nfley mvu. *

¹² E Nyo' ke ciise lo ê bó ê εfile le le bó eyene fo bó ebvuu etu jim le bó eyen Nfon 'Elod e ke. E bó ke mum tu wase jim woñ wvubole ê je mi le jεεy.

E Yosεw jo wan ε bô bó sam gen Ijiw

¹³ No bogoyfee ba nen'yεε wase gen, ε fí kooy le nceendaa Tata to nu ε ne to fô Yosεw e ê εfile le gay ê wvú le, “Ja we ejo wan bô bwee é ben ε bó efεε egen woñ wvú Ijiw e, enù jó egen ebuy kefew kè me nu ñke engay le ben ekase le. Me ñgayte nen njefo Nfon 'Elod nu egomte wan wvudvu keeyu.”

¹⁴ E Yosεw mum ja we, jo wan bô bwee entañ ne gen Ijiw,

¹⁵ mum no nu jó gen buy kefew kè Nfon 'Elod to laε le. Fí to kooy nonen keege é fí eto ekocεn no Nyo' to jemyεε diuw wee ntum we le le, “Me nteje waa wεm wvú ε buy ε è nu woñ wvú Ijiw e.”

E Nfon 'Elod yuwyε boom Betelε'em

* **2:11** Jiiñ din ê díew bala le nu, «frankincense», ε nfley wvun nu, «myrrh». **2:15** Os 11:1

16 Ɛ 'Ɛlod ke dioo yɛn lɛ bogoyfee ba nu ɛ lɛɛ wen, ɛ fí ffuw wvú baay. Ɛ wvú mum tum bonyii lɛ bó eɣɛn Betele'em noo biba bi mbew jó le bicii, eyuwye boom bolemɛ bò nu ɛ kɛw bilum bifɛɛ ɛ tu jim. Wvú to nya bilum bin bii no wvú to biwɛɛ ɛ bogoyfee ba yuw ntay kefew kè bó to yɛnɛɛ jon ye le.

17 Ɛ bó ɣɛn yuwye boom ba nonɛn, ɛ fí mum kocɛn no wee ntum Nyo' wvú Yelimia to jemyɛɛ wase lɛ,

18 “Bó nu ɛ yuw ɛtale ntɛw wvù Lama le, ɛ wee fuunke kpwe, beele ffule. Ɛ è nu Lashɛl ɛ wvú beele boom bew. Ɛ bó cimse wvú cimse nkuan, njefo kɛ boom bew bɛɛ kɛ.”

Ɛ bo Yosɛw nɛ Ijiw kase tu jim

19 Ɛ Nfon 'Ɛlod ke dioo la, ɛ fí kooy lɛ nceendaa Tata to nu ɛ buynɛn fô Yosɛw e ɛ ɛfile le won wvù Ijiw e, gay ɛ wvú lɛ,

20 “Ja we ejo wan bô bwee é ben ɛ bó ekase etu jim won wvù Israeɛl e, njefo bó ba bò se gomte keeyu wan wvun nu ɛ kpwekɛn wase.”

21 Nonɛn ɛ Yosɛw mum ja we jo wan bô bwee ɛ bô bó no tuu jim won wvù Israeɛl e.

22 Geenɛn, ɛ wvú ke dioo to, yuw lɛ waa Nfon 'Ɛlod wvù Akilius nu ɛ die kentaw ke ice le Judea ɛ no saake, ɛ wvú mum fan keeɣɛn jó. Ɛ bó bvuu lew ɛ wvú ɛ ɛfile le lɛ fo wvú eɣɛn jó kɛ. Ɛ wvú mum bɛɛ ɣɛn wase ɛ è nu ɛ keba ke won e kè Galilee le,

²³ γεν no cee ntεw wvù bó teηε λε Nasaλεt e. Fí to kooy nonεn keekocεn no wee ntum Nyo' to jemyεε wase λε, “Bó nu ke eteηε wvù λε Wee wvu Nasaλεt.”

3

N'yεεyi Jon Nleseεjoo

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Ε to nu kefew kekie le, ε Jon Nleseεjoo nε buy γεν ηkpwaante ê keba ke woη e kè Judea le no fewci ê bonyii λε,

² “Ben ekumεn mvuntelem mvunεn, njefo bvunfon bvu fowe nu wase nceencee.”

³ Jon wvun nu wvù wee ntum Nyo' wvù Yεsaya to jemyεε ekumε wvù seke wvù to gayεε λε, “Diεw wee fuηke ηkpwaante λε, ‘Bó eseysel je Tata, enεle é yí enù teytey.’ ”

⁴ Jon to jiise ndvù ε bó kene bô yvúw nyam mi yì bó teηε λε kamεl, seenke kecaw cin ε bó kene bô jew nyam, ε mwεεm mwew mvudien nu cúma bô ndoη.

⁵ No wvù to fewci nonεn, ε bonyii mum no buyte Jelusalem bô bontεw bocii bo Judea jodvu le noo biba bi mbew Joo Joodan e bicii, gene fô wvù le.

⁶ No bó gene nonεn no seηε bibefe bibole, ε wvù mum leese bó ê joo ê Joo Joodan e.

⁷ Geenεn, ε wvù ke dīoo yεn ε Bofalasii bô Bosadusii bomew nteen too λε wvù elese bó ê joo, ε wvù gay ê bó λε, “Eηgokε ke yó le, è tefe yεε ben λε ben

2:23 Luk 1:26; 2:39, 51; Jon 1:46 **2:23** Os 11:1 **3:2** 4:17; Luk 3:3 **3:3** Yεsa 40:3 **3:4** 2Bfn 1:8 **3:7** 12:34; 23:33; 24:15-25, 37-39

elewtè shém Nyo' yì ffuuke yì wvú nu ke edunçε ê ben, ε se no too nen?

⁸ Ben egeè mwεem mvù dunçi le ben nu ε kumen wase mvuntelem mvunen.

⁹ Fo ben emum eduù kε lo ê bikuu binen le Aba'am nu icee wene kε. E me ensee ê ben le è nulo é Nyo' ebanke eta eyan é yó etu boom bo Aba'am e.

¹⁰ Ben ekeè le bó nu ε gee wase teme ê binyi bi bite le. Kete kecii kè baa yumte mvuntam mvù jee, nu ε bó nu egbwo naa eley yî geη e, eton lo.

¹¹ Me nleese ben ê joo njefo ben nu ε kumen wase mvuntelem mvunen. Geenε ε wee wvù too ê me ejim nu ε wvú kuuke fele me. E bolaba bew nu ε me mbaa ncim ηkpwenten keentuu kε. Wvú nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le noo ηguy e.

¹² Wvú keηke fieε fiew εbo fi wvú nu efεeten egiη dvú, eyεse fô wvú fεetene, ebaance egiη egεε ê ηwaw e, emum ekuu nyiim eton ê ηguy wvù fieε se njime le.”

E Jon lese Jisos ê joo

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ No Jon to leese bonyii ê joo nonen, ε Jisos ke mum ne ê keba ke won e kè Galilee le geη fô Joo Joodan e le Jon elese ten wen ê joo.

¹⁴ Geenε ε Jon no tune gayte le, “E nu wo wvù be keηke keelese me ê joo, wo ε kaa ε no too fô me le neε le?”

¹⁵ E Jisos tfuse ê wvú le, “Cine é fí enù nonen keseen. E nu ê yin je le yì bee wo nu ege fieε ficii fi Nyo' gomte.” Nonen ε Jon mum bee,

¹⁶ lese Jisos ê joo. Ke no Jisos to buyte ê joo nonen, ε fí kooy le εbulε to nu ε yene, ε wvú yen Keyoy ke Nyo' le no kí shiile too nu diεwε εbembε le, to mum bεem yî ye le.

¹⁷ Ε fí kooy le diεw to nu ε jeme fowe le, “Wvun nu Waa wεm. Wvú nu fitele fiem. Me n'yuuke njonj bô wvú baay.”

4

Ε δεwle no momte Jisos

(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)

¹ Ε Keyoy ke Yuule mum ne jo Jisos γεν bô wvú ηkpwaante le δεwle emom wvú.

² Ε wvú γεν no nu jó shee too cee, yaa diee fiεε yî εdiuw e mbaanyε. Ejim jodvu ε jen no yuu wvú.

³ Ε wvú wvuwε wvú ké no momte bonyii mum to gay ê wvú le, “Ε wo fen nu Waa Nyo', é wo gay ε εta εyan tu bontuw bo bvulem e.”

⁴ Ε Jisos tfuse le, “Fí nu ε bó ε san le, ‘Ke wee cee ke nje bvulem maan ke.

Wee cee ten nje diεw yicii yî buyte diuw Nyo' le.’ ”

⁵ Nonen ε δεwle mum jo wvú γεν dvú ê kelaante kè yuule le, leke fô kegoy ke yew ncese le,

⁶ gay ê wvú le, “Ε wo fen nu Waa Nyo', é wo sele ekuse, njefo fí nu ε bó ε san le,

‘Nyo' nu ke egay é bonceendaa bew ecεycεy wo.’

Ε fí bvuu nu ε bó ε san le,

‘Bó nu ke eka wo

fo wo ekfun εkalε yî tε le.’ ”

3:16 Yeša 63:19; Esek 1:1-3; Jon 1:51; Lem 7:56; Mwm 4:1; 19:11

3:17 Yeša 42:1; Mben 2:7; Mat 12:18; 17:5 **4:1** Ibu 2:18; 4:15

4:2 Ksm 34:28; Mat 6:16-17 **4:4** Dito 8:3 **4:6** Mben 91:11-12

⁷ E Jisos tfuse ê wvú le “Bó nu ε saŋ ten le,
‘Fo wo emomtè Tata wvù Nyo' wo ke.’ ”

⁸ E dεwle bvuu jo Jisos fó, γεν wase dvú yí εkolε
ke kum mvu le ε wvú defe εwe ntay, mum duŋce
bitum bi yí εkolε ke nshε le bicii bô bvukukε bvù
nu bí le ê wvú.

⁹ No wvú duŋci nonεn mum gay le, “Me nu enya
mwεεm mvun mvunciim ê wo, é wo fen ε gbwe ê
me εjise ε wvum me.”

¹⁰ E Jisos gay ê wvú le, “Γενε εke Satan! Bó nu ε
saŋ le,
‘E wvumtè Tata wvù Nyo' wo,
lemte ke ε è nu wvú le maan.’ ”

¹¹ Nonεn ε dεwle mum cinε Jisos e, γεν. E fí kooy le
bonceendaa bo Nyo' le to nu ε ne to no taale fô wvú
le.

E Jisos kεw lemme diew Galilee

(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)

¹² E Jisos ke ne yuw le bó nu ε koo Jon Nleseεjoo
ε fen yew ncaw e, ε wvú mum ne kase tu jim keba
kè Galilee le.

¹³ E wvú γεν buy Nasalet, ne jó γεν no cee ê
kelaante kè Kafana'um e. Kelaante kin nu mbew
Mamase yì Galilee le noo mbew biba bi bonyii bo
Sebulun bô bo Naftali le.

¹⁴ Fifin to kooy nen keekocεn no wee ntum Nyo'
wvù Yesaya to jemyεε wase le,

¹⁵ “Keba kè Sebulun bô kè Naftali
bì nu mbew mamase le Joo Joodan kewvu keki,
nshε yì Galilee jo bonyii bò yaa nu ke Bojuu,

¹⁶ bonyii bò se shee cee εjiwε le,

nu ε yεn wase n'yuu wvu baay e.

Diiu nu ε san wase

fô bonyii ban bô se shee cee gbwen εjiwε ke kpwe le.”

¹⁷ Ε κεw kefew kekiε le, ε Jisos mum κεw no fewci ê bonyii gayte ε, “Ben ekumεn mvuntelem mvunεn, njefo bvunfon bvu fowe nu wase nceencee.”

Ε Jisos tee bonyii bonεw ε bó enù boom bew bo ηgoo le

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Ε Jisos ke nε no λene mbew Mamase yì Galilee le, yεn bonyii bomew e bofεε, ε è nu wee bô waa bwee. Bonyii ban to nu Semon wvù bó to teje ε Bita, bô waa bwee wvù Andulu, ε bó laanke kensan ê mamase le, no ηkieη wvubo to nu byé yì koolεεn.

¹⁹ Ε Jisos gay ê bó ε, “Ben ebii me le é me enje é ben ekoolε wase ε è nu bonyii.”

²⁰ Kan mwaan ε bó mum cine binsan bibole no bii wvù le.

²¹ Ε Jisos ke dioo nε fó gεnce, bvuu yεn bonyii bomew e bofεε ε è nu ten wee bô waa bwee. Bonyii ban to nu Jεm bô waa bwee wvù Jon bô to nu boom bo Σεβεdee le, ε bó nu ê kekon e bô bo icee bó wvù Σεβεdee tumci binsan. Ε wvù tee ten bó.

²² Kan mwaan ε bó mum cine kekon e bô icee bó le no bii wvù le.

Ε Jisos no yεεyi bonyii bvuu fle bo bincεm e

(Luk 6:17-19)

²³ Ε Jisos ke nε mum no ghane ê keba kè Galilee le kecii yεεyi bonyii yéw bunle yibole bvuu fewci saaka wvù jee wvu εkumε bvunfon bvu Nyo' le.

Wvú to fele ten kencem kecii noo ntum tfuu yí bonyii le.

²⁴ Nonen, ε saaka wvu ekume wvú saanken gen won wvú Silia le tfuu. Ε bonyii mum no too bô bonyii bocii bô to cemkene noo bô to nu yí monlum e fô wvú le, kenεε è nu bô bonceendaa bo dεwle le njiηsene bô bó, kenεε bô gbwee kenjgbwe, kenεε bô nu ε kpwe keba kemwaan. Ε bó too dvú nonen ε wvú fele bó bocii.

²⁵ Naa fee fô wvú to gene nu ε bibombom bi bonyii le bi baay no shfumte ke ε wvú ejim. Bonyii ban to nen'yi ε keba ke won e kè Galilee le, ε bomew nen'yi ε Bilaante bi Yuufe le, bomew Jerusalem noo bontεw bo Judea le bomew e. Ε bomew nen'yi Joo Joodan kewvu keki.

5

Njony wvú è nu wvu baay (Luk 6:20-23)

¹ Ε Jisos ke dīoo yen kebombom ke bonyii le nonen, mum ne ben gen shii yí kum e, ε boom bew bo ηgoo le baance to mbew ye le.

² Ε wvú mum kew no yεεyi bó gayte le,

³ “Njony wvu baay nu fô bonyii bô kee le bó fuute yí mwεem mvu ε keyoy e,
njefo bvunfon bvu fowe nu bvubole.

⁴ Njony wvu baay nu fô bonyii bô beele le,
njefo Nyo' nu ke ecimse bó.

⁵ Njony wvu baay nu fô bonyii bô joo bikuu bibole fokuse,

- njefo bó nu ke eyow εkolε ke nshε le.
- ⁶ Njon wvu baay nu fô bonyii bò jen yuu bó ε kendon yumte bó ekumε nce wvu teytey e, njefo Nyo' nu ke ege é bó effuu.
- ⁷ Njon wvu baay nu fô bonyii bò camte shen fô bomew e, njefo Nyo' nu ke ecam ten shen fô bó le.
- ⁸ Njon wvu baay nu fô bonyii bò yuule ê mvuntelem e, njefo bó nu ke eyεn Nyo' le.
- ⁹ Njon wvu baay nu fô bonyii bò too bô nyεkeey e, njefo Nyo' nu ke etenje bó le boom bew.
- ¹⁰ Njon wvu baay nu fô bonyii bò bonyii bone bikaa ê bó εjim nje bó cee nce wvu teytey, njefo bvunfon bvu fowe nu bvubole.
- ¹¹ Njon wvu baay nu wene, seke bonyii nan'yi ben, bone bikaa ê ben εjim, jemyi kfuu mwεem mvù befe mvunciim ê ben yí εcici le nje ben nu bonyii bem.
- ¹² Fí ke dioo kooyi nonεn ε ben no yuukè njon lanlanè, njefo mmawcε wene wvù kuuke nu won wvu we le. Ben ekeè le è nu ke nonεn no bonyii to bone bikaa εjim jo bonyii bo ntum Nyo' le bò to yawεε to fwe ê ben e.

*Ben nu ηkauw bô n'yuw wvu yí won wvun e
(Mak 9:50; Luk 14:34, 35)*

- ¹³ Ε nu ben ηkauw yi yí nshε yin e. Geenεn é ηkauw nε lo ε cife, é bó ebvuu ege nεε dvú é yí sε ebvuu ekase eyeke? Kε è nulo é bó ebvuu ege fiεε fi jee

dvú efey le bó elan lo é bonyii efele leenci bô bikaa ke.

14 E nu ten ben n'yuw wvu yî won wvun e. Ke kelaante kè bó bom yî kum e ké no nyiime ke.

15 Ke wee ké tfuuke ten ken'yeese bvuu jo nkaa kfuke dvú ke. Wvú ké tome e è nu yî fiε fi bó tomyi ken'yeese yî dvú le, e kí mum no yeese wee tfuu wvù nu yew.

16 E nu ke lenlen no n'yuw wene kenke keebaa ê bonyii ejise, wvu le bó eyene lemme dinen di jee le emum enyaa mbense ê icee wene wvù nu fowe.

N'yeeyi ekume bonci bo Muses e

17 Fo ben ekpwaakè le me nto keenfiwse mwem mvù nu ê Nwa' bonci bo Muses e noo mvù nu ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le ke. Me nto keenge é mvú ekocen lo. Ke me nto keenfiwse lo ke.

18 E me ensee ê ben keceey le e gen e buy naa no ebule bô nshε nu ke eka, nu e ke fijise fi nwa' le ê Nwa' bonci le naa é fí cim doose nee, nu ke eyuu efey kuse se fiε fidvu e kocen no fí dunji ke.

19 Fí e mum e no nu le é è nu naa yeε wvù jine nci mvu ê bonci ban e, é wvuwe nci cim doose naa nee, e no yeeyi bonyii le bó ejinè ten nonen, tu mweten nu ke enu lo wee wvu caan ente jo bvunfon bvu fowe. Geenε é wee geεle bonci ban, bvuu yeeyi ten bonyii le bó egεlè, tu mweten nu ke enu lo wee wvu baay ente jo bvunfon bvu fowe.

20 Nonen me e no nseηe ê ben le, é gee dinen di teyey baa fele di bonyii bò dunji bonci bo Nyo' le

5:15 Mak 4:21; Luk 8:16
3:15; 7:12; 22:40; Lum 3:31

5:16 Efe 5:8; Fili 2:15; 1Bi 2:12
5:18 Jem 2:10

5:17

noo di Bofalasii le, ben saa ke eyuu eley bvunfon bvuu fowe le ke.

N'yeyi ekume shém yi ton'yen

²¹ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay ê bonyii bo fwele le, 'Fo wo eyu wee ke. E wee yu lo wee, tu wvú keŋke nsaw.'

²² Geen en me ε no ŋgayte ê ben le wee tfuu wvú ton'yi shém bô waa bwee, nu ε wvú keŋke ten nsaw. Wee é nan waa bwee, é wvú no keè le wvú nu ke eleem fwe dvu bonyii bô saake bonsaw. Wee é tee waa bwee le, 'keyun' é wvú no keè le wvú nu ke eley ŋguy wvu baay e.

²³ Fí ε mum ε no nu le, é wo leeme keenya nnya yo fô ketan ke ncese le, ε kume le waa bwoo keŋke wo fô shem,

²⁴ é wo cinε nnya yo le mbew ketan ke ncese le, gɛn ε ben ε wvú yaw mancε mwεεm, ε wo sε kase to nya nnya yo.

²⁵ E wee jo wo ε no gεne dvú yew nsaw e, é wo mom ε ben ε wvú yan sɛn seyse tu wee bô nsan ε è bæε ê je, fo wvú ke egeŋ efese wo can wee wvú saake bonsaw e, é wvú efese wo can nci le é bó efen wo yew ncaw e.

²⁶ E me ensee ê wo keceey le ke wo nu ke ebuy dvú sε wo ε mεse ε law finyinyi ficii fi bó shieele ke.

N'yeyi ekume kenjan

²⁷ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay le, 'Fo wo ejan kpwεε wee ke.'

28 Geenen me ε no ηgayte ê ben λε, wee tfuu wvù taale kpwoon κηηke shiee we, nu ε wvù ε jan κε wase wvù ê fitele le.

29 Ε jise diuw di εεεγ gee ε wo gee kebefε, é wo min jise didvu lan. Fí jee λε wo elase keba kuw ke ye le kemwaan, εfey fo bó ke elan ye yo yicii ηγuy wvu baay e.

30 Kebo kuw ke εεεγ é no gee ten ε wo gee kebefε, é wo sum kebo kedvu lan. Fí jee λε wo elase keba kuw ke ye le kemwaan, εfey fo ye yo yicii egen ηγuy wvu baay e.

*N'yεεyi ekumε keekunη kpwoon
(Mak 10:11, 12; Luk 16:18)*

31 Bó to nu ε gay ten λε 'Ε wee kunη lo kpwεse, é wvù san ηwa' nya ê kpwoon wvudvu wvù dunçi λε κε wvù bεε kpwεε wen κε.'

32 Geenen me no ηgayte ê ben λε, é wee kunη lo kpwεse, ε è baa nu λε kpwoon wvudvu nu ε ge nsake, tu wvù nu ε ge λε wvù egen etu kpwoon nsake. Wee é jo kpwoon wvù buy ê diemsen yew ε γεε yew dvu wvù, tu wvù nu ε jo kpwεε wee.

N'yεεyi ekumε keejeme fiεε ekan

33 Ben nu ε yuw wase ten no bó to gayεε ê bonyii bo fwele λε, 'Fo wo ejeme fiεε ekan σε wo nu ke ege fí κε. Wo κηηke keege fiεε fí wo nu ε jeme ε kan λε wo nu ege fô Tata le.'

5:28 Job 31:1; 2Bi 2:14 5:29 18:8-9; Mak 9:43-47 5:31 Dito 24:1; Mat 19:7, 9; Mak 10:3-4 5:32 19:9; Mak 10:11-12; 1Kol 7:10-11 5:33 23:16-22; Jem 5:12 5:33 Lew 19:12; Ktn 30:2

34 Geenen me ε no ηgayte ê ben le, fo wee dioo ε jeme fiεε kan naa lo κε. Fo wvú ekan ê diee di fowe le κε, njefo fowe nu kawla Nyo'.

35 Fo wvú ekan nshε κε, njefo nshε nu kedvu-ushεε ke bikaa bi Nyo' le. Fo wvú ekan Jelusalem κε, njefo Jelusalem nu kelaante ke Nfon wvu baay e.

36 Fo wvú cim ekan naa εkolε kew κε, njefo κε wvú nulo ege é yvuw miaaη etu dibvuu kenεε eyiile κε.

37 Ε wee beηe fiεε le “Εε,’ é fí kocεn nonεn. Wvú é tun le, “Aay,’ é fí kocεn nonεn. Ε wvú bvuu bise lo fiεε fó, tu fifiε ne wase fô Satan wvú wee kebefε le.

N'yεεyi εkumε keetfuse envuke

(Luk 6:29, 30)

38 Ben nu ε yuw wase ten le bó to nu ε gay le, ‘Ε wee bvuse jise di wee le, é bó bvuse ten diew. Wee é baa ege ke wee le, é bó baa ten kew.’

39 Geenen me ε no ηgayte ê ben le, fo wee etεεncinè fiεε bô wee wvú befe κε. Ε wee suη lo kedieW kuw ke εεεy, é wo banke ke εηkoηko ε wvú mεse.

40 Wee é shomse wo le wen efi kekum kuw ke ente, é wo mεse nya naa noo ke ekfuη fó.

41 Wee é kan wo le wo elen egen may mwaan, é wo len buy naa bomay bofεε ben ε wvú.

42 Wee é no leke fiεε ê wo, é wo nya. Wee é no foole fiεε ê wo, fo wo etun keenya κε.

N'yεεyi εkumε no wee egeè bô wee we bvuban

(Luk 6:27, 28, 32-36)

⁴³ Ben nu ε yuw wase λε bó to nu ε gay λε, ‘Ξ koonkè waa bwoo banè wee wo bvuban.’

⁴⁴ Geenεn me ε no ηgayte ê ben λε, ben ekoonkè bonyii bonεn bo bvuban e, ebunleè fô bò bone bikaa ê ben εjim e.

⁴⁵ Nonεn, é ben emum enu boom bo Icee wene wvù nu fowe le. Ξ nu wvù wvù ké no gee ε diuu sane fô bonyii bò befe le noo bò jee le. Wvù ké no gee τεν ε jaη too fô bonyii bò gee mwεεm teytoy, noo fô bò yaa gee κε mwεεm teytoy e.

⁴⁶ Ben kpwaake λε é ben koonke κε ε è nu bonyii bò koonke ben, é σεw wvudvu enu la fô ben e? Κε naa bonyii bò fii shile gee κε τεν nonεn e? *

⁴⁷ Ξ ben φεν gayte κε ε è nu boom bo bwee wene le, tu φιεε φi ben gee φi bonyii bomew yaa gee κε nu la? Κε bonyii bò yaa kee κε Nyo' ké no gee κε ληνληη e?

⁴⁸ Φί ε mum ε no nu λε ben κηνke keejeè gene mεεσε no Icee wene wvù nu fowe jee gene mεεσε.”

6

N'yεεyi ekumε nnya

¹ “Ben eyεnè fo ben dioo gee mwεεm mvù jee, no gee fwe dvu bonyii wvu λε bó eyεnè κε. Ξ ben gee nonεn, é icee wene wvù nu fowe saa ke emawce ben κε.

² Nonεn, seke wo nyaa φιεε ê wee wvù fuute, fo wo emum etoonke son diεwε no bonyii bo kensaa

5:43 Λεw 19:18; Mat 22:39; Mak 12:31; Luk 10:27 **5:44** Ksm 23:4-5; Lum 12:20; 1Bi 2:20-23; Luk 6:28; 23:34; Lem 7:60; Lum 12:14; 1Kol 4:12; 1Bi 3:9 **5:45** Εφε 5:1 * **5:46** Bonyii bò fii shile nu ε bonyii to γεne λε è nu bonyii bò befe. **5:48** Λεw 19:2 **6:1** 23:5

ye le ké no gee yéw bunle le noo jé le, wvu le bonyii ebenseè bó ke. E me ensee ê ben keceey le bó nu e keŋke wase mmawce wvubo.

³ Geen en, seke wo nyaa fiεε ê wee wvù fuute, fo wo ege é kebo kuw ke eŋkoŋko ekiεε fiεε fi ke εceey gee ke.

⁴ Non en é nnya yo enù ê nnyile le, é Ico wvù ké no yene mwεem mvù bó gee ê nnyile le ke emawce wo.

N'yeyi ekume bunle
(Luk 11:2-4)

⁵ Seke ben bunlee, fo ben egeè diεwe no bonyii bo kensaa ye le ké no gee ke. Bó ké no koonke keeleemene yéw bunle le, noo ntasen jé le se bunlee, wvu le bonyii eyenè bó le. E me ensee ê ben keceey le bó nu e keŋke wase mmawce wvubo.

⁶ Geen en seke wo nu keebunle, ε wo ley gen yew ente, faa kembuŋ se no bunlee ê Ico wvù nu ê nnyile le. E Ico wvù ké no yene mwεem mvù bó gee ê kenyile le ke emawce wo.

⁷ Ben dioo bunlee, fo ben eshe elamtè diεwe no bonyii bò maa Nyo' ké no gee ke. Bó ké no gee non en kpwaake le bó nu eyuw bunle yibo nje díεw yì bó jemyi nteen.

⁸ Fo ben enù ke diεwe bó le ke. Ben ekeè le Icee wene ké no kee wase fiεε fi ben shieele ε ben se ké no biite.

⁹ E neε no è nulo é ben ebunleè nen:
'Icee wese wvù nu fowe,
geε é bonyii ewvumtè diee diuw,

¹⁰ ege é bvunfon bwuw eto,

ege é fiεε fi wo shieele enù fokuse fεn no fí nu fowe.

¹¹ Nya bese bô mwεεm mvudien mvu εben.

¹² Lεεshε bibefε bisεse,
no bese lεεshi bibefε bì bonyii bomew gee fô bese
le.

¹³ Fo wo ecinε é bese eley mmom yì eghaw bese le
kε.

Fi bese can wee kebefε le.' * [Bvunfon nu bwuw,
ε mvunɣay nu mwuw, ε bvukukε nu bwuw
sekecii se ηka. Fí enù nonεn.]

¹⁴ Ben ekeè lε é ben lεεshi bibefε bì bonyii bomew
gee fô ben e, é Icee wene wvù nu fowe elεεshi tεn
binεn.

¹⁵ Geenεn, é ben nu se ben lεεshi bibefε bì bonyii
bomew gee fô ben e, é Icee wene wvù nu fowe saa
elεεshi tεn binεn kε.

N'yεεyi ekumε mbam mwεεm mvudien

¹⁶ Seke ben bamte mwεεm mvudien, fo ben
etaalè nen yvulaa diεwε no bonyii bo kenduɣε ye
le ké no gee kε. Bó ké kumεn monshim mobole
sekekiε, wvu lε bonyii eyεnè lε bowen bamte
mwεεm mvudien. Ε me ensee ê ben keceεy lε bó
nu ε keɣkε wase mmawcε wvubo.

¹⁷ Geenεn, seke wo bamte mwεεm mvudien, ε
wo yefe εkolε kuw, cukε bvushiw bwuw,

¹⁸ wvu lε fo eyεnè bonyii lε wo bamte mwεεm
mvudien kε, é eyεne Ico wvù nu ê nnyilε le. Ε Ico

6:11 6:24-34 **6:12** 6:15 **6:13** 10:16-25; 24:3-28; Jεm 1:12-15;
Jon 17:15; 2Tεs 3:3; 2Tim 4:18 * **6:13** Bonwa' bomew keɣkε fεn lε,
"Bvuse bese ê kebefε εnte." **6:14** 5:24; Luk 6:37; Εfε 4:32 **6:15**
18:35 **6:16** Yεsa 58:5; Mat 4:2; 9:14-15; 17:21; Mak 2:18; 9:29; Luk
2:37; 4:2; 5:33; 18:12; Lem 13:2-3; 14:23; 2Kol 6:5; 11:27

wvù ké no yene mwεεm mvù bonyii gee ê kenyilε
le ke emawce wo.

N'yεεyi ekumε ntfu
(Luk 12:33, 34)

¹⁹ Fo ben egεε ntfu wene fokuse fεn fò è nulo é
shéw ekan, ε è nulo tεn é wvú eduwse, ε bocooη
nulo engoy eley econ ke.

²⁰ Ben egεε ntfu wene ε è nu wonη wvu we le, fò
è yaa nulo é shéw ekan ke, ε è yaa nulo tεn é wvú
eduwse ke, ε bocooη yaa nulo tεn engoy eley econ
ke.

²¹ Ben ekeè le fò wee gεke kpawaw we nu ke fó fò
fitele fiew nu enu.

Ken'yeese ke ye wee le
(Luk 11:34-36)

²² Jise di wee le nu ken'yeese ke ye ye le. Nonεn,
é jise diuw yuule lo, é ye yo yicii enu ε yí ε yiηsen bô
n'yu.

²³ Geenεn, é jise diuw jiime lo, é ye yo yicii enu ε
yí ε yiηsen bô kejiwε. E n'yu wee nε ε tu kejiwε, é
kejiwε kedvu ebεmte wase nεε?

Nyo' taale fô bonyii bew e
(Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ Ke wee nulo elemte bocee ekole le bofεε
ke. E wvú lemte nonεn, é wvú ebane wvumvu,
kooηke wvumvu, kenεε eyuuke wvumvu le ntay,
joo wvumvu ekuse. Ke ben nulo elemte Nyo' le
bvuu lemte bigew e ke.

²⁵ Nonεn, me ε no ηgayte ê ben le fo ben eyanyanè
ekumε nshii wene le laa ben nu ke edie la, kenεε

ewu la, kενεε ekume ye yene laa ben nu ke ejise la ε. Kε keyoy ke wee le fele mwεεm mvudien, ε ye wee fele tεn ndvú le?

²⁶ Ben etaa eyen no mvunyiim mvù bile we nu. Kε mvú ké no jeyi, kενεε gbweci ngu baanci geele ê bigonε le kε. Geenεn, Icee wene wvù nu fowe nyanyi kε mvú. Kε ben fele mvunyiim e?

²⁷ E nu yeε ê ben enteleη wvù yanyanε, wvù nulo ebise kε naa kefew caan yî nshii we le?

²⁸ Ben yanyanε ekume ndvú nje la? Ben kε etaa eyen no fow kuu ηkpwaante nu. Kε fow ké no lemte kενεε shile ndvú kε.

²⁹ Geenεn, é me ensee ê ben ε kε naa Nfon Saamun bô bvukukε bvucii bvù wvù to keηke to ké suute ye no nu ε wvú ε buy fô fow mvu le kε.

³⁰ E Nyo' suute εgay yo ηkpwaante nen, εgay yò kuu εben, buy ntfuu ε bó ε fwεε wase fotan, tu kε è nulo é wvú esufe ben efey lo nonεn e? O oo bonyii bo mbee wvù doose le!

³¹ Nonεn, fo ben eyanyanè duu ε laa ben nu ke edie la, ewu la, kενεε ejise la ye le ε.

³² Mwεεm mvun mvunciim nu mvù bonyii bò yaa kee kε Nyo' ké no leese bvufee yî dvú le. Ben nu finεn ε Icee wene wvù nu fowe kee ε ben shieele mwεεm mvun mvunciim.

³³ Ben eyaw elese bvufee bvunεn ε è nu yî bvunfon bvú Nyo' le noo yî fiεε fi leη fi wvú gomte le, é wvú emum enyaa tεn mwεεm mvun mvunciim ê ben.

³⁴ Fí ε mum ε no nu ε, fo ben eyanyanè ekume ntfuu kε. Bó nu ebuy eyanyanε yî fiεε fi ntfuu le, ε

è nu ntfuu. N̄gɛw wvu yî diuu le ekocɛn kɛ yî diuu didvu diɛ le.”

7

*Fo wee elomtè gee di wee mvu le kɛ
(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ “Fo ben elomtè gee di bonyii bomew e kɛ, nonɛn é Nyo' saa ke elom tɛn dinɛn kɛ.

² Ben ekeè lɛ je yî ben lomte gee di wee mvu le jó, nu kɛ yî Nyo' nu ke elom tɛn dinɛn jó. Fiɛɛ fi wee feeke fiɛɛ jó sɛ nyaa ê wee, nu kɛ fi fi Nyo' nu ke efew jó sɛ nya ê mwɛtɛn.

³ É nu nje la wvù wo ké no taale ɛ è nu sheshe yî nu ê waa bwoo jise, geenɛn yaa yɛne kekew kè nu ê diuw jise le kɛ?

⁴ É nulo é wo eghan nɛɛ sɛ no gayte ê waa bwoo lɛ, ‘Kɛ leem é me embvuse sheshe ê wo jise,’ geenɛn ɛ kekew nu ê diuw jise le?

⁵ Wo nu wee kenduɲɛ ye! Yawɛ ebvuse kekew kè nu ê diuw jise le sɛ loocɛ eyɛn sheshe yî nu ê jise di waa bwoo le, emum ebvuse.

⁶ Fo ben ejo fiɛɛ fi Nyo' le enya ê bwé kɛ. É ben ge nonɛn, é yí eban̄ke ye elumyɛ lo ben. Fo ben ejo tɛn ɛjise ɛ ban̄ ɛyene enya ê bon̄kunyam kɛ. É ben ge nonɛn, é bó efoy kɛ lo bô bikaa.

*Ben ebiitè, gomtè, kumci
(Luk 11:9-13)*

⁷ Ben ebiitè, é Nyo' ke enya ê ben. Ben egomtè, é Nyo' ke ege é ben eyen. Ben ekumci kembuñ, é Nyo' ke eyene ê ben.

⁸ Ben ekeè le wee tfuu wvù biite, nu ke ekeñke, ε wee tfuu wvù gomte, nu ke eyen, ε wvù kumci kembuñ nu ε bó nu ke eyene ê wvú.

⁹ ε nu yeε ê ben entelēñ wvù waa we bife bvulem, é wvú enya ε è nu te ê wvú?

¹⁰ Keñεε wvú bife bye, é wvú enya ε è nu yo ê wvú?

¹¹ ε ben fen bò è nu bonyii bò befe kee keenya mwεem mvù jee ê boom bonen, tu ke Icee wene wvù nu fowe nulo enya mwεem mvù jee ê bonyii bò biite ê wvú efey naa lo nonen e?

¹² Fí ε mum ε no nu le, naa la fi ben shieele le bonyii egeè fô ben e, enù fi fi ben egeè ten fô bó le, njefo fifin nu naa fiεε ficii fi Nwa' bonci bo Muses e noo Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le yeεyi.

*Diuw ketaañ wvu fiasaa noo wvu gbwuuu
(Luk 13:24)*

¹³ Ben eley ê ketaañ e ε è nu fô diuw wvu fiasaa le, njefo diuw wvù nu gbwuuu nu wvu cekey keeley fó, ε wvuwe nu wvù gēne fô bó nu ke elēse lo bonyii, ε bonyii leyte fô wvuwe le nteen.

¹⁴ Ben ekeè le diuw ketaañ wvu fiasaa, bô je yì tēmyi nu yì gēne fô nshii wvù mēy lo le. ε bonyii bò yeñe yí le nu caan.

*No è nulo é wee ekiε bonyii bo ntum Nyo' le bo mbiay e
(Luk 6:43, 44)*

7:7 Yeli 29:12-14; Mat 18:19; 21:22; Mak 11:24; Jon 14:13-14; 15:7; 16:24; Jem 1:5; 1Jon 5:14-15 **7:11** Jem 1:17 **7:12** 5:17; Lum 13:8-10; Gal 5:14 **7:14** Lem 14:22

15 Ben eyenè ekumε bonyii bò mbiayte le bó nu bonyii bo ntum Nyo' le. Bó too fô ben e yen'yi ye le le è nu njée, geenεn ε ente nu bokuula bò nulo eyese lo njée.

16 Ben nu ke ekiεε bó ε è nu yî gee dibole ke lenlen no bó ké kiεε kete yî mvuntam mvù yumte yî dvú le. E nulo é bó ekoy yon yî bisafe le, kenεε ekoy fimbi yî εwantε le? *

17 Fí nu le kete kè jee kecii ké no yumte mvuntam mvù jee, ε kete kè befe yumte mvuntam mvù befe.

18 Ke kete kè jee nulo eyum mvuntam mvù befe ke. E ke è nulo ten é kete kè befe eyum mvuntam mvù jee ke.

19 Kete kecii kè yaa yumte mvuntam mvù jee nu ε bó ké gbwo ton lo.

20 Nonεn, ben nu ke ekiεε bonyii bo mbiay e bodvu ε è nu yî gee dibole.

(Luk 13:25-27)

21 Ke è nu wee tfuu wvù teje me le, 'Tata, Tata', wvù nu ke eley bvunfon bvù fowe le ke. E nu ke eley ke wee wvù gee fiεε fi Icεm wvù nu fowe shieele.

22 E nu ke enu εbvubwε bvù nsaw wvu fokemεse le, é bonyii nteen ebiite ê me le, 'Tata, Tata, bese se teete ke bontum bo Nyo' le yî mvunḡay mvu diee diuw e, bvuisse bonceendaa bo dεwle le yî bonyii

7:15 Dito 13:1-3; Mat 24:11, 24; Lem 20:29; 2Kol 11:13-15; 2Bi 2:1; 1Jon 4:1 **7:16** 12:33 **7:16** Jεm 3:12 * **7:16** Fen jemyi ê díεw yi εjeeje le le, "E nulo é bó ekoy mvuntam mvu gleb e yî bisafe le, kenεε koy mvuntam mvu fig e yî kete ke bíay e?" **7:17** Gal 5:19-23
7:19 3:10; Luk 3:9; Jon 15:2, 6 **7:21** 6:10; 7:24-27; 21:28-31; Lum 2:13; Jεm 1:22-25; 2:14-26

le yî mvunḡay mvu diee diuw e, bvuu gee binḡhaw bi mwεεm e yî mvunḡay mvu diee diuw e?’

23 Ε me emum enḡay lo ê bó le, ‘Κε me ηke nu ε ηkiεε wa lo ben κε. Ben enε lo ê me εjise bonyii bò buwyi mwεεm.’

Wee kembom wvù keηke bvufee bô wvù nu keyunḡ (Luk 6:47-49)

24 Nonεn, wee tfuu wvù yuuke njeme wεm wvun, gee no wvú gayte nu diεwε wee bvufee wvù to bomεε yew ye yî kembraan e.

25 Ε jaη ke gbwe, ε jóo yiηsen buy, ε fwefwe fey ci yew yidvu, geenεn ε yí fanε yaa ekesε κε, njefo wvú to nu ε lese kenffuy kedvu yî kembraan e.

26 Geenεn, ε wee wvù yuuke njeme wεm wvun yaa gee no wvú gayte, nu κε diεwε keyunḡ ke wee le wvù to bomεε ye yew ε è nu yî monshεεm e.

27 Ε jaη ke gbwe, ε jóo yiηsen buy, ε fwefwe fey ci yew yidvu, ε yí kesε, shii fokuse yicii nen wuuu.”

Mvunḡay mvu n'yεεyi le mvù Jisos keηke

28 Ε Jisos ke jeme mwεεm mvun mvunciim mεse, ε kebombom ke bonyii le kedvu no keηke lo ηḡhaw yî n'yεεyi we le,

29 njefo wvú to yεεyi diεwε wee wvù keηke mvunḡay mvu n'yεεyi le. Ke wvú to yεεyi diεwε no bonyii bobole bò duηci bonci bo Nyo' le to ké no yεεyi κε.

8

*Ɛ Jisos fɛ wee ntun wvu baay
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Ɛ Jisos ke nɛ yî kum e bow, ɛ kebombom ke bonyii le ke baay shfum bi wvú le.

² Ɛ fî kooy ɛ wee mvu wvù to cɛmte bô ntun wvu baay, to nu ɛ nɛ to tum envuw fwe dvu Jisos gay ê wvú ɛ, “Tata, wo nulo efɛ me é me en'yuule, é wo fɛn koonke lo.”

³ Ɛ Jisos mum nɛke kebo kum wvú le gay ɛ, “Me ñkoonke lo, bonɛn ɛ eyuule.” Kan mwaan, ɛ ntun wvu baay wvudvu mum ka yî ye le, ɛ wvú no yuule.

⁴ Ɛ Jisos ciise lo ê wvú ɛ, “Ɛ yɛnè, fo wo esee ê wee kɛ. Geenɛn, gɛnɛ dunɔɛ ɛkolɛ kuw ê cee ncese, emum enya nnya yî Muses to gayɛɛ ɛ wee kɛɱke keenya keedunɔɛ ê bonyii ɛ wen nu ɛ bonɛn wase yî ntun wvun e ɛ no yuule.”

*Ɛ Jisos fɛ waa lemme ɛkolɛ ke bonyii bo nci le
(Luk 7:1-10)*

⁵ Ɛ Jisos ke nɛ gɛn ley kelaante kè Kafana'um e, ɛ ɛkolɛ ke bonyii bo nci le kemew to yɛn wvú le no kule can ê wvú gayte ɛ,

⁶ “Tata, waa wɛm lemme jiime yew ñgɛyte lo, ɛ wvú ɛ kpwe wase keba kemwaan.”

⁷ Ɛ Jisos gay ê wvú ɛ, “Me nu ento enfɛ wvú.”

⁸ Geenɛn, ɛ ɛkolɛ ke bonyii bo nci le kedvu tfuse ê Jisos ɛ, “Tata, ke me wvun nu ɛ me ɛ ñkocɛn wee wvù wo eto ê wvú yew kɛ. Jeme kɛ ɛ è nu diɛw é waa wɛm lemme emum ebonɛn.

9 E keè le me nu ê mvunɔgay mvu wee mvu le ekuse, e bonyii bo nci le nu ten ê me ekuse. E me nké engay ê mvu le, ‘E genè,’ é wvú no gene lo, nké engay ê mvu le, ‘To,’ é wvú no too lo. E me nké engay ten ê nfwa wem le, ‘Geenèn,’ é wvú no gee lo.”

10 E Jisos dioo yuw fiεε fi wvú jeme, e diuw yum lo wvú. E wvú jeme ê bonyii bò to bii wvú le le, “E me ensee ê ben keceey le, me nke mbaa n'yen wase wee le ke naa Islael e wvú e lese kfuu fin fitele yí yem e nen ke.

11 E me ensee ê ben le bonyii nteen nu ke ene biba bicii e kew jò diuu sane e gen e buy jò dí seeyi, eto eshii ediekene bô bo Aba'am noo Aysik noo Yakow won Nyo' wvu we le,

12 geenèn, e boom bò won wvudvu nu wvubo nu e bó e lan ê ejiwε le ekfuɔ fò bonyii nu ke ebeele ngeci bigew.”

13 No Jisos jeme nonèn mum gay ê ekole ke bonyii bo nci le kie le, “E genè le, fí ege ye fô wo le no wo nu e lese fitele yí yem e.” E waa lemme ekole ke bonyii bo nci le wvudvu mum bonèn lo ke sekedvu.

E Jisos fε bonyii bo bincem e nteen

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 E Jisos ke ne gen ley yew dvu Bita, yen e mwese Bita jiime cemte bô ken'ya'.

15 E Jisos kum kebo kew e, e ken'ya' kedvu mum cine wvú le, e wvú mum ja we taa fiεε e Jisos die.

16 E è ke no nu ekiεguu, e bonyii no too bô bonyii nteen bò bonceendaa bo dεwle le to njinsene bô bó. E Jisos no bvuuse biyoy bidvu e è nu ke bô diεw

maan. E wvú bvuu no fele ten bonyii bocii bò to cemkene.

¹⁷ Fifin to kooy keege é fí ekocen no wee ntum Nyo' wvù Yesaya to jemyee wase le, “Wvú nu e jo wase bontun bosesese, e tuu bincem bisese.”

*Bongew bo wee wvù bii Jisos e
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ E Jisos ke dioo yen e kebombom ke bonyii le ke baay e tase wase mbew ye le, e wvú gay ê boom bew bo ngoo le le, “Beene elente mamase egen kewvu keki.”

¹⁹ E wee mvu wvù to dunji bonci bo Nyo' le mum bence gay ê Jisos le, “Wee n'yeyi, me nu embii wo le naa fee fô wo gene.”

²⁰ E Jisos tfuse ê wvú le, “Nyám yi nkpwante kenke bibuw bibole, e mvunyiim mvù bile we kenke yéw yibo, geenen ke wee wvù diee nu Waawee kenke naa lo fô wvú ejike ekole kew ke.”

²¹ E wee we ngoo mvu gay ê wvú le, “Tata, yawe ecine é me engen endwey icem nse no mbii.”

²² Geen en e Jisos tfuse ê wvú le, “E bii me le, ecine é bonyii bò nu le bó nu e kpweken wase edweyte bonyii bobole bò kpwekene.”

*E Jisos wam nffum
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ E Jisos ke gen ley ê kekon e, e boom bew bo ngoo le bi ten wvú le jó.

²⁴ E fí kooy le nffum mvu wvu baay to nu e ne sese kew ê mamase yidvu le no bvuyte joo e yí bene,

gomte keeyinŋen ê kekonŋ e. E è to nu ε Jisos leete lo fiw.

²⁵ E boom bew bo ηgoo le γεν no kamsee wvú gayte le, “Tata, ficε, beene nu ekpweken.”

²⁶ E wvú kamse gay ê bó le, “O oo bonyii bo mbee wvú doose le. Ben fane la?” No wvú gay nonen mum ja we wam nffum wvudvu noo joo yi baay, ε mvú lu, ε mondvuum cife nen ndvumm.

²⁷ E diuw yum bonyii bodvu nen kaww. E bó ghay le, “Kfuu wvuwvun wee nu wvu nεε wvú naa nffum noo joo yuuke wvú le?”

E Jisos bvuse bonceendaa bo dεwle le yî bonyii bofεε le

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ E Jisos ke lente buy kewvu keki ê keba ke bonyii bo Gadala le. * E bô bonyii bofεε tasen ε bonceendaa bo dεwle le nu yî bó le. Bonyii bodvu to buy ê ditfum di bó dweyte bonyii jó le, ε bó to ké no cεwkene baay, ε wee yaa nulo efey lo je jó ke.

²⁹ E fi kooy le bó to nu ε kew no wamte foweewe biite le, “Waa Nyo', wo fii la ê bese? Wo to fen keenya ηgew ê bese se kefew ε kpwen e?”

³⁰ E to nu ε ηgoo bonkunyam bomew diekene kelenŋ kedvu le ε bó duule lo.

³¹ E bonceendaa bo dεwle le bodvu mum lekε Jisos le, “Kee wo, é wo bvuse lo bese, é wo ciinse bese yî bonkunyam boba le.”

³² E Jisos mum gay ê bó le, “Ben egen lo.” E bó mum buy, γεν ley yî bonkunyam bodvu le. E fi kooy

8:26 Mben 89:9; Mat 14:30-32 * **8:28** Bonwa' bo boyvuum bomew teŋe le, “Gadalen, bomew le Gelgesen.” **8:29** Mak 3:11; 1Kol 15:24

le ηgoο bonjkunyam yidvu yicii to nu ε sen bow ê ηkoη e, shii ê mamase yidvu le kpweken jó.

³³ Ε bonyii bò to ceyte bonjkunyam bodvu fεε lo, γεν εlaante, see fιεε ficii naa noo fi kooyεε bô bonyii bò bonceendaa bo dεwle le to nu yî bó le.

³⁴ Ε fi kooy le kelaante kedvu kecii to nu ε buy lo keeto yen Jisos e. No bó toε yen wvú le, lekε le wvú enε gbwen bowene.

9

*Ε Jisos fε wee ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Ε Jisos ley ê kekoη e, kase lente γεν ê kelaante kew e.

² Ε fi kooy le bonyii bomew to nu ε to bô wee mvu fô wvú le ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan, ε bó ε tuu ê fikεy e. Ε Jisos yen no bonyii bodvu nu ε lese fitele yî ye le, ε wvú gay ê wee wvú to kpweε keba kemwaan wε le, “Nsaa yem, jice fitele le. Me nu ε nλεshε wase bibefε biuw.”

³ Ε fi kooy le bonyii bomew bò to dunçi bonci bo Nyo' le to nu ε kew no wvukene εbonebon gayte le, “Wee wvun joo bvudvuu bvυ Nyo' le.”

⁴ Ε Jisos kiεε fιεε fi bó kpwawci, bife ê bó le, “Ben keηke ηkpawcε wvù befe ê mvuntelem mvunen e nen nje la?”

⁵ Fιεε fi nu cekey keegay nu fi la? Keegay ê wee wvun le me nu ε nλεshε wase bibefε biew, nuu le wvú eja we elene le?

⁶ Geenεn, me nu enge é ben ekiεε le wee wvù diee nu Waawee keηke mvunγay fokuse fen keelεshε

bibefe.” No wvú gay nonen mum gay ê wee wvù to kpweε keba kemwaan we ε, “Ja we, ejo fikεy fiuw egene fô yew e.”

⁷ Ε wvú mum ja we no gene fô yew e.

⁸ Ε kebombom ke bonyii le yen fiε fi kooyε le, ε nfan koo bó, ε bó no tumte monkum mo Nyo' wvù nu ε nya kfuu mvumvun mvungay ê wee wvu wum.

Ε Jisos tee Matio

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ε Jisos ke ne fô dioo lenε gene yen wee mvu le ε bó tenε le Matio, ε è nu wee wvù to fii shile, ε wvú ε shii fô bvudvuu bwew bvú lemme le. Ε Jisos gay ê wvú ε, “Ε biì me le.” Ε wvú mum ne we no bii wvú le.

¹⁰ Ε Jisos ke gen shii dioo diekene yew dvu Matio, ε fi kooy ε bonyii bomew nteen bò to fii shile, noo bonyii bò befe bomew ten to nu ε to shii no diekene bò bo Jisos noo boom bew bo ηgoo le.

¹¹ Ε Bofalasii dioo yen no bò bó diekene nonen mum bife ê boom bew bo ηgoo le ε, “Ε nu nje la wvù wee wene n'yεyi diekene bò bonyii bò fii shile noo bonyii bò befe bomew?”

¹² Ε Jisos yuw no bó bife, gay ê bó ε, “Κε bonyii bò temyi ké no gomte wee εfuwε κε. Ε ké no gomte bò cemkene.

¹³ Ben egen ekpwawcε, eyen laa kenyi ke fiε fi bó san fin ε Nyo' jemyi ε, ‘Me nshieele le bonyii ecamtè ε è nu shen fô bonyii le, κε me nshieele le bó egeè boncese fô me le κε’, nu ε la ε? Ben ekeè

le ke me nto keentee bonyii bò nu teytey ke. Me nto keentee ε è nu bò befe.”

*ε bonyii bife ekumε keebamte mwεεm mvudien
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Ε boom bo ηgoo le bo Jon Nleseεjoo le ke ne to bife ê Jisos le, “Ε nu nje la wvù bee Bofalasii ké no bamte mwεεm mvudien, ε boom buw bo ηgoo le yaa bamte ke?”

¹⁵ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben kpwaake le è nulo é bó ebe bonyii bô bvujen, é bó egeν enu yii yii ε cee bvujen nu bô bó? Geenε, diuu too lo dì bó nu ke efi cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekεw ebamte mwεεm mvudien.

¹⁶ Κε wee nulo ejo njaw ndvu yi fiε, etumcε ndvu yi yvum dvú ke. Ε wvú ge lo nonεν, é njaw ndvu yidvu emεse esaa ndvu yi yvum yidvu, é kebuw kè nu fó emεse ekuw efey lo no kí be shee nu.

¹⁷ Ε ke wee nulo tεn ejo mbvuum mo monfεm egεε ê gham mbvuum wvù bó kene bô jew nyam e, * ε wvú ε yvumεn wase ke. Ε wvú ge lo nonεν, é mbvuum mo monfεm modvu ke ekoo, é gham wvudvu ebvuyε etawse lo, é mbvuum modvu emum egeν kuse. Fi leη nu le bó keηke keegεε mbvuum mo monfεm ε è nu ê gham wvu fwε le. Nonεν, é mbvuum bô gham emum enù.”

*Ε kpwoon mvu kum Jisos e bonεν, ε Jisos yemmke
waa wee wvu baay
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

9:14 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34 **9:15** 22:2; 25:10; Jon 2:1-12; 3:29; Mwm 19:7 * **9:17** Bojuu to ké kene gham mbvuum ε è nu bô jew nyam.

18 Kε no Jisos to bεε jemyi ê bó nonεn, ε fí kooy le wee wvu baay mvu to nu ε to ley tum εnvuw ê wvú εjise lεkε le, “Waa wεm wvù kpwoon nu ε kpwe ke keseen nεn, geenεn, to ekum wvú le bô kebo kuw é wvú ekase etu dvú.”

19 Ε Jisos mum nε we ε bô wvú no γεne, ε boom bew bo ηgoo le bii tεn wvú le.

20 Ε fí kooy le kpwoon mvu wvù to nu ε cεm wase bô kencεm ke bokεnε le bilum yuufe ncow bifεε to nu ε to ê Jisos εjim kum ηgem ndvu ye le.

21 Wvú to kum nonεn, ε wvú to jeme wase fô fitele fiew e le, “Ε me encim εηkum ke naa ε è nu ndvu ye le, tu me ε mbonεn wase.”

22 No wvú kumεε nonεn, ε Jisos banke ye γεn wvú le, gay ê wvú le, “Bwεεm, fo wo efané ke. Fitele fiuw fi wo lese yî γεm e nu ε ge wase wo ε bonεn.” Kε sekedvu, ε kpwoon wvudvu mum bonεn lo.

23 Ε Jisos ke γεn fεse fô yew e fo wee wvu baay wε, γεn bonyii bô to ké no toonke bondon bo kpwe le noo kebombom ke bonyii le. Ε fó ffule lo bô kpwe.

24 Ε Jisos gay ê bó le, “Ben etawse, wan wvudvu baa kpwe ke, wvú leete lo.” Ε bonyii bodvu no kieele lo wvú.

25 Ε bó ke dioo bvuse bonyii bodvu εkfun, ε wvú mum ley γεn yew, jicε wan wvudvu yî kebo le, ε wvú mum ja we.

26 Ε saaka wvu εkumε fiεε fidvu ghan γεn ê keba ke won e kedvu le kecii.

Ε Jisos yene εjise binfefe bifεε

9:20 Lεw 15:25-27; Mat 14:36; Mak 5:27; 6:56; Luk 6:19; 8:44

9:22 8:13; Mak 5:34; 10:52; Luk 7:50; 8:48; 17:19; 18:42; Lem 3:16

9:24 Jon 11:11-13 9:25 Mak 5:41

27 Ε Jisos ke νε fô yew e fe, dioo læne gene, ε binfefe bimew bifεε, ε è nu bolemsε no kuηene bii wvú le wamte foweεwe gayte le, “Waa Nfon Dawe, camε shen fô bese le.”

28 Ε Jisos ke γεν ley yew, ε binfefe bidvu bi wvú le, ε wvú bife ê bó le, “Ben nu ε bee le è nulo é me enge fiεε fi ben beele fin e?” Ε bó bee le, “Εε Tata.”

29 Ε Jisos mum kum ejise εbole gay le, “Bii fitele fi ben lese yî yem e, fi ege le ye nonen fô ben e.”

30 Ε ejise εbo mum yene. Ε Jisos loocε lew lo ê bó gay le, “Ben eyenè fo ben emom ege é wee ekiεε ke.”

31 Geenεn, ε bó kaa γεν no sanse lo saaka ekumε lemme di Jisos e ê keba ke won e kedvu le kecii.

Ε Jisos fe kencife

32 No bonyii bodvu to nen'yεε wase egene, ε fi kooy le bonyii to nu ε νε to bô kencife kemew fô Jisos e ε nceendaa dεwle nu yî ye le.

33 Ε Jisos dioo bvuse nceendaa dεwle wvudvu yî wee wvudvu le ε wvú mum kew no jemyi. Ε kebombom ke bonyii le yen nonen no ghayte gayte le, “Ke bó ke nu ε yuu wase eyen fiεε le diεwe fin e won wvú Isael e ke.”

34 Geenεn, ε Bofalasii gay fibole le, “Wvú bvuse bonceendaa bo dεwle le ban nen ε è nu bô mvuηgay mvu nfon bonceendaa bo dεwle le bodvu.”

Ngbwele duule baay, ε bonyii bo ngbwele le nu caan

35 Ε Jisos ke νε no ghane ê bilaante le bicii noo ê bontεw e yeεyi bonyii yéw bunle yibole, bvuu fewci ten saaka wvú jee ekumε bvunfon bvú Nyo'

le. Wvú to ghane nonεn fele ten kencεm kecii noo ntun tfuu.

³⁶ Ε wvú ké eyεn kebombom ke bonyii le, é shen koo wvú bô bó njefo bó to nu yî monlum e, sε wee wvù efi bó, diεwε njée yì nu sε wee ncey e.

³⁷ Ε wvú ke mum nε gay ê boom bew bo ηgoo le ε, “Ngbwele duule baay, geenεn ε bonyii bo ηgbwele le nu caan.

³⁸ Nonεn, ben ebunleè ε Tata wvù Cee wεε eci-inse bonyii bo ηgbwele le wεne dvu wvú.”

10

Ε Jisos tum boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Ε Jisos ke nε tee boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ε bó to. Ε wvú nya mvungay ê bó mvù bó ebvuse biyoy bì yiile yî bonyii le bvuu fele kencεm kecii noo ntun tfuu dvú.

² Eyan nu εdiee ε boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε le bodvu: Wvu fwe nu Semon wvù bó to bvuu teje ε Bitá, bô Andulu wvù waa bwee. Ε bomew nu Jεm wvù waa Σεβεδεε bô waa bwee wvù Jon noo

³ Filew bô Batolomu, Toma bô Mat wvù to fii shile, Jεm wvù waa Alfiyus, Tadio bô

⁴ Semon wvù to nu ηgoo Bosεlot e * bô Judas Iskaliot wvù to gesεε Jisos.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

9:36 Ktj 27:17; Esek 34:5; Saka 10:2; Mat 14:14; 15:32; Mak 8:2

10:2 Jon 1:40-44; Lem 1:13 * **10:4** Bosεlot to nu Bojuu bò to tomte won, diuu keebvuse yî ηγεw e can bonyii bo Lum e.

⁵ Ɛ Jisot tum bonyii bo yuufe ncow bofεε ban, gay ê bó le, “Ben dioo gene, fo ben egen bvudvuu le se è nu bvu wee Juu le ke. Fo ben egen bilaante bì è nu bi bonyii bo Samalia le ke.

⁶ Ben egen ε è nu fô boom bo Islael e bò nu ε laken wase diεwε njée le.

⁷ Ben dioo gene no fewci ê bó gayte le, ‘Bvunfon bvu fowe nu wase nceencee.’

⁸ Ben efelè ten bonyii bò cemkene, geè ε bonyii bò kpwekene tuu dvú, felè bonyii bò kenke ntun wvu baay, bvuusè bonceendaa bo dεwle le yí bonyii le. Me nu ε nya mvunḡgay ê ben εcici. Ben egen le efii ten bonyii dvú εcici.

⁹ Ben dioo gene, fo wee ejo bigew suu yí kecaw e ke, kenεε è nu bì bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yεele, kenεε è nu kè baa, kenεε kè bó kene bô kfuu ketwaa kè nεε.

¹⁰ Fo wee ejo εκελε. Fo wee ejo bikum bifεε kenεε bolaba bomew, kenεε kembraḡ ke. Ben ekeè le é wee lemte lemme, tu è nu fò wvú kenke keediekene.

¹¹ Ben dioo ε gen ε ley ê kelaante le, kenεε ntεw e, gom yen wee wvù nu ε kocen e, ε ben ε bó no cee gen buy kefew kè ben ke enenε jó le.

¹² Ben ke dioo ε gen, ε dioo leyte yew dvu wee, gay yew e.

¹³ Ɛ yew yidvu nu ε yí ε kocen, é kembonen kenen eto yew dvudvu. Ɛ yew yidvu baa nu ε yí ε kocen, é kembonen kenen ekase etu ê ben.

¹⁴ Ɛ wee fan keefiisen ben kenεε keeyuw fiεε fi ben jemyi le, é ben dioo buyte yew dvudvu kenεε

kelaante kedvu le kucε kebvu ke yî bikaa binεn e.

¹⁵ Ε me ensee ê ben kecεεy le è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é mwεεm ebonεn yî kelaante kè Sodom bô kè Gomola le efey kelaante kekiε.

*Bongεw bo boom bo ntum e bo jisos e
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ Ben eyekε yuw, me ntumte ben ε ben nu egeν enu diεwε njée le εnte jo bokuula. Nonεn ben dioo ghane no feefenè diεwε yó le, enù tεn nyεkeey diεwε bibembε le.

¹⁷ Ben dioo ghane no yenè ekumε bonyii. Ben ekeè le bó nu ke enya ben can bonyii bò saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle yibole.

¹⁸ Bó nu ke egufe ben egeν dvú fwe dvu bonyii bò saake biba bi won e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu le ben emum ejeme ê bó noo ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu ekumε me.

¹⁹ Bó ke dioo ε nya ben ê bó nonεn, fo ekole ekfumtè ben le laa ben nu ke egeν ejeme naa la ê je yì nεε le le, njefo Nyo' nu ke enya fiεε fi ben ejeme kefew kedvu le.

²⁰ Ben ekeè le ke è bεε ke ejemyi ben ke. Ε nu ke ejemyi Keyoy ke Icee wene le diuw wene le.

²¹ Wee nu ke enε ejo waa bwee enya é bó eyu, é cee wan ejo waa we enya é bó eyu. Boom nu ke enε ebone bikaa ê bo'icee bobole εjim, gee ε bó yuwyi bó.

²² Bonyii nu ke ebane ben nje diee diem. Geenεn

10:15 Kej 18:20; 19:1-29; Mat 11:24 **10:16** Luk 10:3 **10:17** 24:9-14; Mak 13:9-13; Luk 21:12-19; Jon 16:1-4 **10:17** Lem 5:40; 2Kol 11:24 **10:18** Lem 24-26 **10:19** Luk 12:11-12 **10:21** May 7:6; Mat 10:35; Luk 12:52-53 **10:22** 5:11; Jon 15:18

wee wvù nu ke ekuu shém eγεν ebuy fokemεse nu wvù nu ke eboy.

²³ Seke bonyii ε bon bikaa ê ben εjim ê kelaante kemew e, ε ben fεε γεν ê kemew e. Ε me ensee ê ben keceey λε, κε ben nu ke elen bilaante bi Islael e bicii σε wee wvù diee nu Waawee ε to κε.

²⁴ Κε waa ηwa' ké no fele wee wvù γεeyi wvù κε, ε κε waa lemme ké no fele ten cee εκολε we κε.

²⁵ Fí nu λη λε waa ηwa' nulo enu diewe wee wvù γεeyi wvù le, ε waa lemme nu ten diewe cee εκολε we le. Ε bó tenje cee yew λε wvù nu Belsebu, é bó saa ke etee boom bo yew e bô diee di bemte fele lo didiε?

(Luk 12:2-7)

²⁶ Nonen fo ben efanè wee κε. Ben ekeè λε κε fiεε nu dvú fi bó banji fi nu ke enu σε fi ε buy emwa κε. Ε κε fiεε nu dvú ten fi bó nyile fi nu ke enu σε bó ε kiεε κε.

²⁷ Fiεε fi me nseje ê ben εtan, ε ben no jemyi ê bonyii εmvunsheη. Ε fi me ntfumtfume lo ê ben, ε ben jan ε è nu fô εκολε ke yew e.

²⁸ Fo ben efanè bonyii bò nulo eyu κε ε è nu nyam ye maan σε è nulo é bó eyu ten keyoy κε. Ben efanè ε è nu Nyo' wvù nulo elεse keyoy ke wee le bô ye ye ηguy wvu baay e.

²⁹ Κε bó geese mvunsha mvunfεεm κε yî finyinyi le maan? Geenεn, κε fimwaan ké gbwe fokuse σε Icee wene nu ε bee κε.

³⁰ Finεn nu ε Nyo' kee naa yvúw yicii yì nu ê ben εfa.

31 Nonεn fo ben efanè κε. Ben fele lo mvunsha fó nteen.

(Luk 12:8-9)

32 Ε wee benε ε bonyii fwe λε wen kee me, tu wee wvù diee nu Waawee nu ke ebee ten mwεten fwe dvu Ice wvù nu fowe.

33 Geenεn naa γεε wvù ma lo me fwe dvu bonyii, nu ε me nu ηke ema lo ten wvù fwe dvu Icεm wvù nu fowe.

Jisos to bô kenγawsen

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

34 Fo ben ekpwaakè λε me nto ε ε nu bô nyεkeey yî nshε le fεn κε. Ke ε nu fifiε fi me nto dvú κε. Me nto ε ε nu bô jem.

35 Ben ekeè λε me nto keenγe ε wan wvù diemsεn ediuu bô ice, ε wan wvù kpwoon diuu bô bwee, ε kpwεε wan diuu bô bwee dweese.

36 Bonyii bo bvuban e bo wee le nu ke enu κε bonyii bo ε wvù yew.

37 Ε wee koonke ice kenεε bwee fele me, tu wvù baa ekpwεnten keenu wee wεm κε. Wee ε no koonke ten waa we wvù diemsεn kenεε wvù kpwoon fele me, tu wvù baa ekpwεnten ten keenu wee wεm κε.

38 Ε wee baa etuu kew kentam ebii me le, tu wvù baa ekpwεnten keenu wee wεm κε.

10:32 Mwm 3:5 **10:33** Mak 8:38; Luk 9:26; 2Tim 2:12 **10:34**
 Luk 2:14 **10:35** May 7:6 **10:35** 10:21; 24:10; Mak 13:12; Luk
 21:16 **10:37** Dito 13:6-10; 33:9; Mat 19:29; Mak 10:29; Luk 18:29
10:38 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; Jon 12:25-26

39 ϵ wee bawci nshii we, $\acute{\epsilon}$ wvú ke elase ke nshii wvudvu. Geen ϵ wee lase nshii we nje me, $\acute{\epsilon}$ wvú ke eke η ke nshii wvù me γ lo.

(Mak 9:41)

40 ϵ wee fiisene ben, tu wvú fiisene ϵ è nu me. Wee $\acute{\epsilon}$ fiisen me, tu wvú fiisene ϵ è nu wee wvù tum me.

41 ϵ wee fiisene wee ntum Nyo' njefo wvú kee ϵ è tum Nyo' wvú, tu wvú nu ke eke η ke mmawce wvù Nyo' mawci bonyii bew bo ntum e dvú. ϵ wee fiisene wee wvu teytey njefo wvú kee ϵ mweten nu wee wvu teytey, tu wvú nu ke eke η ke mmawce wvù Nyo' mawci bonyii bo teytey dvú.

42 ϵ me ensee $\hat{\epsilon}$ ben keceey ϵ , $\acute{\epsilon}$ wee nya ke naa fiko fi joo yì ϵ le $\hat{\epsilon}$ wee mwaan η goo bonyii bo caan caan ban e njefo wvú kee ϵ è nu wee wem η goo, tu ke mweten nu ke efufe mmawce we ke.”

11

ϵ Jon Nleseejoo tum boom bew bo η goo le fô Jisos

e

(Luk 7:18-35)

1 ϵ Jisos ke mese tefe boom bew bo η goo le bo yuufe ncow bofe ϵ mum ne fó no ghane $\hat{\epsilon}$ bilaante bi jó le yeeyi bonyii bvuu fewci saaka wvù jee.

2 ϵ to nu kefew kedvu le, ϵ Jon Nleseejoo nu yew ncaw e. ϵ wvú ke ne yuw ekum ϵ mwem mvù Klistu to gee, mum tum boom bew bo η goo le ϵ bó e γ n,

3 ebife $\hat{\epsilon}$ wvú ϵ laa, è nu wvú wvù to nu keeke eto, nuu bó eceyt ϵ wee mvu ϵ .

10:40 18:5; Mak 9:37; Luk 9:48; Jon 13:20; Gal 4:14 **11:1** 7:28

11:2 14:3 **11:3** Jon 1:15, 27; 3:31; 11:27

4 Ε bó γεν bife, ε Jisós tfuse ê bó λε, “Ben ekase egen esee ê Jon mwεεm mvù ben nu ε yuw bô mvù ben yen e.

5 Binfe fe yene wase mwεεm e, ε bontεηε lene tey tey, ε bonyii bô cemkene bô ntun wvu baay bonene, ε bincife yuuke mwεεm, ε bonyii bô kpweken kaase tuu dvú, ε bó bvuu fewci ten saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bonyii bo kefufe le.

6 Njon wvu baay nu wvu wee wvù baa maηene me κε.”

7 Ε boom bo Jon e bo ηgoo le ba ke ne, ε Jisós mum κεw no jemyi ê kebombom ke bonyii le εκume Jon biite λε, “Ben se shee buyte gene ηkpwaante keegen yen ε è nu la le? Gayi dì fwefwe fele shiike?

8 No è baa nu nonen, ben ε se ε no buyte gene jó nje la? Ben se gene keeyen wee le ε wvú ε sufe ye bô ndvú yì bonene? Ben eyeke eyuw, bonyii bô suute ye bô ndvú yì bonene ké no nu ε è nu ê bontow e.

9 No è baa nu nonen, ben ε se ε no buyte gene jó nje la? Keegen yen wee ntum Nyo' le nuu? 'Eε, é me ensee ê ben λε è nu wee ε wvú fele wee ntum Nyo'.

10 Ε nu wvú wvù bó to saηεε εκume wvú ε Nyo' gayte λε,

‘Yeke eyuw, me nu ηke enciinse wee wεm ntum é wvú esa fwe dvu wo, eseyse je yo é wo se no too.’

11 Ε me ensee ê ben kecey λε, ente jo bonyii bô bokene nu ε boo wase, nu ε bó baa boo wase wee wvù kuuke fele Jon Nleseejoo κε. Geenεn, ε wee wvù nu naa wee wvu caan ente jo bvunfon bvú fowe nu ε wvú kuuke fele wvú.

12 Ε κῆω γὶ κῆfew κὲ Jon Nleseεjoo to κῆωεε lemme diew e ε to ε buy keseen e, nu ε bonyii taan̄ke bvunfon bvυ fowe, * ε bonyii bo mvun̄gay e lole b̄o mvun̄gay.

13 Ε fί nu nonεn njefo bonyii bo ntum Nyo' le bocii noo bonci bo Muses e to jemyi εκυμεε bvunfon bvυ fowe ke ghan to buy κῆfew ke Jon Nleseεjoo le.

14 Ε ben nu ε γενεε ben nulo ebee, ε ben bee εε Jon wvun nu Elayja wvυ to nu keeke eto.

15 Wee wvυ κεν̄ke bitem ε wvυ yuw.”

16 Ε Jisos νεε ghay ye εε, “Ε nulo ε me enfewsεν εν̄gokε ke keseen kin ε ε nu b̄o la? B̄o nu κεε lo diεwε boom bo caan caan e b̄o shiiyεν mondvuum mo way e, ε bomew ten̄e bomew biite εε,

17 ‘Bese toon̄ke ndon̄ σεε ben bine lo le? Nyaa ηkiee kpwe σεε ben ben̄e lo le?’

18 Me njemyi nonεn njefo Jon to nu ε to fan̄e yaa diekene κενεεε wukene κεε, ε ben no jemyi εε wvυ κεν̄ke nceendaa δεwle γὶ ye le.

19 Wee wvυ diee nu Waawee εε dioo to, diekene bvuu wukene, ben εε b̄o etaa eyεν, wvυ ghane wuwte mwεεεm mvudien wuwte mbvuum, bvuu nu nsaa bonyii b̄o fii shile noo bonyii b̄o befe bomew. Ben ekeεε εε bvufee κέε no dun̄ci ye εε εε nu γὶ fiεεε fi bvυ lemte le.”

*Ε Jisos no shaan̄ke gee di bilaante bimew e
(Luk 10:13-15)*

* **11:12** Κενεεε εε, “... nu εε bvunfon bvυ fowe too b̄o mvun̄gay,”
11:14 1Bfn 17:1; Mala 3:23; Mat 17:12-13; Mak 9:13 **11:15** 13:9,
 43; Mak 4:9, 23; 7:16; Luk 8:8; 14:35 **11:18** 9:14; Mak 2:18; Luk
 5:33 **11:19** 9:10; 11:2

²⁰ Ε Jisos mum nε κew no shaan̄ke gee di bilaante bimew bì wvú to yamεε ge bin̄ghaw bi mwεεm e bí le, njefo wvú to nu ε ge nonεn, ε bonyii bo jó fan̄ε yaa cim kumεn nce wvubo κε.

²¹ Ε wvú no shaan̄ke nonεn, jemyi le, “N̄gew wvu baay nu wene ben bonyii bo Kolasen, ε n̄gew wvu baay nu ten wene ben bonyii bo Besayda. Ben ekeè le, é me nto ndioo n̄ge bin̄ghaw bi mwεεm e bì me nto n̄geε jo ben ε è nu Taya bô Sidon, tu bó to nu ε jise wase bimbamkpwe, kfum taan ye le ncekε keedūnce le bó nu ε kumεn wase mvuntelem mvubole.

²² Ε me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é mwεεm ebonene fô bonyii bo Taya noo bo Sidon e fele ben.

²³ Noo ben bonyii bo Kafana'um, ben kpwaake le bó nu ke ebense ben é ben eben we? 'Aay! Bó nu ke eshike lo ben é ben eshii egen won̄ bon̄kfu le. Ben ekeè le, é me nto ndioo n̄ge bin̄ghaw bi mwεεm e bì me nto n̄geε jo ben ε è nu Sodom, tu kelaante kedvu be bεε dvú ε to ε buy eβen e.

²⁴ Geenεn, é me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é mwεεm ebonene fô bonyii bo Sodom e fele ben.”

*Kemmbun̄ ke Jisos e yaatene lo
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Κε kefew kedvu le, ε Jisos nε gay le, “Me nyaa keyoone ê wo Icem Nfon εbulε bô nshε le wo nu ε nyilε mwεεm mvun̄ ê bogoyfee noo bon̄kieεfiεε, ε dūnce ε è nu ê mvun̄ley mvu boom e.

²⁶ Ɛ nu no fí nu Icεm, njefo è nu no wo to shieele le fí enù.

²⁷ Icεm nu ε nya wase mwεεm mvunciim ê me. Kε wee nu dvú wvù kee Waa Nyo' efey Ice kε. Ɛ kε wee nu dvú wvù kee Ice efey Waa we noo bonyii bò Wan nu ε caw keeduηcε Ice ê bó kε.

²⁸ Ben bocii bò nu ekuse jo bvujite ε bvú ghaake ben, ben eto fô me le, é me enge é ben elεεten.

²⁹ Ben ejo ε è nu kemmbuη kem eshfumε, ebii n'yεεyi wεm e, njefo me nu fiem wee wvu nyεkeey, ηkεηke fitele fi lεεtene, é ben ke ekεηke nλεεten fô mvuntelem mvunen e.

³⁰ Kε kemmbuη kem ghaake nshfumε le kε, ε kε bvujite bwem jite kε.”

12

*Ɛ Jisos nele saaka wvu ekumε diuu di mbam e
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ Ɛ è no nu kε kefew kedvu le, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le no lene fele wεε egiη wvumew e, ε è nu diuu di mbam e. Ɛ to nu ε jen yuu boom bew bo ηgoo le, ε bó mum nε kεw no sumyi bicεε diee.

² Ɛ Bofalasii yεn, gay ê Jisos le, “Taa eyεn, boom buw bo ηgoo le gee fiεε fí nci baa bee le wee ege diuu di mbam e kε.”

³ Ɛ wvú bife ê bó le, “Ben ke baa taη wase ê Nwa' Nyo' le no jen to yuu Nfon Dawe bô ηgoo ye, ε wvú ge le?”

⁴ Wvú to nu ε ley yew Nyo' le, die blεed wvù bó to geε ncese dvú fô Nyo' le, ε è to nu nci fo wvú

11:27 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 13:3; 17:2 **11:28** Yεsa 28:12

11:29 Yeli 6:16 **12:1** Dito 23:24-25 **12:2** Ksm 20:8-10 **12:3**

1Sam 21:1-6; Lεw 24:5-9

kenεε bonyii bò to nu bô wvú edie. Ε to nulo edie ke bocee ncese.

⁵ Nuυ λε ben ke baa tan wase ten ê bonci bo Muses e no è ké dioo nu diuu di mbam e, ε bocee ncese ηgoy nci mbam ge lemme dibole yew ncese le, geenεn ε nsaw saa nu κε?

⁶ Ε me ensee ê ben λε fiεε nu dvú fen keseen fi kuuke fele yew ncese.

⁷ Bó nu ε sanj ê Nwa' Nyo' le ε Nyo' jemyi λε, 'Me nshieele λε bonyii ecamtè ε è nu shen fô bonyii le, κε me nshieele λε bó egeè boncese fô me le κε.' Ε ben fen be kee fiεε fi bvudvuu bvudvu bvun gayte, ben saa esaake bonyii σε bó κεηke jay κε.

⁸ Fí nu λε wee wvù diee nu Waawee nu Cee Ekole wvu mbam."

*Ε Jisos fe wee diuu di mbam e ε kebo ε kpwe
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Ε Jisos ke nε fó, γεν ley yew bunle yibole.

¹⁰ Ε fí kooy λε wee mvu to nu dvú ε kebo kew kemew ε kpwe wase. Ε bonyii bomew nε bife ê Jisos λε, "Nci nu ε bee λε è nelo é bó efε wee diuu di mbam e?" Ε bó to biite nonεn gomte ε è nu fiεε fi bó etey yí ye le.

¹¹ Ε Jisos tfuse ê bó λε, "Ε nu yεε ê ben ente wvù κεηke njee, yí ε gbwe ê fwεη diuu di mbam e, é wvú enu σε wvú ε jicε ε gufe ε bvuse?"

¹² Ke wee wvu wum fele naa lo njee baay e? Nonεn tu nci nu ε bee λε wee ege lemme di jee diuu di mbam e."

13 Ε wvú mum gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe wε le, “Nεke kebo kuw.” Ε wee wvudvu nεke. Ε kí mum bonεn no nu ke diεwε kemew kiε le.

14 Geenεn ε Bofalasii buy γεν mum jo nsey no bó nu ege σε yu Jisos.

Jisos nu wee lemme wvu Nyo' wvù wvú nu ε caw

15 Ε Jisos kiεε εκυμε nsey wvù bó joε, mum nεnε fó. Ε bonyii nteen bi wvú le. Ε wvú fε bó bocii bò to κεηke bincεm,

16 ciise ê bó le fo bó ege é bonyii ekiεε wen ke.

17 Fí to nu nonεn keege é fí ekocεn no wee ntum Nyo' wvù Yεsaya to jemyεε le,

18 “Ben etaa eyεn, wvun nu waa wεm lemme wvù me nu ε ncaw.

Me ηkooηke wvú, ε fitele fiem yuuke njoη bó wvú. Me nu ηke enya Keyoy kem ê wvú,

é wvú efewci ê bitum εκυμε je yi teyey yì me nsumtene bonsaw jó.

19 Ke wvú nu ke ewaale bó bonyii, kenεε kumte diuw ke.

Ε ke wee nu ke eyuw diεw ye bifiaη bi jé le ke.

20 Ke wvú nu ke emεse enjogoy gayi dì ηgeyte wase ke. Ε ke wvú nu ke ejimse ken'yeese kè bεεnci jiwejiwe ke.

Wvú nu ke ege nonεn eγεν ebuy no je yi teyey yì wvú sumtene bonsaw jó nu ke eso.

21 Ε bitum bicii nu ke etaale fwe ε bí ε gεε bvufee yì ye le.”

*Mvungay mvu Jisos e nεn'yi fεε?
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)*

22 Ε bonyii bomew ke nε to bô wee mvu ε wvú ε fefe, nu kencife, ε nceendaa dεwle nu yî ye le. Ε Jisos fε wvú ε wvú no jemyi bvuu yεne mwεεm e.

23 Ε diuw yum bonyii bô to nu fó bocii, ε bó no biite le, “Ε nulo é wee wvun enu waa Nfon Dawe?”

24 Geenεn ε Bofalasii dioo yuw no bó biite nonεn gay le, “Wee wvun bvuuuse bonceendaa bo dεwle le nεn ε è nu kε bô mvunγay mvu Bεlsebu wvù nfon bonceendaa bo dεwle le.”

25 Ε Jisos kiεε fiεε fi bó kpawwci mum gay ê bó le, “Ε ketum nε ε gawsεn ε no diuu εkinεkin, tu kí nu ke enε etu binffuy. Kelaante kεnεε yew ε nε ε gawsεn ε no diuu εyinεyin, yí saa ke eleem kε.

26 Nonεn, é Satan bvuuuse Satan mvu yî wee le, tu wvú nu ε gawsεn wase ye ye. Ε fí nu nonεn, bvunfon bwew saa ke eleem kε.

27 Ε è nu le me mbvuuse bonceendaa bo dεwle le nεn ε è nu bô mvunγay mvu Bεlsebu le, tu bonεn boom bvuuuse bô mvu yεε le? Fiεε fi boom bonεn bodvu gee nu eduγce le ben nu ε gbwe wase nsaw.

28 Geenεn é me mbvuuse bonceendaa bodvu ε è nu bô mvunγay mvu Keyoy ke Nyo' le, tu bvunfon bvu Nyo' le nu ε to wase fô ben e.

29 Ben kpwaake le è nulo é wee eley yew dvu nεmemvunγay, ekuu mwεεm mwew ebuy dvú, se wvú ε yaw ε koo nεmemvunγay wvudvu ε kay e? Seke wvú ε kay nonεn se kuu mwεεm mwew kecεεy buy dvú.

30 Ε wee baa nu ê keba kem e, tu wvú bane me. Wee é no nu se wvú fici me keebaanci lo, tu wvú tawse lo.

31 Nonen, é me nsee ê ben le Nyo' nulo elεεshe mwεem mvù befe noo díew yì befe yicii yì bonyii jemyi. Geenεn é wee jeme diεw yì befe ekumε Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo é Nyo' elεεshe ke.

32 E wee jeme diεw yì befe ekumε wee wvù diee nu Waawee, tu Nyo' nulo elεεshe. Geenεn é wee jeme diεw yì befe ε è nu ekumε Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo é Nyo' ke eyuu elεεshe é è cim nu kefew kin e kenεε kefew kè too le ke.

*Bó ke kiεε kete yì mvuntam mwew e
(Luk 6:43-45)*

33 E wee keηke kete kè jee, é wvù ekeηke mvuntam mvù jee mvù yumte yì dvù le. Wee é no keηke kete kè befe, é wvù ekeηke ten mvuntam mvù befe mvù yumte yì dvù le. Bó ké kiεε kete ε è nu yì mvuntam mvù yumte yì dvù le.

34 Eηgokε ke yó le kin. Ben nulo ege nεε se no jemyi njeme wvù jee ε ben nu bonyii bò befe? Ben ekeè le fiεε fi nu ε yiηsen ê fitele fi wee le nu fí fi ké no buyte diuw we le.

35 Wee dioo nu wee wvù keηke ntfu mwεem mvù jee yì ye le, ε wvù no bvuse mwεem mvù jee. E dioo nu wvù keηke ε è nu ntfu mwεem mvù befe, ε wvù no bvuse mwεem mvù befe.

36 E me ensee ê ben le è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é wee ekeηke keetanε diuw yì díew yì ncεwncεw yì wvù ke nu ε jeme wase le.

37 Ben ekeè le bó nu ke edioo esaake wee, é enu díew yì buyte diuw we le yì nu ke ege é wvù eyuu, ε è nu ke ten díew yì buyte diuw we le yì nu ke ege é wvù eley ηgew e.”

Ɛ bonyii bomew no gomte ƛ Jisos edunƿe kenƷhaw ke fiƛƛ

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Ɛ bonyii bomew bò to dunƿi bonci bo Nyo' le noo Bofalasii mum nƛ gay ê Jisos ƛ, “Wee n'ƷƛƷi, bese gomte ƛ wo ege fiƛƛ fi dunƿi mvunƷay mwuw é bese eyen.”

³⁹ Ɛ Jisos tfuse ê bó ƛ, “ƐnƷokƛ kè befe kè nu ƛ cine wase Nyo' le ƛ tu diƛwƛ kpwoon nsake le, gomte keeyen fiƛƛ fi dunƿi mvunƷay mwem e! Ke è nulo é me endunƿe fiƛƛ ê enƷokƛ kin ƛfey fi wee ntum Nyo' wvù Jona le kƛ.

⁴⁰ No Jona to ceƛ ê shem jo bye yi baay ƛdiuw ƛta, nu kƛ ƛnƷnƷ no wee wvù diee nu Waawee nu ke enu ente jo nshƛ ƛdiuw ƛta.

⁴¹ Ɛ nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemƛse le, é bonyii bo Ninivƛ eleem bô enƷokƛ ke keseen kin ege é bó elese kí nƷƛw e, nƷfo bó, bonyii bo Ninivƛ to nu ƛ yuw fiƛƛ fi Jona to fewci, kumen nce wvubo. Geenƛ ben eyekƛ eyuw, wee nu fen bô fiƛƛ ƛ fi kuuke fele fi Jona le.

⁴² Yaa wvù to saake ketum kè Shƛba nu ke eleem ten diuu di nsaw wvu fokemƛse le bô enƷokƛ ke keseen kin ege é bó elese kí nƷƛw e, nƷfo wvù to nu ƛ nƛ ketum kew e ê kendvuse ke wƷj e keeto eyuw bvufee bvƷ Nfon Saamun e. Geenƛ ben eyekƛ eyuw, wee mvu nu fen bô fiƛƛ ƛ fi kuuke fele fi Saamun e.

(Luk 11:24-26)

⁴³ Keyoy kè yiile ké buyte yî wee le mum Ʒen

ηkpwaante no gomte fô kí ecee. Geenεn ke dioo ε gom ηkuuη,

⁴⁴ mum jeme ê ekolε kew le, ‘Me nu enkase entu ê me yew fô me nse mbuyεε.’ Seke kí ε kase ε to ε yen ε yew nu se fiεε dvú, ε bó ε yεse ε seyse yí ε no yuule,

⁴⁵ nonεn ε kí mum kase γεν, to bô biyoy bimew bisooshwiy bì befe fele kí, ε bô bí mum to ley no cee dvú. Ε mwεεm mum mεse fo yî mwεten e sekedvu fey no mvú se shee nu. Ε nu ke ληηληη no fí nu ke enu fô εηgokε kè befe ke keseen kin e.”

*Bonyii bò è nu kfuu di Jisos e
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Kε no Jisos to bεε jemyi ê bonyii nonεn, ε fí kooy le bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e to nu ε to leem εκfuη no gomte le bô bó ejeme.

⁴⁷ Ε wee mvu gay ê Jisos le, “Bwoo bô boom bo bwoo le leeme εκfuη gomte le ben ε bó ejeme.” *

⁴⁸ Ε wvú bife ê wvú le, “Bwεεm nu yεε, ε boom bo bwεεm e nu baa?”

⁴⁹ No wvú bife nonεn, mum no lomte bonyii bew bo ηgoo le, gayte le, “Bwεεm bô boom bo bwεεm e ban.

⁵⁰ Ben ekeè le wee tfuu wvù gee fiεε fi Icεm wvu fowe shieele nu ε wvú nu waa bwεεm bô jεme yem no bwεεm.”

Boηgan εκumε bvunfon bvu fowe

13

(13:1-50)

12:45 2Bi 2:20 * **12:47** Kε boηwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε sanj diεw Nyo' jó keηke kencim kin ke. **12:50** 6:10

*Ngan ekumε wee wvù to tfumyi ηgow
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Κε εbvubwε, ε Jisos ke nε buy yew, γεν shii mbew mamase le.

² Ε kebombom ke bonyii le ke baay tase mbew ye le nεn ghemm. Ε wvù mum nε wase ley shii ε è nu ê kekon e ê joo, ε kebombom kedvu no leeme ê ηkpwaante ηgem joo le.

³ Ε wvù no jemyi mwεεm nteen ê bó ê bonḡan e. Wvù to nu ε gay λε, “Wee to nu ε laa keegen etfume ηgow.

⁴ Ε wvù ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken ê je, ε mvunyiim to tacε die.

⁵ Ε yimi ηgow gbweken fô bvudvuu bvυ εta le ε nshε yaa nu fó ntay κε, ke mum yanḡen buy njefo κε nshε to nu fó ntay κε.

⁶ Ε mvum ke dioo κew ebaa mum sun ηgow yidvu. No yí to baa cime γεν ntay κε, ε yí mum yowlεn.

⁷ Ε yimi ηgow gbweken ê bisafe le. Ε bisafe bidvu ke ku mum ban ηgow yidvu.

⁸ Ε yimi ηgow gbweken ε è nu yí nshε yí jee le, ke buy, ku yum ntay. Ε binyi bimew no nu εjise gbwee, bimew mbanḡsoocaan, bimew mbaanshε.

⁹ Wee wvù κεηκε bitem, ε wvù yuw.”

*Shiee wvù Jisos jemyi ê bonḡan e
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Ε boom bo ηgoο le bo Jisos e nε bence γεν bife ê wvù λε, “Ε nu nje la wvù wo jemyi ê bonyii ban ε è nu ê bonḡan e?”

¹¹ Ε wvù tfuse ê bó λε, “Ε nu ben bò Nyo' nu ε ge wase λε è nulo é ben ekiεε mwεεm mvυ bvunfon

bvu fowe le mvù nu ê kenyilε le. Geenen wvú baa ge le è nulo é bonyii ban ekiεε ke.

¹² Ben ekeè le wee wvù kenke fiεε nu ε bó nu ke ebise é wvú ekεnke ε fí duule. E wee wvù yaa kenke ke fiεε nu ε naa fi caan fi wvú kenke nu ε bó nu ke efi lo ê wvú.

¹³ E neε fiεε fi me njemyi ê bó ê bonḡan e, njefo bó taale mwεεm yaa yene ke. Bó yeke mwεεm, yaa yuuke kenεε kee mvú ke.

¹⁴ Fiεε fi wee ntum Nyo' wvù Yεsaya to jemyεε nu ε loocε naa ε kocεn bó fiεε fi bonyii ban gee. Wvú to nu ε gay le,

'Ben nu ke eyeke naa mwεεm, geenen yaa yuuke ke.

Ben nu ke etaale naa mwεεm, geenen yaa yene ke.

¹⁵ E è ge njefo mvuntelem mvu bonyii ban e nu ε le wase,

ε bitem bibole nu ε bí ε cin wase,

ε bó ε kfuke wase ejise εbo.

E bó ge nonεn wvu le fo bó eyenè mwεεm e bó ejise εbo,

yuuke mwεεm bó bitem bibole,

é mvuntelem mvubole eyvuwsee,

é bó emum ekase etu jim fô me le,

é me enfε bó.'

¹⁶ Geenen, njon wvu baay nu wene njefo ejise eyene nu yò yene mwεεm e, ε bitem binεn nu bi yuuke mwεεm.

¹⁷ E me ensee ê ben kecεεy le, bonyii bo ntum Nyo' le nteen bó bonyii bo teytey bomew to shee beele keeyεn mwεεm mvù ben yene le, ke fanε yaa

eyen ke. No beele ten keeyuw mwεem mvù ben yuuke, ke fanε yaa eyuw ke.

Fieε fi ngan wvu ekume wee wvù to tfumyi ngow dunçi

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Ben eyuw le fieε fi ngan wε wvu ekume wee wvù to tfumyi ngow dunçi.

¹⁹ Wee ké yuuke fieε fi ekume bvunfon bvu fowe se wvù ε kieε kenyi kedvu, ε Satan wvù wee kebefε mum to cun diεw yi bó jewe fô fitele fiew e bvuse. Fifiñ nu ngow yi bó to dioo tfumyi ε yí gbweken ê je.

²⁰ Ε ngow yi bó to tfumyi ε yí gbweken fô bvudvuu bvυ eta le nu wee wvù yuuke diεw Nyo' mum fiisen lo kan mwaanj bô njonj.

²¹ Geenεñ, ε yí baa cime γεñ yî ye le ke. Ε yí moocε ke caan. Ε ηγεω ke dioo ε κεω κενεε bó bone ε è nu bikaa ê wvù ejim nje diεw yidvu, ε wvù mum tfuw bikaa kan mwaanj.

²² Ε ngow yi bó to tfumyi ε yí gbweken ê bisafe le, nu wee wvù yuuke diεw Nyo', ε ken'yanjanj ke ekume mwεem mvυ yî wonj wvun e, noo shiee bvukuke mum tase banj diεw yidvu ε yí laaye lo εcici.

²³ Ε ngow yi bó to tfumyεε yî nshε yi jee le mum nu wee wvù yuuke diεw yidvu, yuw naa ntay no gee no yí gomte diεwε ngow yi yum yimi ε nya ejise gbwee, yimi ejise mbansoocaañ, yimi mbaanshε le.”

Ngan ekume ngow εginj bô yi εgay

²⁴ Ε Jisos bvuu ma ngan mvυ ê bó le, “Bvunfon bvυ fowe nu ε è nulo é bó efewsεñ bô wee mvυ wvù to γεñεε tfume ngow yi jee yi è nu εginj ê wvù wεne.

25 Ε bonyii ke dioo eleete wase, ε wee we bvuban γεν tfume ηgow εgay yò fieesene εγιη εντε dvudvu mum nεnε.*

26 Ε εγιη yodvu ke dioo eku wase ekεw etfumyi, ε ηgow εgay ye mum yenε ten.

27 Ε bonyii bo lemme le bo wee wεε wvudvu le to bife ê wvú le, ‘Cee εκολε, wo to dioo tfume ηgow wene ε è nu yi εγιη, yi εgay yin ε ghan nεε le ε σε no nu εντε dvudvu?’

28 Ε wvú tfuse ê bó le, ‘Ε ge κε wee wεm bvuban fifie fiεε.’ Ε bonyii bo lemme le bodvu bife ê wvú le, ‘Wo gomte le bese eγεν edvun'ye?’

29 Ε cee εκολε wvubo tun gay ê bó le, ‘Ε nelo é ben dioo dvun'yi enε ebaale ten εγιη εντε dvudvu.

30 Ben ecinε é mvú ekuu mvunciim eγεν ebuy kefew ke ηgbwele le. Ε ke dioo enu kefew ke ηgbwele le, é me εngay ê bonyii bo ηgbwele le le bó eyaw edvun'ye εgay yodvu ebaance eyile eγεε bijiw e bijiw e, é bó ke eton, emum ebaance εγιη eγεε ê ηwaw wεm e.’”

*Ngan ekume kfuu ηgow fintam fimew
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)*

31 Ε Jisos bvuu ma wvumvu ηgan ê bó le, “Bvunfon bvu fowe nu diεwε jise di ηgow fintam fimew e, † fi wee to joε tfume ê wvú wene.

32 Ngow yin nu ε yí ηoynene baay fele ηgów mi yicii. Geenεn, seke yí ε buy, ε yí ku kuw fey ten mwεεm mvunciim, mum nε tu wase kete wvu le è

* **13:25** Εgay εyan nu ε bó teηε ê díεw bala le le «darnel» ε ηgow yidvu nu njiw. **13:30** 3:12; Mwm 14:14-15 **13:31** 17:20; Luk 17:6

† **13:31** Fintam fin nu ê díεw bala le le «mustard». **13:32** Esek 17:23

nulo é mvunyiim mvù bile we eyoote yî tíew yidvu le.”

Ngan ekumε fintunlεen
(Luk 13:20-21)

³³ Ε wvú bvuu ma wvumvu ngan ê bó le, “Bvunfon bvu fowe nu diεwe fintunlεen fi kpwoon to fewεε mvuum bintee bi baay baay bitεte, jo fiysen dvú, tow gee, ε fí mum ge ε mvuum modvu ben.”

(Mak 4:33-34)

³⁴ Jisós to jemýi mwεem mvun mvunciim ê kebombom ke bonyii le ε è nu kε ê bonjan e. Kεεεy, kε wvú to ké jeme fiεε ê bó se è nu ê ngan e kε.

³⁵ Wvú to gee nonen keege é fí ekocen no wee ntum Nyo' mvu to jemýεε wase le, “Me nu nke endioo enjawse diuw wεm é ebuyte kε bonjan. Me nu nke embwaashε mwεem mvù to nu ê kenýile le ε kεw no bó to bomεε wonj.”

Fiεε fi ngan wvu ekumε ngow εginj bô yi εgay dunçi

³⁶ Ε Jisós ke ne cine kebombom ke bonyii le ley gen yew. Ε boom bew bo ngoo le bi wvú le bife ê wvú le, “Kε yuuse ê bese fiεε fi ngan wvu ekumε εgay yo wene εya dunçi.”

³⁷ Ε wvú mum gay le, “Wee wvù tfumýi ngow yî jee nu wee wvù diee nu Waawee.

³⁸ Ε wεε nu wonj wvun. Ε ngow yî jee dunçi boom bò è nu bo bvunfon bvu Nyo' le. Ε εgay nu boom bò è nu bo wee kebefε wε le.

³⁹ Ε wee hvuban wvù to tfumýεε ngow yidvu nu dεwle. Kefew ke ngbwele le nu kefew kè wonj wvun

nu ke eka. E bonyii bo ηgbwele le nu bonceendaa bo Nyo' le.

⁴⁰ Ke no bó ké baayi εgay baance ton bô ηguy, nu ke ληληη no fí nu ke enu kefew kè won kaa wase le.

⁴¹ Wee wvù diee nu Waawee nu ke eciinse bonceendaa bew, é bó eghan ebaance mwεεm mvunciim mvù too bô kebefε noo bonyii bò gee bibefε bocii ebvuse ê bvunfon bwew e,

⁴² elañ ê kembvuwlεn ke ηguy e. E nu fó fò bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew.

⁴³ Nonεn é bonyii bo teytey ebaa diεwε diuu le ê bvunfon bvú Icee bó le. Wee wvù keηke bitem ε wvú yuw.

Ngan ekumε ntfu noo jise di banje le

⁴⁴ Bvunfon bvú fowe nu diεwε ntfu mvu wvù wee to joε γεν nylε wεne le. E wee mvu ke to yεn mum kase banje, no kfuuyi ε njon yuu lo wvù. E wvú mum γεν gese mwεεm mvunciim mvù wvù to keηke, γεν guy wεε wvudvu.

⁴⁵ E bvunfon bvú fowe bvuu nu ke diεwε wee way mvu wvù to ghane gomte εjise ε ban yò jee nεn ntay.

⁴⁶ E wvú ke dīoo egomte, γεν yεn dimew e ε è nu naa di lumte. E wvú mum γεν gese mwεεm mvunciim mvù wvù to keηke γεν guy jise di banje le didvu.

Ngan ekumε kensan ke byé le

⁴⁷ Bvunfon bvú fowe bvuu nu ke diεwε kensan e kè bó to tfumyεε ê joo, ε dikfuu di byé le dicii tase jó,

48 ε κί yιησεν. Ε bonyii mum gufe bvuse ê ηkpwaante, shii fokuse, caw byé yì jee γεε ê ηκάα le, laη yì befe.

49 Ε nu κε no fí nu ke enu kefew kè wonη kaa le. Bonceendaa bo Nyo' le nu ke ebuy eto egawsεν bonyii bò befe fô bo teyey e,

50 emum elanη bò befe ê kembvuwlεν ke ηγuy e, fô bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew.”

51 Ε Jisos mum bife ê boom bew bo ηgoo le le, “Ben nu ε yuw mwεεm mvun mvunciim ntay e?” Ε bó bee le, “Εε.”

52 Ε wvú mum gay ê bó le, “Fí ε mum ε no nu le, wee tfuu wvù duηci bonci bo Nyo' le wvù bó nu ε γεεyi wase wvú εκumε bvunfon bvu fowe nu diεweε cee yew wvù κεηke ntfu, ε wvú nulo ebvuse mwεεm mvu mvunfem κεεε mvu mvuyvuum jó.”

*Ε bó ma lo Jisos ntew we le
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

53 Ε Jisos ke mese ma bonηan ban, mum nε jó,

54 γεν ntew we le, γεν ley no γεεyi bonyii yew yibo yì bunle le. Ε bó yuw n'γεεyi we no κεηke lo ηghaw, mum κew no ghayte le, “Wee wvun jo fεε bvun bvufee bvu baay bó mvunηgay mvù wvú gee biηghaw bi mwεεm e dvú nen?”

55 Ε nu κε waa cee la wvun wvù kane bite? Κε bwee nu Maalia le? Κε boom bo bwee le nu Jem bó Yosew noo Semon noo Judas e?

56 Κε jéme ye yicii nu beene ε bó fen e? Wee wvun ε ja fεε bó mwεεm mvun mvunciim nen?”

⁵⁷ No bó ghay nonen mum ma lo wvú. Nonen ε Jisos gay ê bó le, “Bó ké no wvumte wee ntum Nyo' mondvuum e monciim, εfuw ke won we le noo ê kfuu diew e.”

⁵⁸ Ε Jisos fanε yaa ebvuu ege binghaw bi mwεεm e jó nteen ke, njefo bó to baa elese fitele yî ye le ke.

14

Ekumε kpwe Jon Nleseεjoo
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Ε to nu kefew kedvu le, ε Nfon 'Elod wvù to saake keba ke won e kè Galilee yuw ekumε lemme di Jisos e.

² Ε wvú gay ê bocee won bew le, “Wee wvun nu Jon Nleseεjoo ε wvú ε kase ε buy yî kpwe le. Ε nu fiεε fi ge wvú ε se no keηke mvunγay keegeε binghaw bi mwεεm e bin nen.”

³ Fí nu ε 'Elod to gay ε bó koo Jon, kay, fen yew ncaw e nje 'Elodia wvù kpwεε Filew wvù waa bwee 'Elod, ε 'Elod to jo kpwεse le.

⁴ Ε Jon no tune gayte le nci baa bee le wvú ejo wvú kpwεse le ke.

⁵ Ε 'Elod mum no gomte le wen eyu Jon, geenen no fane bonyii, njefo bonyii to keηke Jon diεwε wee ntum Nyo' le.

⁶ Ε è ke no nu diuu di Nfon 'Elod to gee ηkaw keekume diuu di bó to bokεε wvú, ε waa 'Elodia wvù kpwoon ley cεη bine fwe dvu bonyii bò to nu fô ηkaw wvudvu le, ε 'Elod yen ε ye yvuwse wvú.

⁷ Ε wvú mum kaw wan wvudvu, die kelew λε wen nu efene wvú ε è cim nu naa bô la fi wvú ε bife λε wen efene wvú dvú.

⁸ Ε bwee wan mum beyse wan λε wvú egay λε wvú enya εκολε ke Jon Nleseεjoo le ê juy e ê wvú.

⁹ Ε wvú gay, ε Nfon 'Elod yuw nonεn ε ye keeshε lo wvú. Geenεn nje kelew kê wvú to dieε wase fwe dvu bonyii bô to nu fô ηkaw e, ε wvú mum gay λε bó ege no wan gay.

¹⁰ Ε wvú mum tum bonyii ε bó γεν yew ncaw e bvuse εκολε ke Jon e,

¹¹ to dvú ê juy e nya ê wan kpwoon wvudvu, ε wvú mum γεν dvú nya ê bwee.

¹² Ε boom bo Jon e bo ηgoo le ke γεν jo gvune di Jon e dwey, γεν see saaka wvudvu ê Jisos.

*Ε Jisos nyaηε bonyii bontfuke botin
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)*

¹³ Ε Jisos ke dioo yuw fiεε fi kooy bô Jon, mum ley ê kekon e λεwse ye γεν fô bonyii yaa nu κε. Geenεn ε bibombom bi bonyii le yuw, mum buy ê bilaante le len bô bikaα bi wvú le.

¹⁴ Ε wvú ke buy ê kekon e dioo fεεse ê ηkpwaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm. Ε shen koo wvú bô bó, ε wvú mum no fele bonyii bô to cεmkene.

¹⁵ Ε è ke dioo nu ekiεguu, ε boom bew bo ηgoo le bence gay ê wvú λε, “Fεn nu ηkpwaante, ε diuu ε γεν wase, gayε λε bonyii ban eγεν bontεw e eguy mwεεm mvubole mvudien.”

¹⁶ Ε Jisos tfuse ê bó λε, “Κε shiee nu dvú wvú bó enεnε κε. Ε nu enya ben fiεε é bó edie.”

17 Ε bó tfuse ê wvú le, “Bese κηηκε κε ε è nu bontuw bo blεεδ e botin bô byé yifιεε maanη.”

18 Ε wvú gay ê bó le, “Ben eto dvú enya ê me.”

19 Ε bó to dvú, ε wvú fi, mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse yî εgay e. Ε wvú jo bontuw bo blεεδ e bo botin ba bô byé yi yifιεε ye, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushε bontuw bodvu nya ê boom bew bo ηgoo le, ε bó mum gawce ê kebombom kedvu.

20 Ε bonyii bocii die ffuu. Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbeke bì to shεετεε ε bí yιηsen ηkáa yuufe ncow fiεε.

21 Bonyii bò to dieε mwεεm mvudien mvudvu to nu bolemse diεwε bontfuke botin e, ε se jo bokene bô boom.

*Ε Jisos len yî joo le
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)*

22 Ε Jisos mum gay ê boom bew bo ηgoo le le bó eley ê kekonη e esaa fwe kewvu keki é wen eshεε egay kebombom ke bonyii le é kí ekfuuyi.

23 Ε wvú ke shεε gay bó le, mum ne ben yî kum e wvú embenη keegen ebunle. Ε εκfunη ke jiim ε wvú nu κε fó wvú embenη.

24 Geenεn è to nu kefew kedvu le, ε kekonη nu wase ê joo ncejole, ε joo kale kí, njefo fwefwe to too je fwe cile kí.

25 Ε è ke no nu wase εν'yulem, ε Jisos ne no too fô bó le lenε yî joo le.

26 Ε boom bew bo ηγοο le dīoo yεn no wvú λene yî joo le, ε kedvum gbwo bó. Ε bó no gayte λε “Ε nu ηkfusay.” Ε bó mum no wamte foweεwe bô nfan.

27 Καη mwaan ε Jisos mum jeme ê bó λε, “Ben ejice mvuntelem mvunen e, ε nu me. Fo ben efanè κε.”

28 Ε Bita gay ê wvú λε, “Tata é è fεn nu wo, é wo gay ε me nλen ten yî joo le nto fô wo le.”

29 Ε Jisos gay ê wvú λε, “Ε toò λε.” Nonεn ε Bita mum buy ê kekon e no λene yî joo le γεne fô Jisos e.

30 No wvú to λene γεne, dīoo yεn no fwefwe gee, ε wvú mum no fane, mum κεw no shiile ê joo. No wvú shiile mum bee λε, “Tata fi me!”

31 Καη mwaan ε Jisos lan kebo jice wvú le gay ê wvú λε, “O oo, mbee wo doose baay! Wo be κεηκε kemaηεν nje la?”

32 Ε bô wvú mum ben ley ê kekon e, ε fwefwe wvudvu mum lu.

33 Ε boom bew bo ηγοο le bô to nu ê kekon e mum nya n'wvum ê wvú gay λε, “Kεεεy, wo nu Waa Nyo'.”

*Ε Jisos fε bonyii bo bincem e Γενεσαlet
(Mak 6:53-56)*

34 Ε bó ke lente mamase buy keba kè Γενεσαlet e.

35 Ε bonyii bo jó yεn wvú le kiεε wvú, mum ciinse ntum ê keba kedvu le kecii, ε bonyii no too bô bonyii bo bincem e bocii fô Jisos e,

36 λεκε λε wvú ecine é bó ekum κε naa ε è nu ηgem ndvu ye le. Ε wee tfuu wvù to kumte, mum no bonene.

15

Ekumε nce wonj bô diεw Nyo'
(Mak 7:1-13)

¹ Ε Bofalasii bô bonyii bomew bô to dunçi bonci bo Nyo' le ke mum nε Jεlusalεm to fô Jisοs e bife ε wvú le,

² “Ε nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le beete bô nce wonj bo'iceε boσεεbeene bo fwele? Kε bó cuke can ε je yì nci gomte le σε diekene kε.”

³ Ε Jisοs tfuse ε bó le, “Ε nu nje la wvù ben beete finεn bô bonci bo Nyo' le bii ε ε nu nce wene wonj e?”

⁴ Me njemyi nεn, njefo Nyo' to nu ε gay le, ‘Wvumε ico bô bwoo.’ Bvuu gay tεn le, ‘Ε wee nan lo ice kεnεε bwee, ε bó yu lo mwεtεn.’

⁵ Geenεn, ben ε no gayte finεn le, ‘Ε wee nε ε gay ε ice kεnεε bwee le, “Fiεε fi wo bee keekεηkε can yεm e nu ε me ε nya wase ε Nyo',” tu kε ε nulo ε wvú ebvuu εjo fiεε fidvu efi ice kεnεε bwee dvú kε.’

⁶ Ε nεε no ben bii nce wene wonj e nεn mum gee ε diεw Nyo' tuu fiεε fi εcici.

⁷ Bonyii bô jemyi jεεy gee jεεy ban! Fiεε fi wee ntum Nyo' wvù Yεsaya to jemyεε ekumε ben nu naa lo kecεεy, no wvú to gayεε le,

⁸ ‘Bonyii ban wvumte me kε fomvu fomvu, ε mvuntelem mvubole nu ncejole fô me le.

⁹ Bó bunlee me ε ε nu kε εcici, njefo bó joo mwεεm mvù ε kpwawci bonyii yεεyi le ε nu diεw yεm.’ ”

*Fiεε fi nulo ebefe bô wee
(Mak 7:14-23)*

10 Ε Jisos ke ne tee kebombom ke bonyii le ε kí to. Ε wvú gay ê kí le, “Ben eyeke eyuw, ekiεε ntay.

11 Κε fiεε fi leyte ê wee εmvu nulo ebefe bô wvú ke. Ε nu fiεε fi buyte lo ê wee εmvu fi nulo ebefe bô wvú.”

12 Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le ke ne to gay ê wvú le, “Wo kee ke le Bofalasii be ε yuw fiεε fi wo be jeme fiεε fi ε gbwe bó?”

13 Ε wvú tfuse ê bó le, “Kete kecii kè è nu se è ye le Icem wvù nu fowe nu ε bó nu ke ebaa.

14 Ben edaaye ê bó le, è nu binfefe bì duηci je ê bonyii. Ε kenfefe duηci je ê kemew, é bó bocii ke egen egbweken ê kentuke le.”

15 Ε Bita gay ê Jisos le, “Κε yuuse ê bese fiεε fi ηgan we jemyi.”

16 Ε Jisos bife le, “Κε ben ten kee mwεεm e?

17 Κε ben kee le fiεε ficii fi leyte ê wee εmvu booke ê shem ké ghan buy lo le?

18 Geenεn, ε fiεε fi buyte diuw wee le nen'yi ε è nu fô fitele le. Ε è nu fifiεε fi beete bô wee.

19 Fí ké ne ε è nu fô fitele le, ε wee se no keηke ηkpawwe wvù befe, mum yu wee, jo kpweεε wee keνεε dwee wee, jaη kenjaη, coη bvucoη, ben jim nsaw mbiay keνεε befe bô diee di wee le.

20 Myun nu mwεεm mvù nulo ebefe bô wee. Κε keediekεn bô can se bó ε cukε nulo ebefe bô wee ke.”

Ɛ kpwoon mvu wvù to nu wee ketum lese fitele yí Jisos e

(Mak 7:24-30)

²¹ Ɛ Jisos ke ne fò ƙwse ye gen keba ke Taya bô Sidon e.

²² Ɛ fí kooy ƙ kpwoon mvu wvu Kaanan wvù to nu jó to nu ƙ ne to yen Jisos e, bee fô wvú le ƙ, “O Tata, waa Nfon Dawe, came ƙ shen fô me le. Waa wem wvù kpwoon nu ƙ nceendaa dɛwle mvu njɪsene naa lo bô wvú baay.”

²³ Geen ƙ ƙ Jisos yuw fan ƙ yaa ghay lo ƙ. Ɛ boom bew bo ngoo le bence to ƙƙ wvú gay ƙ, “Gay ƙ ê kpwoon wvun ƙ wvú egenè. Wvú bii nyaa njɛese ê beene.”

²⁴ Ɛ Jisos tfuse ƙ, “Bó to tum me ƙ è nu fô bonyii bo Israeƙ e maan bô nu diɛwe njée yí nu ƙ ne wase ƙ no bvuyte lo le.”

²⁵ Geen ƙ ƙ kpwoon wvudvu to ƙ tum envuw ê Jisos ejise gay ƙ, “Tata, fi ƙ me.”

²⁶ Ɛ Jisos tfuse ê wvú ƙ, “Ƙ fí nu ƙeejo ngu boom elan fô bwé le ƙ.”

²⁷ Ɛ kpwoon wvudvu gay ƙ, “Ɛ nu kecey icem. Geen naa bwé ké no bonyi ƙ tfúw yí icee bó diao diekene ƙ yí no gbwekene.”

²⁸ Ɛ Jisos mum tfuse ê wvú ƙ, “O kpwoon wvun, mbee wo tɛmyi lo. Fí ekooy fô wo le no wo shieele.” Ƙ non ƙ waa we mum bon ƙ lo.

Ɛ Jisos nyaje bonyii bontfuke bonɛw

²⁹ Ɛ Jisos ke ne fò no gene, gen fey mbew Mamase yí Galilee le, ben gen yí kum e, shii fò.

³⁰ Ε kebombom ke bonyii le ke baay to fô wvú le nen ghemm. Ε bomew to too bô bonyii bô nu bontenε, noo bô kenke bonfiaw ye le, noo bô nu binfefe, noo bô nu bincife, noo bomew bo bincem e nteen. No bó too bô bó, no jiwse ê wvú ejise ε wvú fele bó.

³¹ Ε kebombom kedvu no kenke lo nghaw no bó to yene ε bincife jemyi, ε bonyii bô kenke bonfiaw ye le bonene, ε bontenε lenε ten teytoy, ε binfefe yene mwεem e. Ε bó tum monkum mo Nyo' bonyii bo Israel e.

(Mak 8:1-10)

³² Ε Jisos mum tee boom bew bo ηgoo le gay ê bó le, “Me ηkenke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó ediuw εta, ε fiεε fi bó edie yaa bvuu nu ke. Ε ke me ηgomte le me encine bó le é bó egene jen ke, njefo è nulo é bó egen egbwe jen ê je.”

³³ Ε boom bew bo ηgoo le gay ê wvú le, “Ε nulo é beene ejo fee mwεem mvudien ηkpwaante jan mvù ekpwenten keenyanε kfuu kin kebombom ke bonyii le dvú?”

³⁴ Ε Jisos bife ê bó le, “Ben kenke bontuw bo bleed e bomεε?” Ε bó tfuse le, “Ε nu bosooshwiw bô mvubyetele nen caan.”

³⁵ Ε Jisos mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse.

³⁶ Ε bó shii, ε wvú jo bontuw bo bleed e bo bosooshwiw ba noo byé yidvu, nya keyoone ê Nyo', mum guushε nya ê boom bew bo ηgoo le, ε bó mum gawce ê bonyii bodvu.

³⁷ Ε wee tfuu die, ffuu. Ε bó baance bimbeke bì to sheeteε, ε bí yiηsen ηkáa yisooshwiw.

38 Bonyii bò to dieε to nu bolemse bontfuke bonεw, ε σε jo bokεε noo boom.

39 Ε wvú mum cinε kebombom kedvu le ε kí no kfuuyi. Ε wvú ley ê kekon e γεν ê keba kè Magadan e. *

16

Ε bonyii bomew no gomte ε Jisos ege kenghaw ke fiε le

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Ε Bofalasii bô Bosadusii ke ne to fô Jisos e keemom wvú, mum gay le wvú ege fiεε fi duñci mvuñgay mvù ne fowe.

2 Ε Jisos gay ê bó le, “Ε ke dioo nu seke diuu seeyi ε εbulε yeεle, ε ben no gayte le, ‘Εkfuñ nu ebuy ejon,’ njefo ben nu ε yeñ ε εbulε yeεle.

3 Ε ke dioo nu seke diuu sane ε εbulε yeεle ε kembεw ε suu, ε ben no gayte le, ‘Nffum nu ke efey εben,’ njefo ben nu ε yeñ ε εbulε yeεle ε kembεw ε suu. Ben kee keetaa εbulε mum kiεε no ekfuñ nu enu, geenεn yaa kee ke bonciise bò mwεεm mvù kooyi yî kefew kin e duñci nje la?

4 Εηγοκε kè befe kè nu ε cinε wase Nyo' le ε no nu diεwe kpwoon nsake le kin, gomte fiεε fi duñci mvuñgay mvù ne fowe. Ke è nulo é me enduñce fiεε ê kí efey fi wee ntum Nyo' wvù Jona le ke.” No wvú gay nonεn mum cinε bó le ne no gene.

Ε Jisos tefe boom bew le bó eyεnè ekumε gee di Bofalasii bô Bosadusii le

(Mak 8:14-21)

* **15:39** Bon'wa' bo boyvuum bomew teñe bvudvuu bvun le «Magdala». **16:1** 12:38-39; Luk 11:16, 29-30 **16:1** Jon 6:30

⁵ E boom bo Jisos e bo ηgoo le ke dioo fεse kewvu keki yen le bó be ε daayε keejo blεed.

⁶ E Jisos ke nε gay ê bó le, “Ben eyenè, bvuu joo kefew yî fintunλεεν fi Bofalasii noo fi Bosadusii le.”

⁷ E boom bew bo ηgoo le mum κew no jemyi εbonεbon εκumε fiεε fidvu, gayte le, “Wvú jemyi fintunλεεν fin nen njefo beene baa to bô blεed κε.”

⁸ E Jisos kiεε fiεε fi bó jemyi εκumε fí mum gay le, “O oo bonyii bo mbee wvù doose le ban! Ben jemyi εbenεben ε è nu εκumε blεed wvù ben baa κηηke κε nje la?”

⁹ Ben baa yene wase mwεεm e le? Κε ben kumyi bontuw bo blεed e bo botin bô bonyii se dieε bontfuke botin e? Bimbεke bi ben se baancε se nu ηkáa yimiεε?

¹⁰ E κε ben bvuu kumyi ten bontuw bo blεed e bo bosooshwi y bô bonyii be die bontfuke bonεw e? Ben be baanci bimbεke bí ε buy ηkáa yimiεε?

¹¹ E ge la wvù ben baa kiεε le κε me njemyi ε è nu εκumε blεed κε? Me mbvuu ηgayte κε le ben ejòð kefew εκumε fintunλεεν fi Bofalasii bô Bosadusii le.”

¹² No wvú jeme nonen ε bó mum kiεε le κε wvú jemyi le bó ejoo kefew ε è nu εκumε fintunλεεν fi bó towte ê blεed e κε, le wvú jemyi ε è nu εκumε n'yεεyi wvu Bofalasii bô Bosadusii.

*E Bita cεε le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ E Jisos ke γεν buy ê keba ke won e kè Kaysalia Filibi le, ke nε bife ê boom bew bo ηgoo le le, “Bonyii duu le wee wvù diee nu Waawee nu yεε?”

14 Ε bó tfuse ê wvú λ, “Bonyii bomew duu λ wo nu Jon Nleseejoo, bomew λ Elayja, ε bomew duu λ wo nu Yelimia κενεε wee ntum Nyo' wvumvu.”

15 Ε wvú bife ê bó λ, “Ben duu finεν λ me nu yeε?”

16 Ε Semon Bita tfuse λ, “Wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvù Waa Nyo', Nyo' wvù κενκε nshii.”

17 Ε Jisos tfuse ê wvú λ, “Semon waa Jona, Nyo' nu ε buw wo, njefo κε fin nu ε è seje wee wvu wum ê wo κε, è seje Icεm wvù nu fowe ê wo.

18 Me ε no ηgayte ê wo λ wo nu Bita, * ε è nu yí kembangan kin e wvù me nu ηκε en'yoo kentaashe kem ke bonyii bo mbee le. Ε κε mvungay mvu kpwe le nu ke eyuu eghaw kentaashe kedvu κε.

19 Me nu ηκε enya ken'yene ke bvunfon buw fowe le † ê wo. Fiεε fi wo ε ke ε suu fokuse fen, tu bó nu ε suu wase fowe. Fiεε fi wo ε ke ε fay fokuse fen, tu bó nu ε fay wase fowe.”

20 No Jisos gayεε nonεν, mum loocε ciise lo ê boom bew bo ηgoo le λ bó eyεne fo bó ke emom esee ê wee λ wen nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε κε.

Ε Jisos jeme εκumε kfuu kpwe yì wvù nu ke ekpwe (Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

21 Ε κew yí kefew kekiε le, ε Jisos mum κew no dunji ê boom bew bo ηgoo le λ wen κενκε κε keegen Jelusalem. Ε wen nu egen eyen bonjεw nteen can

16:14 14:2; 17:10-13; Mat 21:11 **16:16** 14:33; Jon 1:49; 11:27

16:18 Luk 22:32; Jon 1:42; 21:15-17; Efε 2:20 * **16:18** Diee di Bita din nu λ, «Te».

16:19 Luk 11:52; Mat 18:18; Jon 21:15-17 † **16:19** Fen nu teyete λ, bin'yene bi bvunfon buw fowe le. **16:20**

17:9 **16:21** 17:22-23; 20:17-19; 26:2

bonyii bò saake won e bô bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò duŋci bonci bo Nyo' le. Bó nu ke eyu wen, é ediuw ebuy eta é wen ekase ebuy yí kpwe le.

²² É Bita mum jo wvú ε bô wvú lewse ye. É wvú mum kew no saake wvú yí fiεε fidvu le, gayte le, “Tata, Nyo' elεwseè. Kε fin fiεε nu ke eyuu ekooy bô wo kε.”

²³ É Jisos banke ye gay ê Bita le, “Ja ê me ejim Satan! Wo jewsee lo me njefo kε wo leeme ê keba ke Nyo' le kε. Wo leeme ε è nu ê ke wee wvu wum e.”

²⁴ No Jisos jeme nonεn, mum gay ê boom bew bo ηgoo le le, “É wee gomte keenu wee wεm ηgoo, tu wvú keηke keetun εkolε kew, etuu kentam kew ebii me le.

²⁵ Ben ekeè le wee wvù bawci nshii we fo wvú elase nu ke elase kε lo. Geenεn ε wee wvù lase nshii we nje me nu ke ekeηkε nshii.

²⁶ É bó baanci naa won wvun nεn tfuu, ε nya ê wee wvú ε die, ε ke ε lase nshii we, é sεw wvudvu enu la? Nu le fiεε nu dvú fi è nulo é wee esum keyoy kew dvú le?

²⁷ Ben ekeè le wee wvù diee nu Waawee nu ke eto bô bonceendaa bew ê bvukukε bvu Ice le, emum elaw wee tfuu yí fiεε fi wee nu ε ge le.

²⁸ É me ensee ê ben keceey le bonyii bomew leeme fεn bò yaa nu ke eyuw wvunη kpwe sε bó ε yεn no wee wvù diee nu Waawee too bô bvunfon bwew kε.”

16:24 10:38-39; Luk 14:27; 17:33; Jon 12:25-26; 1Bi 2:21 **16:27**
 Mben 62:12; Job 34:11; Mat 7:23-27; 13:41; 25:31-46; Luk 13:27;
 Jon 5:29; Lum 2:6; 1Kol 3:13-15; 1Bi 1:17; 2Tim 4:14; Mwm 22:12
16:28 10:23; 24:34; Mak 9:1; 13:30; Luk 9:27; 21:32

17

Ɛ Jisos duŋce bvukuke bwew bvù wvù to keŋke fowe

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Ɛ ediuw ke fey esoocaaŋ, Ɛ Jisos jo Bita bô Jem noo Jon wvù waa bwee Jem, Ɛ bô bó ben yí kum wvumew e Ɛ wvù defe ewe, no nu fó ebonebon.

² Ɛ bó ke ne yen Ɛ nfieeseŋ ye Ɛ kumeŋ ê bó ejise, bvushiw bwew Ɛ no baa lawkene diewe diuu le, Ɛ ndvù ye baa ten lawkene nen mwawmwawmwaw.

³ Ɛ fi kooy le Muses bô Elayja to nu Ɛ ne buyneŋ fô bó le, no jemyi bô bo Jisos.

⁴ Ɛ Bita mum ne bvumten gay ê Jisos le, “Tata, fi jee no beene nu fen. Ɛ wo fen koonke lo é me en'goo cún fen she, é yimi enu yo, yimi yi Muses, yimi yi Elayja.”

⁵ Ɛ no wvù to bee jemyi, Ɛ fi kooy le kembew kè baa nen bvuuu to nu Ɛ ne to ban bó, Ɛ diew jeme ê kembew kedvu le le, “Wvun nu Waa wem, wvù nu fitele fiem. Me n'yuuke njon bô wvù baay. Ben eyuukè Ɛ è nu wvù le.”

⁶ Ɛ boom bew bo ngoo le dioo yuw diew yidvu Ɛ kedvum gbwo bó, Ɛ bó gbwekeŋ tum monshim fokuse.

⁷ Ɛ geen Ɛ Jisos gen kum bó le gay le, “Ben eja we. Fo ben efanè ke.”

⁸ Ɛ bó dioo cake ejise we faŋe yaa bvuu yen wee mvu le efey Jisos ke.

⁹ Ɛ bó ke ne yí kum wvudvu le dioo booke, Ɛ Jisos lew ê bó le, “Fo ben ke esee fi Ɛ fi ejise eyene be yen

ê wee sε wee wvù diee nu Waawee ε buy wase yî kpwe le κε.”

10 Ε boom bew bo ηgoo le bife ê wvù λε, “Ε nu nje la wvù bonyii bò duηci bonci duu λε Εlayja κηηke keeke eyaw eto é Mboyse wvù Nyo' to kawεε sε to?”

11 Ε Jisos tfuse λε, “Ε nu kecεεy λε Εlayja κηηke keeyaw eto ekene mwεεm mvunciim.

12 Geenεn é me ensee ê ben λε Εlayja nu ε to wase bó fanε yaa κιεε wvù κε, ε mum ε ge fίεε fî bó koonke bô wvù. Ε è nu κε ληηληη no wee wvù diee nu Waawee nu ke eyεn ηγεw can yibole.”

13 No wvù gay nonεn, ε boom bew bo ηgoo le mum κιεε λε wvù jemyi ε è nu εκumε Jon Nleseεjoo.

*Ε Jisos fε wan mvu wvù to gbwee κηηgbwe
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

14 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke bow fεse fô kebombom ke bonyii le to nu. Ε wee mvu nε to tum εnvuw ê Jisos fwe, gay ê wvù λε,

15 “Tata, camε κε shen fô waa wεm e. Wvù gbwee κηηgbwe, yεne ηγεw baay. Wvù nen'yi gbwe fotaj, ké nε gbwe ê joo le.

16 Me mbe ε nto bô wvù fô boom buw bo ηgoo le bó ε mom ηkuuη keefε wvù.”

17 Ε Jisos gay λε, “O oo! Εηγοκε κε εcici kè baa lese fitele yî Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene εηγεn embuy nεε? Me nu ηke εηkuu shém bô ben εηγεn embuy nεε? Ben eto bô wan wvudvu fεn enya ê me.”

18 Ε bó to dvú, ε Jisos wam nceendaa dεwle wvú to nu yî wan wvudvu le ε wvú buy, ε wvú mum bonen lo kaη mwaanη.

19 Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le ke ne γεν fô wvú le ejim ejim, bife ê wvú le, “Ε nu nje la wvú bese be mom ηkuuη keebvuse nceendaa dεwle wvudvu?”

20 Ε wvú tfuse ê bó le, “Ε nu njefo mbee wene doose lo. Ε me ensee ê ben keεεy le, é ben be keηke mbee ε wvú nu ke naa diεwε shem nsusu le, * tu ben nulo egay ê kum wvun le wvú emvuw ye fen egen eleem fofe, é wvú mvuwe, fiεε saa nu dvú fi nulo eghaw ben ke.

21 [Geenεn, ke kfuu wvuwwun nceendaa dεwle nulo ebuy se wee ε bunle ε she mbam mwεεm mvudien ke.]”†

Ε Jisos bvuu jeme ekume kfuu kpwe yî wvú nu ke ekpwe

(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

22 No Jisos bô boom bew bo ηgoo le to taashεε Galilee, ε wvú gay ê bó le, “Wee wvú diee nu Waawee nu ε bó nu ke enya wvú can bonyii le,

23 é bó eyu wvú, é ke edioo enu εdiuw εta, é wvú ebuy yî kpwe le.” Ε bó yuw nonen, ε ye keeshε bó baay.

Ekume shile wvu yew ncese

24 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke γεν buy Kafana'um, ε bonyii bò to fii shile wvu yew ncese

17:20 13:31; 14:31; 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6 * 17:20 Nsusu yin nu é diεw bala le le, «mustard». † 17:21 Ke boηwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε saη diεw Nyo' jó keηke kencim kin ke.

17:22 16:21 17:24 Ksm 30:13

ke to yεn Bita le sow ê wvú le, “Wee wene n'yεεyi ké no laan̄ke kε shile wvu yew ncese?” †

²⁵ Ε wvú bee le, “Εε.” Ε Bita ke dioo tu fô yew e, ε è yaw Jisos jike fiεε fidvu fokuse, bife ê wvú le, “Semon, wo yεne fiuw le la? Bonfon bo fokuse fεn ké no fii shile bô kensuw ε è nu ê baa? Bó ké no fii ê boom bo won̄ e, nuu ê botolo le?”

²⁶ Ε Bita tfuse le, “Bó ké no fii ε è nu ê botolo.” Ε Jisos gay ê wvú le, “Tu kε boom bo won̄ e yaa ken̄ke keelaan̄ke kε.

²⁷ Geenεn, wvu le fo bee wo eteensεn mvuntelem mvu bonyii bodvu le, γεεε elan̄ fincaw ê mamase le, bye yì wo ε yaw ε koo, ε wo yene diuw wvudvu, é wo eyεn jise di bigew e jó, emum ebvuse eγεn enya ê bó keelan̄ shile wesebeewo dvú.”

18

*Wee wvù kuuke εnte jo bvunfon bvufowe
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)*

¹ Ε è no nu kε kefew kedvu le, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le to bife ê wvú le, “Wee wvù kuuke fele wee tfuu ê bvunfon bvufowe le nu wvù la?”

² Ε Jisos mum tee wan caan leke ê bó entelεn̄,

³ gay le, “Ε me ensee ê ben kecεεy le, é ben baa ekumen̄ etu diεwε boom bo caan caan e, tu kε ben nu ke eyuu eley naa lo bvunfon bvufowe le kε.

⁴ Naa γεε wvù nu ε jo εkolε kew caan ε no nu diεwε wan wvun e, nu ε wvú nu wee wvù kuuke εnte jo bvunfon bvufowe.

† **17:24** Shile wvun to nu diεwε ken̄gawten ke nlawma wee lemme le yì diuu le. **18:1** Luk 22:24 **18:3** 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:4** 23:12

⁵ Ɛ wee fiisene wan diεwε wvun e ê diee diem e, tu wvú fiisene ε è nu me.

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Ɛ è nu le wee ege é wee wvù nu ε lese fitele yî yem e diεwε boom bo caan caan ban e ege kebefε, é fí ejee fô wvuwee wee le le bó eshεηke kebwee ke diene le ê kendonj kew e, edomse wvú é wvú eshii egen ê joo yi baay e.

⁷ Ngew wvu baay nu fô bonyii bo yî wonj wvun e. Mwεem mvù teeyi bonyii ε bó gee bibefe keηke ke keenu. Geenεn ε ηgew wvu baay nu fô wee wvù teeyi wee mvu ε wvú gee kebefε le.

⁸ Ɛ kebo kuw kenεε ekalε kuw gee ε wo gee kebefε, é wo sum kebo kedvu kenεε ekalε kedvu laη. Fí jee le wo ke eley nshii wvù mey lo le bô kebo kenεε ekalε keηkfuyte, efey keekεηke can yicii kenεε bikaa bicii é bó ke ejo wo etfume ηguy wvù mey lo le.

⁹ Ɛ jise diuw gee ε wo gee kebefε, é wo min jise didvu laη. Fí jee le wo ke eley nshii wvù mey lo le bô jise dimwaan, efey keekεηke ejise ecii, é bó ke elan wo ηguy wvu baay e.”

Ngan ekumε njee yì to laε

(Luk 15:3-7)

¹⁰ “Ben eyenè fo ben ejoð mvu boom bo caan caan ban e ekuse ke. Ɛ me ensee ê ben le fowe nu ε bonceendaa bo Nyo' le bò shee bô bó ké no nu ke sekecii ejise jo Icεm wvù nu fowe.

¹¹ [Ɛ wee wvù diee nu Waawee to to keeboyse bonyii bò nu ε laken wase.] *

18:5 Luk 10:16 **18:8** 5:29-30 **18:10** Jon 10:11-15 * **18:11** Ke bonjwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε sanj diεw Nyo' jó keηke kencim kin ke.

12 Ben kpwaake ɛ la? Ɛ wee keŋke njée gbwee, yimiaaŋ ɛ la ente dvudvu, wvú saa eyaw ecine yi mbaŋ bvuuke ncow bvuuke le ê kum, egen egom njee yimiaaŋ yi la yidvu?

13 Ɛ me ensee ê ben keceey ɛ, é wvú gom ɛ yen, é wvú eyuuke njoŋ bô njee yimiaaŋ yidvu fele yi mbaŋ bvuuke ncow bvuuke yi baa la ke.

14 Ɛ nu ke lenlen ten no Icen wvù nu fowe baa shieele ɛ wee mwaanŋ ŋgoo boom bo caan caan ban e ela ke.

No è nulo é wee emancé mwεεm bô waa bwεε

15 Ɛ waa bwoo ge fiε fi ɛ befe fô wo le, é wo gen yen wvú le duŋce jay we ê wvú ke ben ɛ wvú bofeε. Wvú é yuw fiε fi wo jeme, tu wo ɛ kase wase ɛ keŋke waa bwoo jim.

16 Wvú é no nu se wvú ɛ yuw fiε fi wo jeme, é wo jo wee mwaanŋ keŋε bofeε ɛ ben ɛ bó kase gen fô wvú le, wvu le njeme wemen ekeŋke bonyii bofeε keŋε botete bô eben jim nsaw wvudvu.

17 Wvú é gen ɛ faŋ keeyuw fiε fi bó jemyi, é wo jo keseen gen dvú fô kentaashe ke bonyii bo mbee le. Wvú é faŋ keeyuw naa noo kentaashe ke bonyii bo mbee le, é wo jo wvú diεwe wee wvù yaa kee ke Nyo' keŋε diεwe wee wvù fii shile le.

18 Ɛ me ensee ê ben keceey ɛ fiε fi ben ɛ ke ɛ suu fokuse fen, tu bó nu ɛ suu wase fowe, fiε fi ben ɛ ke ɛ fay fokuse fen, tu bó nu ɛ fay wase fowe.

19 Me ɛ mbvuu ɛ no ŋgayte ê ben ɛ, é bonyii bofeε ê ben ente beŋe yi fiε le fokuse fen, ɛ lekε ê bunle le, é Icem wvù nu fowe ege fimweten fô bó le.

18:14 6:10 18:15 LεW 19:17; Gal 6:1 18:16 Dito 19:15; Jon 8:17; 2Kol 13:1; 1Tim 5:19 18:17 Tay 3:10 18:18 16:19; Jon 20:23 18:19 7:7

20 Ben ekeè ɛ fô bonyii bofɛɛ kɛnɛɛ botɛte nu ɛ taashɛ ê diee diem e, nu ɛ me nu ê bó entelɛŋ.”

Ngan ɛkumɛ wee fioo wvù yaa koole kɛ shen

21 ɛ Bitɛ mum bencɛ bife ê Jisos ɛ, “Tata, è nu bokanɔ bomɛɛ bò waa bwɛɛm gee mwɛɛm mvù befe fô me le, é me enlɛɛshi kɛ lo? ɛ nulo é ke egen ebuy bokanɔ bosooshwiɔ e?”

22 ɛ Jisos tfuse ê wvù ɛ, “Kɛ è nɛlo é me enɔay ê wo ɛ è nɛlo enu kɛ bokanɔ bosooshwiɔ maanɔ kɛ. ɛ nɛlo enu mbanɔsooshwiɔ bokanɔ bosooshwiɔ.

23 ɛ nɛɛ fiɛɛ fi bó nɛlo efewsɛn bvunfon bvɔ fowe bò nfon mvɔ wvù to gomte keekpwanɔsɛn bò bonyii bew bo lemme le bò kpɔaw we to nu can yibole.

24 No wvù to kɛwɛɛ keetaasse, ɛ bó to bò wee mvɔ ɛ ye fioo nu bikele bi bigew e bontfuke yuufe.

25 No kɛ è to nulo é wvù elaw, ɛ nfon wvudvɔ mum gay ɛ bó ejo wvù bò kpɔɛse noo boom noo mwɛɛm mwew mvunciim egese eto bò bigew bidvɔ elaw fioo ye dvù.

26 No nfon gay nonɛn, ɛ wee wvudvɔ gbwe ê wvù ejise ku can ê wvù gay ɛ, ‘Tata, kuu kɛ shém bee wo, me nu nɔke enlaw fiɛɛ ficii.’

27 ɛ shen ge ɛ cee ɛkolɛ we cinɛ wvù le daaye lo ê fioo yidvɔ le.

28 Geenɛn, ɛ wee wɛ kebɛɛ ke buy dɔo gene, buynɛn yî wee mvɔ wvù bò bó lemte nfon e, ɛ wvù to kɛnɔke wvù fioo ɛkɛɛ ke bigew e kɛ kemwaaŋ. † ɛ wvù mum jicɛ wvù yî sew e gay ɛ, ‘Lawɛ fioo yo.’

18:20 28:20 **18:22** Kej 4:24 **18:23** 25:19 **18:27** Luk 7:42

† **18:28** ɛkɛɛ ke bigew e kin nu ê díɛw Glek e kɛ diɛwɛ bodanali gbwee le.

29 Ε wee lemme wvudvu mum gbwe τεν ê wvú εjise, lekε wvú gay λ, ‘Kuu κε shém bee wo, é me ηke enlaw wo.’

30 Ε wvú tun, jo wvú γεν fen yew ncaw e λε wvú enù dvú eγεν ebuy no wvú ke elaw fioo ye.

31 Ε bonyii bomew bò bô bó to lemte dioo γεν fiεε fi kooy le, ε fí ley bó baay. Ε bó mum γεν see fiεε ficii fi be kooy ê nfon.

32 Ε nfon tooy wvú ε wvú to, ε wvú gay ê wvú λ, ‘Wo nu fiεε fi εcici. Me mbe ε ndaayε ê yo fioo le yicii njefo wo be ε ku can ê me.

33 Κε è be nulo τεν é wo ecam shen fô wee wvú ben ε bó lemte le no me mbe ε ncam τεν fô wo le?’

34 Ε nfon ton'ye shém, nya wvú λε bó efen yew ncaw e, enyεwle bô wvú eγεν ebuy no wvú ke elaw fioo ye yicii.

35 Nonεn, è nu κε ληνληη no Icem wvú nu fowe nu ke ege bô wee mwaanη mwaanη ben e, fen é wee baa elεεshε bô fitele fiew ficii fiεε fi befε fi waa bwεe nu ε ge fô wvú le.”

19

*N'yεεyi ekumε keekunη kpwoon
(Mak 10:1-12)*

1 Ε Jisos κε jeme mwεεm mvun mεse, mum nε ê keba κε wonη e kè Galilee le γεν ê kè Judea le Joo Joodan wvuke.

2 No wvú γεν, ε kebombom κε bonyii le shfum bi wvú le, ε wvú fε bó bocii bò to cemkene jó.

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

3 Ε Bofalasii ke ne to fô wvú le keemom wvú, mum bife le, “Nci nu ε bee le è nulo é wee ekun kpwese yî fiε le kenεε è nu naa fi la?”

4 Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben ke baa tan wase fiε fi bó san le, ‘Fonkew nu ε wee wvú to bomεε bonyii to bom bó ε bó no nu diemsen bô kpwoon’ e?”

5 Wvú to bom nonen mum gay le, ‘Ε nu nje fifin wvú diemsen nu ke ecine ice bô bwee le etaashε bô kpwese, é bó bofεε emum etu wase wee mwaan.’

6 Nonen, ke bó beε bonyii bofεε ke, bó nu wase wee mwaan. Fí ε mum ε no nu le, fiε fi Nyo' nu ε taashε wase, fo wee emom egawsen ke.”

7 Ε bonyii bodvu mum bife ê Jisos le, “Ε no nu nje la wvú Muses to gayεε le wee nulo esan ηwa' enya ê kpwese wvú dunji le wen nu ε kun wase wvú, emum ekun wvú?”

8 Ε Jisos tfuse le, “Ε to nu nje bikuu binen bì temyεen wvú Muses to cin'yεε le wee nulo ekun kpwese. Geenε, ke è nu no fí to nu fonkew ke.

9 Me ε no ηgayte fiem ê ben le, é wee ne ε kun kpwese ε jo wvumvu, é è baa nu le kpwoon wvudvu nu ε ne ε no ghane gee nsake, tu wvú nu ε ge kebefε ke diεwe keejan kpwoon mvu.”

10 Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le yuw fin gay ê wvú le, “Ε è fen nu no fí nu ekumε diemsen bô kpwoon, é fí ejee le wee emey fiew nonen se wvú ε taashε bvujen.”

11 Ε Jisos gay ê bó le, “Ke è nu wee tfuu wvú nulo ebee fifin fiεε ke. Ε nulo ebee ke bonyii bô Nyo' nu ε ge le bó ebee.

12 Ben ekeè le bonyii bomew nu dvú ε bó yaa ké no keŋke shiee kpwoon ke, ε è nu no bó to bokεε wase bó ε bó nu. E bomew nu nonεn ε è ge bonyii bô can le bó enu nonεn. E bomew nu fibole nonεn ε è ge bó bô bikuu bibole le bó enu nonεn nje bvunfon bvu fowe. Wee wvù nulo ebee fifin ε wvú bee.”

E Jisos lan kembonεn yî boom bo caan caan e

13 E bonyii ke nε no too bô boom fô Jisos e le wvú ekum bó le, ebunle fô bó le, ε boom bew bo ηgoo le mum no saake lo bonyii bodvu.

14 E Jisos gay fiew le, “Ben ecinε é boom bodvu etoo fô me le. Fo ben ejewsè bó ke, njefo bvunfon bvu fowe nu ε è nu fô bonyii diεwε boban e.”

15 No wvú gay nonεn, mum γεε can ye yî bó le mum nε no γεnε.

Jisos bô cee kpwaw

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 E fi kooy le wee mvu to nu ε nε to fô Jisos e, bife ê wvú le, “Wee N'yεεyi, fiεε fi jee fi me ηkeŋke keeŋge nse ηkeŋke nshii wvù mεy lo nu la?”

17 E Jisos bife ê wvú le, “Wo biite ε è nu ê me ekumε fiεε fi jee nje la? Wee wvù jee mεy ke mwaan. E wo gomte keeke eley nshii wvù mεy lo le, é wo no γεεlè bonci bo Nyo' le.”

18 E wee wvudvu bife ê Jisos le, “Bonci bo Nyo' le nu bò la?” E Jisos tfuse le, “Fo wo eyu wee, fo wo ejan kpwεε wee, fo wo econ bvucōŋ, fo wo eben jim nsaw mbiay,

19 è wvumtè ico bô bwoo, noo le, è koonkè waa bwoo no wo koonkε ekole kuw.”

20 Ɛ cuwee wvudvu mum gay ê wvú le, “Bonci ban bocii nu ɛ me nse ηγεεle wase. Ɛ bvuu sheke la?”

21 Ɛ Jisos tfuse ê wvú le, “Ɛ wo fɛn gomte keenu wee wvù jee gene mεεse, é wo gen gese mwεεm mvù wo keηke, gaw bigew bidvu ê bo kefufe le, é wo ke emum ekeηke ntfu ɛ è nu fowe. Ɛ wo dioo ɛ ge nonɛn emum eto ebii me le.”

22 Ɛ cuwee wvudvu yuw nonɛn, mum ne no gene nu lo shen shen, njefo wvú to keηke kpaw baay.

23 Ɛ Jisos mum gay ê boom bew bo ηgoo le, “Ɛ me ensee ê ben keceey le fí nu ke etɛmyi fô wee kpaw e keeley bvunfon bvu fowe le.

24 Ɛ me embvuu ensee ê ben le, fí nu cekey fô nyambala le keeley ê jise di tase le fele fô wee kpaw e keeley bvunfon bvu Nyo' le.” *

25 Ɛ boom bo Jisos e bo ηgoo le yuw fifin, ɛ diuw yum bó baay. Ɛ bó bife le, “Ɛ è fɛn nu nonɛn, é ke yuu eboy ye?”

26 Ɛ Jisos taa bó nɛn, gay ê bó le, “Ɛ è nu fô wee wvu wum e, tu fí nulo eghaw. Geenɛn ɛ fô Nyo' le nu ɛ ke fiε yaa nulo eghaw wvú ke.”

27 Ɛ Bitá gay ê wvú le, “Taa eyɛn, bese nu ɛ cine wase fiε ficii le ɛ no bii wo le. Bese nu ke ekeηke la?”

28 Ɛ Jisos gay ê bó le, “Ɛ me ensee ê ben keceey le seke wee wvù diee nu Waawee ɛ shii wase yí kawla we bvukuke le woη wvu fwε le, é ben ban bò se bii me le, eshii tɛn yí bokawla le yuufe ncow bofεε

19:21 6:20; 8:21-22; Luk 12:33 19:22 Mben 62:10 * 19:24 Nyambala yin nu ɛ bó teηe ê díew bala le le «camel». 19:26 Saka 8:6; Luk 1:37 19:28 25:31; Luk 22:30; 1Kol 6:2; Mwm 3:21

esaake dikfuu di Islael di yuufe ncow difee.

²⁹ Wee tfuu wvù nu ε cine la diew e, κενεε boom bo bwee le, κενεε jéme ye le, κενεε ice le, κενεε bwee le, κενεε boom e, κενεε ηεε le, ε wvú cin'yi nje yem, nu ke eκεηκε bonyii bô mwεεm bokaη gbwee fele no wvú se κεηκε. Ε wvú nu ke eκεηκε ten nshii wvù μεγ lo.

³⁰ Geenεn, bonyii nteen bô nu fwe keseen nu ke enu εjim, ε nteen bô nu εjim keseen enu fwe.”

20

Ngan ekume wee wvù to joe bonyii bo lemme le lese wene

¹ Ε Jisos bvuu gay ε, “Bvunfon bvυ fowe nu diεwε cee la mvυ wvù to buyεε ja fontaηentaη γεν keejo bonyii bo lemme le elese ê wvú wene.

² No wvú to γενεε yεn bó le, ε bô bó mum kaμεn ε wvú nu ke elaw bó danali danali yî diuu le. * Ε wvú mum ciinse bó ε bó γεν no lemte ê wvú wene.

³ Ε è ke no nu diεwε didiυυ bvυυκε le, ε wvú buy γεν yεn bomew bonyii le ε bó leeme fô way laame.

⁴ Ε wvú gay ê bó le, ‘Ben eγεν ten elemtè ê me wene, é me ηke enlaw ben no bó ké no laake.’ Ε bó mum γεν.

⁵ Ε wvú ke bvυυ buy κε diεwε εmvunsheeη enteleη e, bvυυ kase buy κε diεwε didiυυ ditεte le, joo κε bonyii bo lemme le.

⁶ Ε è ke no nu diεwε didiυυ ditin e eκιεguυ, ε wvú bvυυ buy γεν yεn bonyii bomew e ε bó leemene.

19:29 10:37 **19:30** 20:16; Mak 10:31; Luk 13:30 * **20:2** Danali mwaan nu jise di bigew e di bó to ké law wee dvú yî lemme di yî diuu le.

Ɛ wvú bife ê bó Ɛ, ‘Ɛ nu nje la wvù ben to Ɛ she leemene fɛn diuu dicile Ɛcici?’

⁷ Ɛ bó tfuse Ɛ, ‘Ɛ nu njefo wee baa jo bese lemme le kɛ.’ Ɛ wvú mum gay ê bó Ɛ, ‘Ben eɣɛn Ɛ tɛn elemtè ê me wɛne.’

⁸ Ɛ è ke no nu Ɛkiɛguu, Ɛ cee wɛɛ mum to gay ê cee Ɛkolɛ bonyii bew bo lemme le Ɛ wvú etee bonyii bo lemme le, enya nlawma wvubo, kɛkɛ yî bonyii bò be to Ɛjim e, eɣɛn emɛse yî bò be to fwe le.

⁹ Ɛ wvú mum kɛw no laake. Ɛ bonyii bò bó to joɛ bó yî lemme le didiuu ditin to Ɛ wvú law bó danali danali.

¹⁰ Ɛ bonyii bò bó to yawɛɛ ejo ke dioo to mum no kpwaake Ɛ bó nu elaw bó efey bomew ba. Geenɛn, Ɛ bó law kɛ tɛn bó danali danali.

¹¹ Ɛ bó fi nlawma wvubo mum kɛw no wvukene cee la wɛ,

¹² gayte Ɛ, ‘Bonyii ban bò wo be jo Ɛjim lem kɛ nɛm kefew mwaan maan, geenɛn wo Ɛ law bee bó Ɛnɛn, Ɛ bese nu bò be she Ɛ ngvuse yî lemme le diuu dicile Ɛ mvum sheyte yî yese le.’

¹³ Geenɛn Ɛ cee wɛɛ wvudvu tfuse ê wee mvu bó le Ɛ, ‘Nsaa yɛm, kɛ me mbaa njay fiɛɛ bee wo kɛ. Bee wo be kamene kɛ lemme din yî danali le?’

¹⁴ Joo nlawma wo eɣɛnè. Ɛ koɲ me Ɛ me enlaw wee wvu Ɛjim Ɛnɛn diɛwɛ no me nlaw wo.

¹⁵ Kɛ me Ɛkɛnke mvunɣay keɛnɣe fiɛɛ fi me Ɛkoonke bô fiɛɛ fi è nu fiem e? Nu Ɛ wo bene kendon njefo me nu Ɛ n'yene can yɛm fô bonyii le Ɛ?’ ”

¹⁶ No Jisos jeme nɛn, mum mɛse Ɛ, “Ɛ nu kɛ no bonyii bò nu Ɛjim keseen nu ke enu bo fwe, Ɛ bo

fwe nu bo εjim.”

Ε Jisos bvuu jeme ekume kfiu kpwe yì wvú nu ke ekpwe

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Ε Jisos ke no bene Jelusalεm, ε bô boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε buy ê je, ε wvú tee bó ε bô bó lεwse ye, ε wvú gay ê bó le,

¹⁸ “Ben eyekε eyuw, beene bene wase gene Jelusalεm, ε bó nu eγεν enya wee wvù diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò duñci bonci bo Nyo' le, ε bó esaw wvú esumτεn le bó eyu wvú,

¹⁹ emum enya wvú can bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, ε bó esεwse wvú, tamte wvú bô bongbwan, emum eta wvú yì kentam e, ε ke edioo enu εdiuw εta ε Nyo' ekase ebvuse wvú yì kpwe le.”

Ε bwee Jon bô Jεm lekε bintaw bi boom bew e ê Jisos

(Mak 10:35-45)

²⁰ Ε bwee boom bo Σεβεdee le ke νε to fô Jisos e bô boom bew, tum ενvuw ê wvú εjise keelεke fiεε.

²¹ Ε Jisos bife ê wvú le “Wo be gomte le la?” Ε wvú gay ê wvú le, “Kawε le è nu ke edioo enu seke wo saake wase bvunfon bwuw, ε boom bem bo bofεε ban eshii mbew yo le, wvumvu ê εbo kuw ke εlemsε le, wvumvu ê ke εkεnε le.”

²² Ε Jisos tfuse ê boom bodvu le, “Kε ben kee fiεε fi ben biite kε. Ε nulo ε ben ke ewu fiko fi ηγεw e fi me nu ηke en'wu?” Ε bó tfuse le, “Bese nulo ke ewu.”

23 Ε wvú gay ê bó le, “Ε nulo é ben ke ewu fiko fiem keceey. Geen en keeshii ê ébo kem ke elemse bô ke ekene le yaa nu bvudvuu bwem keenya ê ben ke. Mondvuum modvu nu ε è nu fô bonyii bô Icem nu ε seyse wase ε γεε fô bó le.”

24 Ε kebese ke boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw ekume fiεε fidvu, ε shém ton'ye bó bô boom bo bofεε bodvu.

25 Geen en ε Jisos tee bó bocii, ε bó to ε wvú gay ê bó le, “Κε ben kee le bonyii bô saake bitum ké no shiile lo yí bonyii bobole, ε bonyii bo baay baay bobole duñci mvunğay mvubole ê we jo bó?”

26 Κε fiεε keñke keenu ê ben entelen ke. Wee wvù gomte keenu wee wvu baay ê ben entelen keñke keenu wvù lemte lo ben e.

27 Wee é no gomte keenu wee wvu fwe ê ben entelen, tu wvú keñke keenu nfwá wene.

28 Ε nu ke lenlen no ke wee wvù diee nu Waawee to to le bonyii elemte lo wvú le ke. Wvú to to keelem lo fô bonyii le, enya nshii we keesum wee nteen yí kpwe le.”

*Ε Jisos yene ejise binfefe bifεε
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

29 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke gen dioo fele Jeliku, ε kebombom ke bonyii le no shfumte ê wvú ejim.

30 Ε fí kooy le binfefe bimew bifεε, ε è nu bolemsε bì to ké no shiile diuw je le, to nu ε dioo yuw le Jisos

fele lo, ε bí mum no wamte gayte le, “Tata, Waa Nfon Dawe, came shen fô bese le.”

³¹ Ε kebombom ke bonyii le no wamene bó gayte le bó eban lo. Geenε ε bó bvuu wam γεν lo fwe fwe le, “Tata, Waa Nfon Dawe came shen fô bese le.”

³² Ε Jisos mum leem, tee bó, ε bó to, ε wvú bife le, “Ben gomte le me enge la fô ben e?”

³³ Ε bó tfuse le, “Tata, gee é ejise eyese eyene ye.”

³⁴ Ε shen koo Jisos, ε wvú kum ejise ebole. Kan mwaan ε bó mum no yene mwεem e, mum ne no bii Jisos e.

21

Ε Jisos ley Jelusalεm diεwε Nfon e

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke dioo feηene Jelusalεm, ε bó nu wase ntεw wvú Betfaj e yî Kum Bite bi Olif e, ε wvú mum tum boom bew bo ηgoo le bomew bofεε,

² gay ê bó le, “Ben eγεν ntεw wvu fwe we le. Ben nu dioo ε γεν, emum eyen lo bwee kembεεbey e ε bó ε suu ε waa we nu mbew ye le, é ben efay, eto dvú ê me.

³ Ε wee bife lo fiεε ê ben, é ben tfuse le Cee Ekole keηke shiee wvudvu, é wvú emum ecine lo kan mwaan é ben eto dvú.”

⁴ Fifin to kooy nonεn keege é fi eto ekocεn no wee ntum Nyo' mvu to jemyεε, gayte le,

⁵ “Wee egay ê kelaante kè Sayon le, ‘Ben etaa eyen, Nfon wene too ê ben e. Wvú nu ε shike ekole kew,

ε ben yî kembεεbey e, ε è nu waa kembεεbey,
kembεεbey ε kí bεε caan.’ ”

6 Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le ba γεν, ge κε no
wvú to jemγεε.

7 Ε bó to bô kembεεbey kedvu noo wan, γεγ
bikum bibole yî dvú le, ε Jisos ben shii yî kemew
e, no γεne.

8 Ε kebombom ke bonyii le nteen no γεγτε ten
bikum bibole ê je, ε bomew faasshi tíεw bite γεγτε.

9 Ε kebombom kè to γεne fwe dvu Jisos bô kè to
bii εjim no wvuuyi le, “Eeeee, mbense enù fô waa
Nfon Dawe le leεε! Nyo' nu ε lan kembonεn yî wee
wvù too ê diee di Tata le leεε! Eeeee, mbense enù
fô Nyo' wvu fowe le leεε!”

10 Ε Jisos ke γεν fεse Jelusalεm, ε kelaante kedvu
kecii shiw. Ε bonyii no ghayte, biite le, “Wvun σε
nu γεε le?”

11 Ε kebombom tfuse le, “Ε nu wee ntum Nyo'
wvù Jisos wvù nε ntew wvù Nasalet e, Galilee.”

*Ε Jisos kuη bonyii ε bó kamene way fô yew ncese
Nyo' le*

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Ε Jisos ke γεν fô yew ncese Nyo' le, kuη bonyii
bocii bô to geese bô bô to guyte mwεεm fô, baashe
bidan bi bonyii bô to kumene bigew e, bô bintaw
bi bonyii bô to geese bibembε le.

13 Wvú to kuηke gayte le, “Fí nu ε bo ε san ε Nyo'
gayte le, ‘Bó nu ke eteηe yew γεm le yew bunle.’
Ben ε banke ε tu tfum bocooη.”

14 Ε Jisos no nu fô yew ncese le, ε binfefe bô bontεηε too ε wvú fεle bó.

15 Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to dunçi bonci bo Nyo' le ke dioo yεn binghaw bi mwεεm e bì wvú to gee, bô no boom bo caan caan wvuuyi fô yew ncese le, gayte λ, “Eeeee, mbense enù fô waa Nfon Dawe le λεεε,” ε fí no ton'yi lo bó.

16 Ε bó mum waa lo Jisos λ, “Κε wo yuuke fiεε fi boom ban gayte le?” Ε wvú tfuse ê bó λ, “Εε, me n'yuuke lo. Fí nu λ ben ke baa taη wase fiεε fi bó saη λ, ‘Nyo' nu ε ge mbense wvù jee gεne mεεse ε no buyte dew boom bo caan caan e, noo dew boom bô bεε yamte εmben e?’ ”

17 Ε Jisos ke nε cinε bó λ, buy ê kelaante kedvu le, gεn ntεw wvù Βεtani le, ce jó.

*Ε Jisos low kete kemew
(Mak 11:12-14, 20-24)*

18 Ε è ke no nu εntaηεntaη, no Jisos to kaase tuu jim εlaante, ε jeη no yuu wvú.

19 Ε wvú yεn kete kemew e mbew je le ε bó ké no diee, * mum gεn fó, geenεn faηε yaa yεn fiεε le yî dvú le κε, yεn κε ε è nu bibε yî dvú le maη. Ε wvú mum low kete kedvu gay λ, “Fo fintam bεε ke ebvuu eyuu eyum lo yî yo le κε!” Kaη mwaan, ε kete kedvu mum yowλen lo.

20 Ε boom bo ηgoo le bo Jisos e dioo yεn nonεn, ε diuw yum bó. Ε bó no ghayte λ, “Kete kedvu ghan nεε ε se yowλen lo kaη mwaan ηen?”

21:15 20:30-31 21:16 Mben 8:2 21:19 Luk 13:6 * 21:19
Kete kin to nu kè bó teηε ê díεw bala le λ, «fig».

21 E Jisos tfuse ê bó le, “E me ensee ê ben keceey le, é ben lese fitele yî Nyo' le, yaa keŋke naa lo kemaŋen ke, ben saa ge ke ε è nu fiεε fi me ŋge bô kete kin maan ke. Ben é cim ε gay ê kum wvun le, ‘Mvuwe ye fen egen egbwe ê joo yi baay e,’ é fí ekooy nonen.

22 E naa la fi ben bunlee leke, nu ε ben nu ke ekeŋke fen é ben nu ε lese fitele yî Nyo' le.”

*E bó bife fô mvungay mvu Jisos e ne
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

23 E Jisos ke bvuu kase ley fô yew ncese le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won Bojuu ke to yen no wvú yeeyi bonyii, mum bife ê wvú le, “Wo jo fee mvungay ε se no gee mwεem mvun? E nya yeε mvungay mvudvu ê wo?”

24 E Jisos tfuse ê bó le, “Me ten nu embife fiεε ê ben. E ben tfuse lo, é me emum ensee ê ben wee wvù nya mvungay le me engeè mwεem mvun.

25 Jon to leese bonyii ê joo ε mvungay mvudvu ne fee? E to nya Nyo', nuu wee wvu wum ε?” No wvú bife nonen, ε bó no keŋene εbonebon gayte le, “E beene tfuse le è to nya Nyo', é wvú ebife ê beene le laa ε è ge la fo beene ebee Jon e le?”

26 Geenεn, ε è yaa nulo é beene etfuse le, ‘E to nya wee wvu wum,’ ke, njefo beene fane kebombom ke bonyii le, no bó bocii nu ε bee le Jon to nu wee ntum Nyo'.”

27 Nonεn, ε bó mum tfuse ê Jisos le, “Ke bese kee ke.” E Jisos mum gay ê bó le, “Tu ke me nu ensee ten ê ben wee wvù nya mvungay ê me le me engeè mwεem mvun ke.”

Ngan ekumε boom bolemse bofεε

28 Ε Jisos γεν fwe bife λε, “Ben kpwaake λε la ekumε fin? Wee mvu to κενke boom bolemse bofεε. Ε wvú ke νε γεν fô wan wvu fwe le, gay ê wvú λε, ‘Waa wεm, γενε eshe elemtè wεne εβεν.’

29 Ε wvú tfuse λε, ‘Κε me nu ενγεν κε.’ Geenεn ke νε kase kumεn fitele fiew mum γεν wεne dvudvu.

30 Ε wee wvudvu γεν fô wvu εjim e gay κε fiεε fi wvú be gay wase ê wvu fwe. Ε wvú tfuse ê wvú λε, ‘Me nu ενγεν icεm.’ Geenεn, fanε yaa γεν κε.

31 Tu εντελεη jo boom bo bofεε ban, nu ε wvú to γεε fiεε fi ice shieele nu wvú la?” Ε bó tfuse λε, “Ε nu wvu fwe.” Ε Jisos mum gay ê bó λε, “Ε me ensee ê ben κεεεy λε, bonyii bò fii shile noo bokενε bo nsake le nu ε bó leyte wase bvunfon bvυ Nyo' le fwe ê ben e.

32 Me njemyi nen njefo Jon Nleseεjoo to nu ε to keedυnce je yi teytec ε ben, ε ben fanε yaa bee wvú le κε, geenεn ε bonyii bò fii shile bó bokενε bo nsake le bee wvú le. Ε ben ke dioo cim yεn no bó beηe nonεn, fanε yaa ekumεn mvuntelem mvunεn ebee tεn wvú le κε.”

*Ngan ekumε bonyii bò wee to tεσεε wεε ê bó
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

33 Ε Jisos bvuu jeme λε, “Ben ebvuu eyuw ngan mvu. Wee mvu to nu ε lem wεε mvuntam mvú bó keenci mbvuum dvú, gem bó ketaη κεεκεε, cim fò bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte ε mbvuum buyte, tum ketaale ke wee ncεy e wεne dvudvu, mum tεse wεε wvudvu ê bonyii, mum νε γεν ketum kemew e.

34 Ε kefew kè bó ké no koyte mvuntam mvudvu ke to kocεn, ε wvú tum bonyii bew bo lemme le fô bonyii bò wvú to τεσεε wεε ê bó le, le bó eγεν efi mwuwene mvuntam.

35 Ε bó γεν, ε bonyii bò wvú to τεσεε wεε wvudvu ê bó koo bó, suη mvu, yu mvu, tumyε mvu bò ετα.

36 Ε wvú bvuu tum bomew bonyii bo lemme le ε bó duule fele bo fwe ba, ε bonyii ba bvuu ge ke λεηλεη no bó γεε bò bo fwe ba.

37 Ejim jodvu ε wvú tum wase ε è nu waa we, kpwaake le bó nu eγεν ewvum waa wen wvun.

38 Geenεn, ε wvú γεν, ε bonyii bodvu dioo yεn wvú le, jeme εbonεbon le, ‘Wvun nu ndiela wee wεε wvun. Ben eto é beene eyu wvú emum eyow bvushεw bvudvu.’

39 Ε bó mum koo wvú bvuse wεne, mum yu.”

40 No Jisos fe nεn, mum bife le, “Wee wεε wvudvu nu ke edioo ε to ege nεε bò bonyii bodvu?”

41 Ε bó tfuse le, “Wvú nu ke eto elεse lo mvunyaame mvudvu, etεse wεε wvudvu ê bonyii bomew bò nu ke enyaa mwew mvuntam seke ηkoy e.”

42 Ε Jisos bife ê bó le, “Ben ke baa tan wase ê Nwa' Nyo' le le,

‘Te didvu diε di bonyii bo kembom e to tunεε, to nu ε kase nε tu τε di buu di yew e.

Ε fifin nu ε è ge ke Tata,

bonyii ε no taale keηke ηghaw’ e?”

43 Me ε mum ε no nseηε ê ben le, Nyo' nu ke efi bvunfon bwew can yene le, enya ε è nu ê ketum kè nu ke egee no wvú gomte le.”

44 [“Tε didvu din nu é wee gbwe yî dvú le, ecaafiε lo, é dí gbwe yî wee le, efooncε lo mwεten.”] †

45 No Jisos ma ηgan wvun nen, ε bocee ncese bo baay baay noo Bofalasi dīoo yuw, mum kiεε le wvú ma ε è nu ekumε bowen.

46 Ε bó mum no gomte keekoo wvú, geenεn, kase fan kebombom ke bonyii le, njefo kebombom kedvu to keηke Jisos le è nu naa wee ntum Nyo'.

22

Ngan ekumε ηkaw bvujen (Luk 14:15-24)

1 Ε Jisos bvuu no jemyi ê bó ê bonηan e, ε wvumvu no nu le,

2 “Bvunfon bvυ fowe nu ε è nulo é bó efewsεn bō nfon mvυ wvù to seysεε ηkaw bvujen bvυ waa we wvù diemsεn e.

3 Ε wvú ke tum bonceendaa bew le bó eγen etooy bonyii bō wvú to beε bó bō ηkaw bvujen wvudvu le bó etoò. Geenεn, ε bonceendaa bodvu γen ε bonyii bodvu fanε yaa to ke.

4 Ε wvú tum bomew bonceendaa gay ê bó le, ‘Ben eγen ejeme ê bonyii bō me nse mbeε bō ηkaw bvujen wvun le bó eyekε eyuw, me nu ε nseyse wase mwεεm mvudien, ε ηgbwo binsoη bi nyám e bō boom bo bona' le bō fanηen. Me nu ε nseyse wase mwεεm mvunciim, le bó etoò le fō ηkaw e.’

5 Geenεn, ε bó γen ε bonyii bodvu case lo, nε fibole no γene. Ε wee mvυ laa wεne dvυ wvú, ε wee mvυ laa way we.

† **21:44** Ke bonηwa' bo boyvuum bomew bō bó to yawεε saη diεw Nyo' jó keηke kencim kin ke. **21:46** 21:11; 26:4-5 **22:2** 9:15

⁶ Ε kebεse ke bonyii le kooyε bonceendaa bodvu nyεwle bô bó, mum yuwyε bó.

⁷ Ε fitele bente nfon wvudvu, ε wvú ciinse bonyii bew bo jem e, ε bó γεν λεσε lo bonyii bô yuwyεε bonceendaa bew, mum ton kelaante kebole.

⁸ No wvú ge nonεn, mum gay ê bonceendaa bew bomew λε, ‘Me nu ε nseyse wase ηkaw bvujen. Geenεn bonyii bô me nse mbeε ba se baa nu naa lo bonyii κε.

⁹ Ben eγεν ntaseν jé le yicii, ebe bonyii bocii bô ben ε yεn, λε bó eto fô ηkaw bvujen wvun e.’

¹⁰ Ε bonceendaa bodvu mum buy γεν jé le yicii, kum bonyii bocii bô bó to yενεε, bonyii bô jee bô bô befe to dvú. Ε yew bvujen mum yiηseν bô bonyii.

¹¹ Ε nfon ke νε ley yew bvujen yidvu le keeyεn bonyii bô to toε fô ηkaw e, mum yεn wee mvu le dvú ε wvú baa jise ndvú ηkaw bvujen κε.

¹² Ε wvú bife ê wvú λε, ‘Nsaa yεm, wo ghan νεε ε σε ley dvun σε ndvú ηkaw?’ Ε wee wvudvu μεy diuw tfu.

¹³ Nonεn, ε nfon mum gay ê bonceendaa bew λε, ‘Ben ekay can ye noo bikaa, etfume wvú ê εjiwε le εκfun, jò bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew.’ ”

¹⁴ No Jisos jeme nonεn, mum gay λε, “Ben ekeè λε Nyo' nu ε be bonyii nteen, geenεn ε caw κε caan.”

*Ε bó tele Jisos εκumε shile wvù lanεen
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ Ε Bofalasii mum νε γεν seyse no bó nu ege é Jisos σε lowsεn njeme é bó ekoo wvú.

¹⁶ Ε bó mum tum boom bobole bo ηgoo le noo ηgoo bonyii bo Nfon 'Elod e fô Jisos e. Ε bó γεν

jeme ê wvú le, “Wee n'yeyi bese kee naa le wo nu wee keceey, ε wo yeyi bonyii bô je yì yi Nyo' ê je yi keceey e. Ke wo ké no joo le wee mvu nu jeyy ke, njefo ke wo taale laa mweten nu naa la le.

17 Ke see ê bese wo ηkpawce. Nci nu ε bee le beene elaanke shile ê Kaysa, nuu fo bó elaanke le?”

18 E Jisos kieε fiεε fi bó wεentene bô fí, mum gay ê bó le, “Ben bonyii bò jemyi jeyy, gee jeyy ban, ben teeyi me nje la?”

19 Ben eto bô bigew bì ben ké no laanke shile dvú é me en'yen.” E bó to bô danali, nya ê wvú.

20 E Jisos bife ê bó le, “Eko le kin kè nu yì dvú le nu ke yεε le? E diee nu di yεε le?”

21 E bó tfuse le, “E nu ke Kaysa le, ε diee nu ke ten diew.” E wvú mum gay ê bó le, “Ben emum enyaà le ê Kaysa fiεε fi è nu fi Kaysa le, nyaà ê Nyo' fi è nu fi Nyo' le.”

22 E bó yuw nonen, ε diuw yum lo bó. E bó mum cine wvú le ne no gene.

*E bó tele Jisos ekumε mbuy wvu yì kpwe le
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

23 Ke ebvubwe, ε Bosadusii ne to fô Jisos e. Bosadusii nu ηgoo bonyii bò to ké no duu le ke bonyii nu ke ebuy yì kpwe le ke. No bó toε, mum bife ê Jisos le,

24 “Wee n'yeyi, Muses to nu ε gay le, ‘E wee kpwe lo se wan, tu waa bwee keηke keegεε kpweεe é bô wvú eboo boom ê diee di ηkfu waa bwee wvudvu le.’

25 Keseen, boom bo wee mvu le to cee bee bó jan bosooshwi. E wvu ngaywee ke jo kpwoon, ke ghan kpwe e bó wvú baa kenke wan ke, cinε kpweε le ê ejimε kew.

26 E fí kooy ke nonen bó ejimε kew noo ejimε ke wvuε le, gen buy yí wvu bosooshwi e.

27 Ejim jodvu, ε kpwoon wvudvu ten kpwe.

28 Nonen keseen no bó bocii bosooshwi to nu ε jo kpwoon wvudvu, è nu ke edioo enu seke bonyii buyte yí kpwe le, é kpwoon wvudvu enu kpweε yεε?”

29 E Jisos tfuse ê bó le, “Ben nu ε jay baay, ε è nu njefo ke ben kee fiεε fí bó sanj ê Nwa' Nyo' le ke. E ben yaa kee ten mvunḡay mvu Nyo' le ke.

30 Ben ekeè le è nu ke enu seke bonyii buyte yí kpwe le, ke bolemε bó bokεε bεε ke ebvuu etaashi bvujen ke, ε bonyii yaa bεε ke ebvuu enyaa boom ε bó taashi bvujen ke. Bó nu ke enu wase ke diεwε bonceendaa bo Nyo' le fowe.

31 E dioo nu fi ekumε mbuy wvù bonyii nu ke ebuy yí kpwe le, ben ke baa tanj wase Nwa' Nyo' yuw fiεε fí wvú jemyi ê ben e? Nyo' to nu ε gay le,

32 ‘E nu me Nyo' Ablam bó Nyo' Aysik noo Nyo' Yakow.’ Fí nu le ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, è nu Nyo' bonyii bò nu dvú.”

33 E kebombom kè to leeme fó yuw ntfuse wvù Jisos nya, ε diuw yum lo bó bó n'yεyi we.

Nci wvù fele bonci bocii

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 E Bofalasii ke dioo yuw le Jisos nu ε banj lo diuw Bosadusii, ε bó mum baance yε to fô wvú le.

35 Ε wee mvu bó le wvù to looci kee bonci bo Nyo' le, mum telε wvù bô mbife mvu le,

36 “Wee n'yεεyi, nci wvù kuuke fele bonci bocii nu wvù la?”

37 Ε Jisos tfuse ê wvù le, “Nci wvù kuuke nu wvù gayte le, ‘Ε koonkè Tata wvù Nyo' wo bô fitele fiuw ficii, enya εkolε kuw ê wvù kecii, egεε bvufee bwuw yî ye le bvucii.’

38 Wvuwvun nu nci wvu fwe wvù kuuke fele bonci bocii.

39 Ε wvù bii wvù le nu κε diεwε wvuwε le. Ε wvù nu le, ‘Ε koonkè waa bwoo no wo koonkε εkolε kuw.’

40 Mwεεm mvunciim mvù nu ê Nwa' bonci le, noo mvù nu ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le, leeme ε è nu yî bonci bo bofεε ban e.”

Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu waa yεε?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 No Bofalasii to nu ε bó taashe fó, ε Jisos mum nε bife mbife mvu ê bó le,

42 “Ben kpwaake le la εkumε Mboyse wvù Nyo' to kawεε? Ben kpwaake le è nu waa yεε?” Ε bó tfuse ê wvù le, “Ε nu waa Nfon Dawe.”

43 Ε Jisos kase bife ê bó le, “No è nu waa Nfon Dawe, ε fí ghan nεε ε Keyoy ke Yuule se ge ε Dawe no tenje wvù le Tata wen? Dawe to nu ε jeme le,

44 “Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata wεm le wvù eshii ê ebo kew ke εcεy e, egεn ebuy seke wen ke ejike bonyii bew bo bvuban e

22:37 Dito 6:4-5 22:39 Lεw 19:18; Mat 5:43; 19:19; Lum 13:9; Gal 5:14; Jεm 2:8 22:40 5:17; Lum 13:10 22:41 20:30-31 22:44 Mben 110:1; Lem 2:33-35; 1Kol 15:27; Ibu 1:13; 8:1

é wvú etome bikaa biew yî bó le.’

⁴⁵ Ε Dawe fεn teje wvú le Tata wen, é wvú ebvuu eghan nεε σε no nu waa we?”

⁴⁶ No Jisos jeme nεn, ε wee fanε yaa nu dvú mwaan wvù etfuse fiεε ê wvú ke. Ε κεw ten εbvubwε le, ε wee fanε yaa ke ebvuu emom lo ebife fiεε ê wvú ke.

23

Ε Jisos cεεyε kenyi ke bonyii bò duñci bonci noo ke Bofalasii le

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Ε Jisos mum nε jeme ê kebombom ke bonyii le bò boom bew bo ηgoo le ε,

² “Bonyii bò duñci bonci bò Bofalasii nu bonyii bò nu ε jo kentaw ke Muses e.

³ Fí ε mum ε no nu le, ben eyuukè fiεε ficii fi bó seje ê ben, mum geè. Geenεn, fo ben egeè fiεε fi bó gee ke, njefo bó fewci jεεy, gee jεεy.

⁴ Bó nεn'yi yile bvujite ε bvú fele mvunγay mvu bonyii le yike bonyii dvú, ε è yaa nu naa lo é bó kebεε emom keelaw ke naa lo kpwan εbo keefice bó ke.

⁵ Mwεεm mvù bó gee mvunciim nu ke keege le bonyii eyεnè bó le. Mvunκuw mvubole mvu Nwa' Nyo' le nu naa mvù kukene. * Ε mvunjεεηκεn mvu ηgem ndvú yibo le nu naa mvù dewkene.

22:46 Mak 12:34; Luk 20:40 **23:3** Lum 2:21-23 **23:5** Ksm 13:9; Dito 6:8; Ktj 5:38-39; Mat 6:1 * **23:5** Mvunκuw mvun nu mvù bó to γεεle bonci bo Nyo' le bomew jó, jiise yî monshim bò ηκεηκεη e.

⁶ Bó ké gene fô nkaw e no koonke keeshii ke ε è nu fô bonyii ewvumte bó, ké gen yéw bunle le no koonke ke keeshii ε è nu yí bintaw bi fwe le.

⁷ Bó ké no koonke ten keelene ê way ε bonyii gayte bó le, bvuu koonke le bonyii etenè bó le Bolabay.

⁸ Geenεn, fo wee ebenè ε bonyii tenje wvú le Labay ke, njefo ben kenke Wee N'yeyi ke mwaan maan, ε ben bocii nu boom bo bwee wan e.

⁹ Fo ben etenè wee mvu yí nshε le fen le è nu icee wene ke, njefo ben kenke Icee wene mwaan wvù nu fowe.

¹⁰ Fo wee ebenè ε bó tenje wvú le Cee Ekole ke, njefo Cee Ekole wene nu ke mwaan wvù è nu Klistu.

¹¹ Wee wvu baay ê ben entelen kenke keenu wee wvù lemte lo ben e.

¹² Naa yεε wvù bensee ekole kew, nu ε Nyo' nu ke eshike lo wvú, ε naa yεε wvù shiwse ekole kew, nu ε Nyo' nu ke ebense lo wvú.

*ε Jisos tooshε bonyii bò dunji bonci bô Bofalasii
(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)*

¹³ Ngεw wvu baay nu wene ben bonyii bò dunji bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jεy, gee jεy! Ben leeme ejise jo bonyii banji je yí leyte bvunfon bvú fowe le. Ke ben koonke keeley bvú le ke, ε bvuu ε no baanke je fo bonyii bò koonke keeley e.

[
¹⁴ Ngεw wvu baay nu wene ben bonyii bò dunji bonci noo ben Bofalasii. Ben looci shiwse lo boke'

bo bonkfu le, gee dibunle di dewkene keeduunke ye. Ben ekeè le wene ngeW nu ke efo lo.] †

15 NgeW wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jεεy, gee jεεy! Ben nen'yi len won tfuu bvuu lente jóo yi baay baay ke le ben gomte wee mwaan wvù ebanke etu wee wene mbee. E wvù ké tu wase wee wene mbee, ε ben kase ge ε fiew mεse fo lo, ε wvù no nu wase wee ngyu wvu baay ke diεwε ben e.

16 NgeW wvu baay nu wene. Ben nu binfefe duu le ben dunçi je ê bonyii! Ben nu bonyii bò duu le, 'E wee jeme fiεε, ε kan diee di yew ncese le, tu ke è nu fiεε ke. Geenεn, é wee jeme fiεε ε kan ε è nu diee di ketwaa ke bigew e kè yeεle ke yew ncese le, tu wvù kenke keege no wvù jeme ε kan.'

17 Binfefe bin! Ben nu biyun! Fiεε fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay kuuke ketwaa ke bigew e kè yeεle, nuu yew ncese yì gee ε ketwaa kedvu se nu fiεε fi è nu fi Nyo' le le?

18 Ben jemyi ten le, 'E wee jeme fiεε ε kan diee di ketan ke ncese le, tu ke è nu fiεε ke. Geenεn é wee jeme fiεε ε kan ε è nu diee di fiεε fi wee nya ncese dvù, tu wvù kenke keege no wvù jeme ε kan.'

19 Binfefe bin! Fiεε fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay nnya yidvu kuuke, nuu ketan ke ncese le kè gee ε nnya yidvu se nu fiεε fi è nu fi Nyo' le le?

20 Fiεε fi nu, nu le é wee kan diee di ketan ke ncese le, tu wvù kan nonεn ε kan noo mwεem mvunciim mvu yî dvù le.

21 E wee kan diee di yew ncese le, tu wvù kan

† 23:14 Ke bonwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε san diεw Nyo' jó kenke kencim kin ke. 23:16 5:34-37 23:16 15:14

23:18 Ksm 29:37 23:21 1Bfn 8:13

nonɛn ɛ kan noo Nyo' wvù cee dvú.

²² Ɛ wee kan won wvu we, tu wvú kan ɛ è nu kawla Nyo' noo wvú wvù Nyo' wvù shiile yí dvú le.

²³ Ngɛw wvu baay nu wene ben bonyii bò duŋci bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jɛɛy, gee jɛɛy! Ben ké no nyaa keba kemwaan ê Nyo' ente jo biba yuufe bi mbáse yicii yì ben keeke naa noo mwɛɛm jɛɛy jɛɛy mvù ben keeke gɛɛle ê mbáse le ɛ yí eshumte, geenɛn laaŋke fiɛɛ fi jite fi nci jemyi ekumɛ fí ɛ ben egeè, fi è nu keege mwɛɛm lɛŋ fô bonyii le, camte shen fô bonyii le noo keelese fitele yí Nyo' le. Ben be keŋke keegeè mwɛɛm mvudvu mvunciim yaa cin'yi fimew e ke.

²⁴ Binfele bì duŋci je ê bonyii! Ben kuŋyi yɛɛguu bvuuuse ê mbvuum e, geenɛn kaa mii nyam yi baay ɛshem! †

²⁵ Ngɛw wvu baay nu wene ben bonyii bò duŋci bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jɛɛy, gee jɛɛy! Ben cuke mvuŋkom bô shúw ye le, geenɛn ɛ mwɛɛm mvù nu ɛ yiŋsɛn jó nu mvù ben loci ê bonyii noo mvù ben yɛɛle ɛjise dvú.

²⁶ Binfele bi Bofalasi le, ben eyaw ecuke mvuŋkom bô shúw ente, wvu ɛ mvú emum eyuule tɛn ye le.

²⁷ Ngɛw wvu baay nu wene ben bonyii bò duŋci bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jɛɛy, gee jɛɛy! Ben nu diɛwɛ jém yì bó nu ɛ seyse ɛ yefe yí ɛ no baa yen'yi ɛjise jee, geenɛn ɛ ente jodvu

23:23 Lɛw 27:30; May 6:8; Luk 18:12 **23:24** 15:14 † **23:24**
 Nyam yi baay yin nu ê díew bala le ɛ, «camel». **23:25** Mak 7:4
23:26 Jon 9:40

nu ε jó ε yin̄sen bô bikufe bi bin̄kpwe bi bonyii le noo mwεem mvunciim mvu nyene.

²⁸ Ε nu κε ληληη no ben yen'yi ejise le ben nu bonyii bo teytey, geenεn ε ente nu ε ben ε yin̄sen bô kenleεma noo gee di befe.

(Luk 11:47-51)

²⁹ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bô duñci bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bô jemyi jεey, gee jεey! Ben bomte jem̄ bonyii bo ntum Nyo' le, feele ten̄ jem̄ bonyii bô to ken̄ke nce wvu teytey seyse ε yí jee.

³⁰ Ben gee nonεn gayte le, 'Ε bese to bee nu wase dvú kefew ke bo'icee bosεse le, tu bese to baa leem fisεse fô fiεε fi bó to gee keeyuwyi bonyii bo ntum Nyo' le κε.'

³¹ Ben jemyi nonεn, jemyi ε è nu ekumε bikuu binεn mum tomte bô dew yene le ben nu naa boom bo bonyii bô to yuwyεε bonyii bo ntum Nyo' le.

³² Ben emum egeñ lo fwe emεse lemme di bo'icee bonεn to kewεε!

³³ Yó yin! Εηgoke ke yó le kin! Ben kpwaake le ben nu ke enu se bó ε lese ben ηguy wvu baay e?

³⁴ No fi nu nonεn, me ε mum ε no ntumte bonyii bo ntum Nyo' le fô ben e noo bonyii bo bvufee le bô bonyii bô duñci bonci. Ben nu ke eyuwyε bomew, etawyε bomew yí bintam e, etam bomew yéw yene bunle le, ebone bikaa ê bomew εjim bilaante bicii bi bó gεne bí le.

³⁵ Ben nu ke egeè nonεn wvu le ελεμε ke bonyii bocii bô to cee nce wvu teytey yí nshε le bô bó yuwyεε enù fô ben εfa. Ελεμε kin nu ke enù fô ben

εφα ε κew yî ke Abel wvù bó yue σε wvú κηηke jay e, ε to ε buy yî ke Sakalia wvù waa Belekaya wvù ben to yue εντελεη jo yew ncese bô ketan ke ncese le.

³⁶ Ε me ensee ê ben κεεεy λε, lon mwεεm mvun mvunciim nu ke ekoo εηγοκε ke keseen kin.”

Ε Jisos bεm bonyii bo Jelusalεm

(Luk 13:34-35)

³⁷ No Jisos jeme nen, mum bεm λε, “Εβεεy Jelusalεm! Εβεεy Jelusalεm! Wo wvù yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le, bvuu tumyi bonyii bô Nyo' tumte fô wo le bô eta! Ε nu wase bokan bomεε no me mom keembaance boom buw ke diεwε no bweeshie ké baance boom bew kfuke ê bibε biew e, wo ε fan?”

³⁸ Taa eyen, bó nu ε lan wase yew yo, ε yî nu etu binffuy.

³⁹ Me nseηe lo ê wo λε ke wo bεε ke ebvuu eyen me le ke, egen ebuy kefew kè wo ke egay λε, ‘Nyo' nu ε lan kembonen yî wee wvù too ê diee di Tata Nyo' le.’”

24

Ε Jisos see λε bó nu ke ebvuw yew ncese

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Ε Jisos ke buy yew ncese le, ke dioo gene, ε boom bew bo ηgoo le bence to mbew ye le no dunçi yéw yi fô yew ncese le ê wvú.

² Geenεn, ε Jisos jeme ê bó λε, “Ben yεne yéw yin e? Ε me ensee ê ben κεεεy λε ke τε dimwaan nu ke eshεε yî dimew e σε bó ε base fokuse ke.”

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ E Jisós ke díoo gɛn ben shii yî Kum Bite bi Olif e, ε boom bew bo ngoo le bence to εbonεbon fô wvú le bife le, “Kε see ê bese kefew kè fiεε fidvu fin nu ke ekooy, noo nciise wvù nu ke eduŋce kefew kè wo nu ke ekase eto noo le woŋ kaa wase?”

⁴ E Jisós tfuse ê bó le, “Ben eyenè fo wee ke elεε ben é ben ejay je.

⁵ Ben ekeè le bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem tεεke fojise, ε wee duu le è nu wen wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε. E bó díoo gee nonεn emum elεεle bonyii nteen ε bó jayte je.

⁶ Ben nu ke eyuuke le bó tumte jem, bvuu yuuke tɛn bosaaka le jem nu enu. Fo ben ke díoo eyuuke nonεn, ε finteem no buyte ben ke. Mvumvun nu mwεεm mvù keŋke keeke ekooy. Geenεn ε mvú yaa mum duŋci le woŋ kaa wase ke.

⁷ Ketum nu ke etumte jem bô kemew, ε nfon mvu tumte jem bô wvumvu. Jeŋ nu ke ekoole, ε nshε shiike mondvuum e mondvuum e.

⁸ E mvumvun mvunciim bεε ke lo mvun'yaŋ ke diεwε seke kpwoon ε kew lume.

⁹ Bonyii nu ke enya ben é bó enyεwle bô ben, eyuwye ben. Bitum bicii nu ke ebane ben nje diee diem.

¹⁰ Nonεn é bonyii nteen emum etfuw bikaa ê me ejim, banene, geese bikuu bibole.

¹¹ E bonyii nteen bô mbiayte le è tum Nyo' bó nu ke ebuynεn emum elεεle bonyii nteen.

¹² No kebefε nu ke eduule ke gεne lo fwe, nu ε fi nu ke ege é keŋkoŋεn ke bonyii le nteen emum

24:5 24:24; 2Tεs 2:9-10; 1Jon 2:18

24:7 2Klo 15:6; Yesa 19:2

24:9 10:17-22; Jon 16:1-4

24:9 5:11

24:10 10:35; Luk 12:52-53

24:11 7:15

24:12 2Tim 3:1-5

ewεε.

¹³ Geenεn, wee wvù nu ke ekuu shém egeen ebuy fokemεse nu wvù nu ke eboy.

¹⁴ Ε bó κηηke κε keeke efewcε saaka wvù jee wvun wvu εκumε bvunfon bvυ Nyo' le egeen ebuy yî εκολε ke nshε le kecii é bitum bicii eyuw, nonεn é wonη se keeke eka.

*N'yεεyi εκumε kefew ke ηγεw wvu baay e
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ Nonεn seke ben ε γεn ε kemaante ke fiεε le kè nulo ejij bvudvuu kè wee ntum Nyo' wvù Dania to jemyεε εκumε kí, ε kí leeme wase yew ncese le, (wee wvù taanηke ηwa' wvun eyuw fin ntay,)

¹⁶ ε bonyii bò nu Judea mum fεε ben yî dikum e.

¹⁷ Fo wee wvù nu ê yew we dīoo ε shii bvuu ley keejo fiεε fi nu yew κε.

¹⁸ Fo wvù nu wεne ebvuu ekfulε le wen egeen ejo ndvu ye yi bulεen κε.

¹⁹ Nγεw wvu baay εdiuw yoya le nu ke enu wvu bokεnε bò nu bō difue, noo bò yamsee boom e.

²⁰ Ben ebunleè le fo kenlewte kin ke enu ε è nu kefew ke nffum e, κενεε diuu di mbam e κε,

²¹ ηjefo ηγεw wvu baay nu ke enu kefew kekίε le, ε kfuu wvuwe ηγεw ke baa yuu nu wase ε κew no wonη to κewεε ε to ε buy keseen e, ε κε kfuu wvuwe bεε ke ebvuu eyuu enu dvú κε.

²² Ε Nyo' to baa fafe εdiuw ε ηγεw wvudvu, tu κε wee wvu wum mwaaη bee ke eboy κε. Geenεn Nyo' nu ε fafe εdiuw yodvu nje bonyii bew bò wvù nu ε caw.

24:13 Mwm 13:10 **24:14** 28:19 **24:15** Dan 9:27; 11:31; 12:11

24:17 Luk 17:31 **24:21** Dan 12:1; Mwm 7:14

23 **Ɛ** nu ke edioo enu sekekiε wee é jeme ê ben le, 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvun fεn!' Kεnεε le, 'Wvuwe fofe!' Fo ben ebee ke.

24 Ben ekeè le bonyii nu ke etoo mbiayte le bowen nu bomboyse bò Nyo' to kawεε, ε bomew duu le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwεεm mvù temyi mvù duñci mvunḡay mvubole, egee ten mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e wvu le bó elεε bonyii é bó ejay je, leε naa noo bonyii bò Nyo' nu ε caw, fεn é je nu dvú.

25 Ben eyeke eyuw, me nu ε nsee wase mwεεm mvun ê ben é mvú se keeke ekooyi.

26 Nonen, é bonyii ne ε no gayte ê ben le, 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε we ηkpwaante,' fo ben egen jó ke. Kεnεε le, 'Ben etaa eyen, wvuwe yew ente,' fo ben ebee bó le ke.

27 Ben ekeè le no jañ ké lawte we ê keba ke diuu sane le, ba gen buy jò diuu seeyi, nu ke leñleñ no nto wee wvù diee nu Waawee nu ke enu.

28 'Naa fεε fò keñkpwe ke fiεε le nu, nu ke fó fò bonḡuluj nu etaashi.'

Ɛkume no jisos nu ke eto

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 Kañ mwaan seke kefew ke ηḡew wvu baay wvun e ε to wase ε fey, é diuu ne esεε ejime, kpwee saa ebvuu ebaa ke, é jón enε fowe egbweken, é mwεεm mvu fowe mvunciim mvù keñke mvunḡay eshiike.

24:23 Luk 17:23-24 24:24 24:5; 7:15; Mwm 13:13-14 24:27
24:30, 37; 25:31; 1Kol 15:23; 1Tes 3:13; 4:15; 2Tes 2:1, 8; Jεm 5:7-8;
2Bi 3:4; 1Jon 2:28 24:28 Job 39:30; Mwm 19:17-18 24:29 Yeša
13:10; 34:4; Aga 2:6, 21; 2Bi 3:10, 12; Mwm 6:12-14

³⁰ Ε nciise wee wvù diee nu Waawee emum ebuynεν yî εbulε le. Ε bitum bicii bi yî nshε le emum ekεw effule lo bô kpwe. Bonyii nu ke eyεν no wee wvù diee nu Waawee shiile too ê kembεw e fowe bô mvunγay noo bvukukε bvυ baay.

³¹ Son̄ yi baay nu ke edioo ε jeme foweεwe, é wvú emum eciinse bonceendaa bew é bó eγεν εbuw ε woη yo εna le noo fowe, ebaancε bonyii bew bô wvú nu ε caw.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Ben eyεεyi fiεε yî keηgvum e. Tίεw ye ké boci, é bibε ekεw etεεke yî dvú le, é ben mum kiεε le ekfun̄ kumene wase.

³³ Ε nu ke ληληη no ben nu ke edioo ε yεν mwεεm mvun e mvunciim, é ben emum ekiεε le wvú nu wase nceencee naa wase ê yew fwese.

³⁴ Ε me ensee ê ben kecεεy le ke εηγοke ke keseen kin nu ke eka σε mwεεm mvun mvunciim ε kooy wase ke.

³⁵ Εbulε bô nshε nu ke eka, geenεν ke diεw yem nu ke eyuu eshiw ke.

*Κε wee nu dvú wvù kee diuu di Jisos nu ke eto ke
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ Κε wee nu dvú wvù kee diuu didvu keνεε kefew κε. Κε naa bonceendaa bo Nyo' le bo fowe keνεε Waa Nyo' kee τεν κε. Ε kee κε Nyo' Ice wvú εmbeη.

³⁷ Κε ληληη no fí to nu kefew ke Noa' le nu ke no fí nu ke enu seke wee wvù diee nu Waawee kaase too.

24:30 Saka 12:10-14; Dan 7:13-14; Mat 24:27; 26:64; Mak 14:62; Mwm 1:7 **24:31** 13:41; 1Kol 15:52; 1Tes 4:16 **24:34** 16:28
24:36 Lem 1:7 **24:37** Keη 6:11-13; 7:7-13; 2Bi 3:6

³⁸ Ε to nu ε joo baa yiηsen wase yî ekole ke nshε le, ε bonyii nu fibole diekene bvuu wukene, ε bokεneε bô bolemse taashi bvujen, ε bonyii nyaa boom ε bolemse taashi bvujen bô bó, ke γεν buy diuu di Noa' to leyεε ê ηguw e,

³⁹ ε bonyii bodvu yaa kee fiεε fi nu ekooy κε, γεν buy seke joo to yiηsenεε yî nshε le, kuu bó bocii γεν dvú. Ε nu κε ληληη no fi nu ke enu diuu di wee wvù diee nu Waawee nu ke eto le.

⁴⁰ Bolemse bofεε nu ke enu wεne, é bó ejo mwaan é mwaan eshεε.

⁴¹ Ε bokεneε bofεε nu ke egooke bvulem fodien, é bó ejo mwaan é mwaan eshεε.

⁴² Nonεn, ben emum ecεytè njefo κε ben kee diuu di Tata wene nu ke eto κε.

⁴³ Ben ekeè λε é cee yew kee kefew kè cooη nu ke eto εntaη, é wvú ecεyte, wvú saa ke ecine é bó eto enγoy yew ye κε.

⁴⁴ Fí ε mum ε no nu λε, ben ten κεηκε keecεytè njefo wee wvù diee nu Waawee nu ke eto ê kefew kè ben yaa kee κε le.

*N'yεεyi ekume waa lemme wvu keceey noo wvù yaa nu κε wvu keceey
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ Waa lemme wvù nu wvu keceey bvuu κεηκε bvufee nu wvù la? Κε è nu wvuε wvù cee ekole we nu ε γεε wvú λε wvú etaalè fô yew ye le, λε kefew ke edioo ε kocεn, ε wvú nya mwεεm mvudien mvu boom bo lemme le é bó le?

⁴⁶ Njon wvu baay nu ke enu wvu waa lemme wvuε wvù cee εkolε we nu ke edioo etoo eyen ε wvú gee lemme leηleη no wvú bee keegee.

⁴⁷ Ε me ensee ê ben keceey le cee εkolε we nu ke ebense wvú é wvú etaale fô mwεem mwew e mvunciim.

⁴⁸ Geenεn é waa lemme wvudvu ne ε no nu wvù keηke keηge kè befe, ε jeme ê εkolε kew le, ‘Ke cee εkolε wεm nu ke eyaηsen ekase eto ke’,

⁴⁹ ε mum ε kew ε no suuηke boom bo lemme le bomew bò bô bó lemte, diekene bvuu wukene bô bonyii bò wuwte mbvuum,

⁵⁰ tu cee εkolε we nu ke ene esεε ebuynen diuu dimew di wvú yaa be kpwaake le noo ê kefew kè wvú yaa be kee le ke.

⁵¹ Wvú nu ke edioo ε buynen nonen, emum enya ηgew ê waa lemme wvudvu, eciinse wvú é wvú egen enu ηgoo bonyii bò jemyi jεey, gee jεey e, ε è nu fó fò bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew.”

25

Ngan ekume ηgón bokεε bomew yuufe

¹ “Ε nulo é bó emum efewsεn bvunfon bvu fowe bô ηgón bokεε bomew yuufe bò to joε bin'yeesε bibole, buy keegen efiisεn cee bvujen mvu.

² Bó to nu nonen ε bo botin nu biyuη, ε bo botin feefene.

³ Fi nu le bò to nu biyuη to dioo jo bin'yeesε bibole faηε yaa jo mεem momew ke,

⁴ geenεn ε bò to feefene jo bibole bin'yeesε jo mεem momew mbew yî dvú le.

⁵ Ɛ bó gen no ceyte cee bvujen wvudvu, Ɛ wvú no dvuyte keeto, Ɛ nyii mum ne no yeeke bó, Ɛ bó mum lefe.

⁶ Ɛ è ke no nu entan entelen, Ɛ bó ne yuw Ɛ wee wvule le, ‘Eeeee, ben etaa eyen, cee bvujen wvun eee! Ben ebuy eto efiisen wvú leee.’

⁷ Ɛ ngón bokene ba bocii mum ja we bense bin'yeese bibole.

⁸ Ɛ ngón bokene bò to nu biyuj ba gay ê bò to feefene ba le, ‘Ben enya ke bese bô mem monen momew. Bin'yeese bisese shiile wa lo.’

⁹ Geen Ɛ bò to feefene ba tfuse le, ‘Ke è nelo é mó ekocen fô beene le bocii ke. Ben egen Ɛ è nu fô bonyii bò geese le, eguy monen.’

¹⁰ No bó to gene keeguy, Ɛ cee bvujen mum shее fese. Ɛ ba bò to nu Ɛ seyse wase ye Ɛ no ceyte, mum gen ley bô wvú yew nkaw bvujen e, Ɛ bó mum faa kembuj.

¹¹ Ejim jodvu Ɛ ngón bokene bomew ba bò to gene keeguy mem fese, leem ê yew fwese no gayte le, ‘Cee ekole, cee ekole, yene kembuj é bese eley.’

¹² Geen Ɛ wvú tfuse ê bó le, ‘Ɛ me ensee ê ben keceey le ke me nkee ben ke.’

¹³ Fí Ɛ mum Ɛ no nu le, ben eseyse ye, eceytè, njefo ke ben yaa kee diuu kene kefew kè me nu nke nkase nto ke.

*Ngan ekum boom bo lemme le botete
(Luk 19:11-27)*

¹⁴ Kefew kedvu nu Ɛ fí nu ke enu diewe wee mvu wvú to nu keegen ghane, tee boom bew bo lemme le gee kpaw we can yibole.

15 Wvú to nu ε nya mvu waa lemme bikele bi bigew e bitin, nya mvu bikele bifεε, nya mvu εκελε ke bigew e kemwaan. Wvú to nyaa κε bii no mvunḡay mvu wee le nu. No wvú nyaε nonεn, mum laa ghane diew.

16 Ε waa lemme wvù to fiε bikele bi bigew e bitin mum γεν lo kan mwaan ḡe way dvú, die sεw bikele bitin.

17 Ε wvù to fiε bikele bifεε ḡe tεn way, die sεw bikele bifεε.

18 Geenεn, ε waa lemme wvù to fiε εκελε kemwaan wε, γεν fiew cim fokuse nyile bigew bi cee εκολε we le bidvu fó.

19 Ε cee εκολε boom bo lemme le bodvu ke laa ghane die, γεν ce jó baay. Ε wvú ke dioo kase to, mum tee boom bew bo lemme le le bô bó ekpwanḡsen mwεεm.

20 Ε waa lemme wvù to fiε bikele bi bigew e bitin mum to wase bô bikele yuufe, ḡay le, ‘Cee εκολε, wo to nya me bikele bi bigew e bitin, taa eyεn me nu ε nshεε ε ηḡe way dvú, ε ηκεηκε bimew bikele bitin ê we jodvu.’

21 Ε cee εκολε we ḡay ê wvú le, ‘Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvù jee bvuu nu wvu keceεy! Wo se nu ε shεε ε κιεε keetaa fô fiεε fi caan e ntay. Nonεn, me nu enḡεε wo keseen é wo etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε le εnte jo bvujonḡe bvu cee εκολε wo le.’

22 Ε waa lemme wvù biew bigew to nu bikele bifεε to tεn, ḡay le, ‘Cee εκολε, wo to nya me bikele bi bigew e bifεε. Taa eyεn, me nu ε nshεε ε ηḡe way

dvú, ε ηκηκε bimew bikele bi bigew e bifεε ê we jodvu.’

²³ Ε cee εkolε we gay ê wvú λε, ‘Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvù jee bvuu nu wvu keceεy! Wo se nu ε shεε ε κιεε keetaa fô fiεε fi caan e. Nonεn, me nu enγεε wo keseen é wo etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε λε ente jo bvujonκε bvu cee εkolε wo le.’

²⁴ Ε waa lemme wvumvu wε wvù to fiε εκελε ke bigew e kemwaan to ten, gay λε, ‘Cee εkolε, me ηkee λε wo nu wee wvù tεmyi εjim. Wo ké no gbweci ε wo baa jewε κε, baanci εγιη ε wo baa λε κε.’

²⁵ Nonεn me nse ε mum ε nfan ε ηγεν ε nyile bigew biuw fokuse. Taa eyen, bigew biuw bin, jicε.’

²⁶ Ε cee εkolε we tfuse ê wvú λε, ‘Wo nu waa lemme wvù befe, nu kenkpwen! Wo se kee λε me ηké no ηgbweci ε me mbaa njewe κε, mbaanci εγιη ε mbaa nλε κε.’

²⁷ No wo se kee nonεn, tu wo se bee egεε bigew biem ntfu wvu λε seke me ε ηkase enfi bigew biem bidvu bô σεw ê we jodvu.’

²⁸ No wvú gay nonεn, mum gay λε bó efi εκελε ke bigew e kedvu ê wvú, enya ê wvù κηκε bikele bi bigew e yuufe.

²⁹ Lε bó ekeè λε wee wvù κηκε nu ε bó nu ke ebise é wvú εκηκε nteen. Geenεn ε wee wvù baa κηκε, nu ε naa fi caan fi wvú κηκε nu ε bó nu ke efi lo ê wvú.

³⁰ No wvú gay nonεn mum gay λε, ‘Ben etfume kenεnε ke waa lemme le kin ê εjiwε le εκfuη, fô bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew.’

N'yeyi ekumε nsaw wvu fokemεse

³¹ Ε nu ke edioo enu kefew kè wee wvù diee nu Waawee kaase too ê bvukukε bwew e, ε wvù too bô bonceendaa bo Nyo' le bocii, é wvù emum eshii yî kawla we bvukukε le.

³² Bitum bicii bi yî ekolε ke nshε le nu ke ebaance ê wvù fwe, é wvù emum egaw bó diεwε no wee ncey ké gaw njée bvuse ê bîe tewe le.

³³ Wvù nu ke egεε njée εbo εcey, gεε bîe tewe εbo εηκοηko.

³⁴ Wvù wvù Nfon nu ke emum egay ê ba bô nu εbo εcey le, 'Bonyii bô Icem nu ε laη kembonen yî bó le, ben eto ekeηke bvudvuu ente jo bvunfon bvù wvù to seysεε fô ben e ε kew no bó to bomεε won,

³⁵ njefo jeη to yuu me, ε ben nya me bô mwεεm mvudien. Kendon to yumte me, ε ben nya me bô fiεε ε me η'wu. Me nto nu tolo, ε ben fiεεn me.

³⁶ Me nto nu kenyi kencimte, ε ben jise ndvu yî yem e. Me nto nceimte ε ben to gay me le. Me nto nu yew ncaw e, ε ben to gay me le.'

³⁷ Wvù nu ke edioo ε gay nonen, é bonyii bo teytey bodvu emum ebife ê wvù le, 'Tata, è nu seke la wvù bese to yenεε wo le ε jeη yuu wo, ε bese nya mwεεm mvudien ê wo, kenεε seke la wvù kendon to yumte wo ε bese nya fiεε ε wo wu?

³⁸ Ε nu seke la wvù bese to yenεε wo le ε wo nu tolo, ε bese fiεεn wo, kenεε kenyi kencimte, ε bese jise ndvu yî yo le?

³⁹ Ε è nu seke la wvù bese to yenεε wo le ε wo ceimte kenεε nu yew ncaw e, ε bese to gay wo le?'

40 Nfon nu ke emum etfuse ê bó ɛ, ‘Ɛ me ensee ê ben kecɛy ɛ no ben to ge mwɛɛm mvun, ke naa fô wee wvu caan boom bo bwɛɛm e ban e, nu ɛ ben to ge ɛ è nu fô me le.’

41 Nonɛn, wvú nu ke emum egay ê ba bò nu ɛbo ɛɲkɔɲko ɛ, ‘Ben bò lon nu ɛ koo, ben ɛnɛ lo ê me ejise, eɛn eley ɲɔy wvù mɛy lo wvù bó to seyseɛ fô dɛwle bô bonceendaa bew e,

42 njefo jɛɲ to yuu me, ɛ ben faɲɛ yaa enya me bô fiɛɛ fidien ke. Kendonɲ to yumte me, ɛ ben faɲɛ yaa enya me bô fiɛɛ é me ɛɲ'wu ke.

43 Me nto nu tolo, ɛ ben faɲɛ yaa efiɛn me ke. Me nto nu kenyi kencimte, ɛ ben faɲɛ yaa ejise ndvu yí yɛm e ke. Me nto nɛmte, mbvuu no nu yew ncaw e, ɛ ben faɲɛ yaa eto egay me le ke.’

44 Bó tɛn nu ke emum bife ê wvú ɛ, ‘Tata, è nu seke la wvù bese to yɛnɛɛ wo le ɛ jɛɲ yuu wo, kɛnɛɛ ɛ kendonɲ yumte wo, kɛnɛɛ ɛ wo nu tolo, kɛnɛɛ kenyi kencimte, kɛnɛɛ ɛmte, kɛnɛɛ yew ncaw e, ɛ bese faɲɛ yaa efi wo ke?’

45 Wvú nu ke emum etfuse ê bó ɛ, ‘Ɛ me ensee ê ben kecɛy ɛ, no ben to baa ege mwɛɛm mvun, ke naa fô wee wvu caan boom bo bwɛɛm e ban e, nu ɛ ben to baa ege ɛ è nu fô me le ke.’

46 Boba bonyii nu ke emum eɛn eley ɲɔw wvù mɛy lo le. Geenɛn, é ba bò nu teytey eɛn eley fibole ɛ è nu nshii wvù mɛy lo le.”

26

*Ɛ bó kaa mvunaŋ ê Jisos ejim
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)*

¹ Ɛ Jisos ke jeme mwεεm mvun mvunciim mese, gay ê boom bew bo ŋgoo le Ɛ,

² “Ben ekeè Ɛ è shεεte wase εdiuw εfaa, é emum enu Nkaw Danɛfey, ε bó nu ke emum enya wee wvù diee nu Waawee can bonyii le é bó eta yî kentam e.”

³ Kε kefew kedvu le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won mum γεν baance ye ê ntow Kayfas wvù to nu εkolε ke bocee ncese le,

⁴ mum cu ntaŋ no bó nu ke ewεεntεn sε koo Jisos, eyu.

⁵ Ɛ bó dioo cu nonεn, gay Ɛ, “Fo beene emom fiεε fin kefew ke Nkaw e kε, njefo é beene mom lo, é fí eto bô diuw ê bonyii entelεŋ.”

*Ɛ kpwoon mvuyefe Jisos bô nfiey wvù shfuunƙene
Bεtani*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Ɛ Jisos ke no nu ntεw wvù Bεtani le, yew dvu Semon wvù wee ntun wvu baay.

⁷ Ɛ bó ke shii no diekene, ε kpwoon mvu nε ley bô fikaa fimew ε bó kene bô tε,* ε è nu fi nfiey mvu wvù shfuunƙene le, ε wvù lumte naa baay, mum fuce yî εkolε ke Jisos e.

⁸ Ɛ boom bo Jisos e bo ŋgoo le yεn nonεn ε fiεε fidvu ton'yε lo bó. Ɛ bó gay Ɛ, “Wvù nyεw bô nfiey wvun nεn nje la?”

⁹ Bó be nelo egese nfiey wvun bigew nteen, enya bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le.”

26:1 7:28 **26:2** 16:21 **26:4** 21:46 **26:6** Luk 7:37-38 * **26:7**
Fikaa fin nu ε bó to kene bô tε di bó teŋe le «alabaster».

10 Geenɛn, ε Jisos kiεε ηkpawwce wvubo, gay ê bó le, “Ben nyaa ηγεω ê kpwoon wvun nje la? Wvú nu ε ge ε è nu fiεε fi jee fô me le.

11 Ben ekeè le bonyii bo kefufe le nu ke enu ke ben ε bó sekecii, geenɛn ke me nu ηke enu beene sekecii ke.

12 Wvú fuci nfiey wvun yî yem e nen seysee lo me no bó nu ke edwey me.

13 Ε me ensee ê ben keceey le naa fεε fô bó nu ke efewci saaka wvù jee wvun yî ekole ke nshε le kecii nu ε fiεε fi kpwoon wvun ge nu ε bó nu ke esenje ten, keekumyi wvú.”

Ε Judas gese Jisos

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

14 Ε wee mvu ηgoo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε wvù bó to tenje le Judas Iskaliot mum nε gen fô bocee ncese bo baay baay,

15 bife ê bó le, “Ε me nya Jisos can yene le, é ben enya la ê me?” Ε bó mum tan bigew mbaanshe bì bó kene bô ketwaa kè baa, nya ê wvú.

16 Ε kew sekekie le, ε wvú mum kew no gomte je yi wvú nu enya Jisos jó can yibole.

Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le die Nkaw Danefey

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jon 13:21-30)

17 Ε è ke dioo nu diuu di fwe di Nkaw Blεed wvù bó baa γεε Fintunλεen jó, ε boom bo ηgoo le bo Jisos e to fô wvú le, bife ê wvú le, “Wo gomte le bese egen eseyse fô wo nu edie Nkaw Danefey ε è nu fεε?”

18 Ε wvú tfuse ê bó le, “Ben egen elaante, eyen key e, egay ê wvú le, ‘Wee N'yεeyi gayte le kefew

kewene nu ε kocεn wase. Wen nu edie le Nkaw Danεfey bô boom bowene bo ηgoo le ε è nu ê wvú yew.’ ”

¹⁹ Ε boom bo ηgoo le bodvu γεn ge κε no Jisos be gay ê bó, mum seyse mwεεm mvudien mvu Nkaw Danεfey e dvú.

²⁰ Ε è ke no nu ekiεguu, ε wvú shii bô boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε keediekene.

²¹ Ε bó dioo diekene, ε wvú nε gay ê bó le, “Ε me ensee ê ben kecεεy le, wee mvu ben e nu egese me.”

²² No wvú gay nonεn, ε boom bew bo ηgoo le nε no nu yii yii baay, mum κew no biwci ê wvú mwaanη mwaanη le, “Ε nu me le Tata?”

²³ Ε wvú tfuse ê bó le, “Wee wvù nu egese me nu wvù nu ε lese εbo ê shuw e bee wvú.

²⁴ Wee wvù diee nu Waawee nu ke eγεn κε no bó to sanεε ekumε wvú. Geenεn, ηγεw wvu baay nu fô wee wvù gese wee wvù diee nu Waawee le. Fí to bee ejee fô wvuwee wee le baay fεn é bó to baa eboo wvú κε.”

²⁵ Ε Judas wvù to nu keegese Jisos bife tεn ê wvú le, “Ε nu me le Wee N'yεεyi?” Ε Jisos gay ê wvú le, “Wo nu ε jeme bô diuw wo.”

Ε Jisos bô boom bew die ntaashε

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25)

²⁶ No bó to diekene, ε Jisos nε jo blεεd, nya keyoone ê Nyo', mum guushε nya ê boom bew bo ηgoo le gay le, “Ben eko edie, fin nu ye yεm.”

²⁷ Ε wvú mum jo tεn fiko, nya keyoone ê Nyo' mum nya fiko fidvu ê bó gay le, “Ben ewu bocii.

28 Fin nu ελεμε kem kè Nyo' gbwo monkan dvú kí ε buy nje wee nteen, wvu λε wvú elεεshe bibefe bibole.

29 Ε me ensee ê ben λε κε me mβεε ηke embvuu en'wu mbvuum mo twej kete kè lane le man ε κεw keseen e, ε γεν ε buy diuu dì me nu ηke en'wu mó monfem beene ente jo bvunfon bvυ Icem e κε.”

30 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke mεse, yem ηkiee mbense, mum buy ben γεν yî Kum Bite bi Olif e.

Ε Jisos gay λε Bita nu ke ema wen

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 No Jisos bô boom bew bo ηgoo le to gene, ε wvú ne gay ê bó λε, “Entaη jo εben nu ε ben bocii nu ke etfuw bikaa ê me εjim nje fiεε fî nu ke ekooy bô me. Ε nu no bó nu ε saη ε Nyo' gayte λε, ‘Me nu enke en'yuu ncey njée é ηgoo njée esaanken.’

32 Geenεn, seke Nyo' ε bvuse me yî kpwe le, é me ensa fwe jo ben Galilee.”

33 Ε Bita mum gay lo fiew ê wvú λε, “Ε bonyii bocii cim tfuw lo bikaa ê wo εjim nje fiεε fî nu ke ekooy bô wo, tu κε è nulo é me ηke en'yuu entfuw bikaa ê wo εjim κε.”

34 Ε Jisos gay ê wvú λε, “Ε me ensee ê wo keceey λε entaη jo εben jan, nu ε nyimshie nu ke enu λε yî etoη, ε wo ε ma wase me bokaη botete.”

35 Ε Bita gay ê wvú λε, “Ε è cim nu naa λε me nu enkpwe lo bee wo, tu κε è nulo é me en'yuu ma wo

26:28 Ksm 24:8; Yeli 31:31; Ibu 7:22; 9:15-20 **26:30** Luk 22:39;
Jon 18:1 **26:31** Saka 13:7; Mat 26:56; Jon 16:32 **26:32** 28:7, 16
26:34 Luk 22:33-34; Jon 13:36-38 **26:34** 26:75

ke.” No wvú gay nonen, ε boom bo ηgoo le bo Jisos e bomew ba bocii gay ke ten nonen.

Ε Jisos bunle Gεεmane

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke γεν ley fô wεε ketaη wvumew e, ε bó tenje λε Gεεmane, ε Jisos gay ê boom bew bo ηgoo le λε, “Ben eshii fen é me en'wawce eceη nene embunle.”

³⁷ Ε wvú jo Bita bô boom bo Σεβεdee le bo bofεε, ε bô bó γεν. Ε wvú kew no nu yii yii, ε fitele fiew buuke.

³⁸ Ε wvú mum gay ê bó λε, “Fitele fiem nu yii yii baay naa fi me enkpwe lo. Ben eshεε fen é beene eεyte.”

³⁹ No wvú gay nonen, mum bence γεν fwe caan, gbwe tum bvushiw fokuse mum bunle λε, “Icem, é je nu dvú yì è nulo é wo ege é fiko fi ηγεw e fin efey se me ε η'wu, é wo ge. Geenεn, fo wo ege no è shieele me ke, γεε no è shieele wo.”

⁴⁰ Ε wvú ke νε kase tu jim fô boom bew bo ηgoo le, γεν ε bó leete. Ε wvú bife ê Bita λε, “Fí nu λε κε è nulo é ben eshii we ebuy ntam kefew mwaan e?”

⁴¹ Ben enù we, bunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben. Ε nu keceey λε fitele koonke lo, geenεn ε nyam ye wεεyi.”

⁴² Ε wvú bvuu kase γεν yí bokaη bofεε le bunle λε, “Icem, é è fen nu λε κε fiko fin nulo efey se me ε η'wu, é wo ge κε no wo koonke.”

⁴³ Ε wvú dīoo ekase etu jim bvuu γεν ε boom bew bo ηgoo le leete njefo nyii to nu ê bó ejise.

44 Ε wvú bvuu cinε bó le, kase γεν bvuu bunle yí bokan e botete, bunlee jemyi κε ε è nu fiεε fi wvú be shee jemyi wase.

45 Ε wvú bvuu kase tu jim fô boom bew bo ηgoo le gay ê bó le, “Ben fεn bεε κε leete λεεtene finεn e? Ben etaa eyεn, kefew nu ε kocεn wase. Bó nu ε gese wase wee wvù diee nu Waawee ê bonyii bò befε.

46 Ben ενε we é beene egεnè. Ben etaa eyεn, wee wvù gese me wvun ε wvú too wase.”

Ε bó koo Jisos

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

47 Κε no Jisos to bεε jemyi nonεn, ε Judas wvù to nu wee ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum buynεn. Wvú to too bô kebombom ke bonyii le ke baay, ε bó κεηke nyó bô bibuse, ε è to tum bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò saake won.

48 Ε to nu ε wee wvù to gesεε Jisos to seyse wase nciise bô bonyii bodvu gay le, “Wee wvù me nu ηke εηgay wvú le, embam εηοce, nu wvú, é ben emum ekoo.”

49 No bô bó toε, ε wvú mum γεν lo fô Jisos e kan mwaan gay wvú le le, “Me ηgayte wo le Wee N'yεεyi.” No wvú gay nonεn, mum bam wvú ηοce.

50 Ε Jisos gay ê wvú le, “Nsaa yεm, gee lo fiεε fi wo to keege.” Ε bonyii ba mum γεν lo fô Jisos e koo wvú, ghen.

51 Ε fí kooy le wee mvu wvù to nu bô Jisos to nu ε mum dvun nyo ye jem, cun kentuntnεn ke nfwa εkolε ke bocee ncese le dvú, sum.

26:44 2Kol 12:8 26:45 Jon 12:23; 13:1; 17:1 26:50 Κενεε le, “Nsaa yεm, wo to keege la?”

52 E Jisos gay ê wee wvudvu le, “Kase etfuse nyo yo jim fô bvudvuu bwew e. E keè le wee tfuu wvù cawse nyo we, nu ke ekpwe yî nyo le.

53 Wo kpwaake le ke è nulo é me engay é Icem eciinse bonceendaa bew fen kan mwaan bontfuke le, e bó fele ngóo yuufe ncow fεε le?

54 Geenεn, é me ne ε nge nonεn, é fí ke eghan nεε se kooy no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le fí kenke keenu?”

55 Sekekiε, ε Jisos mum bife ê kebombom kie le, “Ben to keekoo me ε no too bô nyó noo bibuse ke diεwε ben too keekoo ε è nu coon e? Me nse nshee no diuu nu, ε me ε nshii yew ncese le n'yεεyi bonyii se ben koo me nje la?

56 Geenεn, fifin ficii jo bvudvu keege ε fí eto ekocεn ke no bonyii bo ntum Nyo' le to sanjεε.” E boom bo Jisos e bo ngoo le bocii mum lanj wvú fó, fεε lo.

E Jisos leem yew nsaw e

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

57 E bonyii bò to koolεε Jisos mum jo wvú γεν bô wvú fô Kayfas wvù cee εkolε ke bocee ncese le. E bonyii bò duñci bonci bo Nyo' le bô bonyii bò saake wonj to taashε wase fó.

58 Bó to gene bô Jisos ε Bita bii lo εjim ncejole. E wvú γεν buy naa lakfulεεn εkolε ke bocee ncese le, mum ley γεν shii bô bonyii bò to ceyte la didvu keeyεn no fí nu ke eghan eleem.

59 E bocee ncese bo baay baay bô bonyii bocii bò saake bonsaw mum no gomte fiεε fi mbiay e fi bó etey yî Jisos e wvu le bó eyu wvú.

60 Geenen, fanε yaa kenke fiεε ke, naa no bonyii nteen to cim too fwe bene jim nsaw mbiay. E fí ke ghan nen, ε bonyii bomew bofεε to leem fwe,

61 gay le, “Mbwe wvun se gayte le wen nulo esâw yew ncese Nyo' ekase ebom yî ediuw e eta.”

62 E ekole ke bocee ncese le mum ja we bife ê Jisos le, “Ke wo kenke fiεε keetfuse le? Wo yuuke ke mwεem mvù bonyii ban jemyi yî yo le?”

63 E Jisos mey diuw tfu. E ekole ke bocee ncese le kase gay ê wvú le, “E diee di Nyo' wvù kenke nshii le, é wo fen nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvù Waa Nyo', é wo see ê bese.”

64 E Jisos tfuse le, “Fí nu no wo gay. Geenen é me ensee ê wo le, ejim jo kefew kin nu ε ben nu ke eyen wee wvù diee nu Waawee le, ε wvú ε shii ê εbo ke εεεy ke Wee wvù kenke Mvunjay e, ke ebvuu eyen no wvú too ê kembew e fowe.”

65 E ekole ke bocee ncese le yuw nonen, mum saayε ndvú ye le, gay le, “Wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le. Shiee nu dvú wvù beene ebvuu egomte wee le wvú eleem fen ejeme fiεε le? Ben nu ε yuw wase no wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le.

66 Ben ε sumten le la?” E bó tfuse le, “E nu wee wvù bó eyu lo.”

67 E bó mum kew no cuyte nceη yî bvushiw bvú Jisos e, kfunε wvú bô mvunjo, suunke bô can gayte ê wvú le,

68 “Wo wvù nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, ke geε kewee ntum Nyo' kuw keseen fô bese le. Ke see

26:61 27:40; Jon 2:19; Lem 6:14 **26:63** Yεsa 53:7; Mat 27:12-14; Mat 14:33; 27:40, 43; Luk 22:70 **26:64** Dan 7:13; Mat 22:44; 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27 **26:65** Ktj 14:6; Esl 9:3; Lew 24:16; Jon 19:7
26:67 Yεsa 50:6; 53:5 **26:68** 21:11

wee wvù sun wo.”

Ɛ Bita ma Jisos

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ɛ to nu Ɛ Bita Ɛ shii ekfun lakfulɛɛɛ e. Ɛ wan kpwoon mvu wvù to lemte fó, nɛ to mbew ye le gay ê wvú ɛ, “Wo tɛn bee ben Ɛ Jisos wvu Galilee wvudvu.”

⁷⁰ Geenɛn, Ɛ Bita tun fwe dvu bonyii bocii gay ɛ, “Ƙɛ me nkeɛ fiɛ fi wo jemyi ƙɛ.”

⁷¹ Ɛ Bita mum nɛ buy gɛn no nu diuw kebuw e. Ɛ wvumvu wan kpwoon wvù to lemte tɛn fó, yɛn wvú le, mum jeme ê bonyii bò to leemene fó ɛ, “Wee wvun bee bô Jisos wvu Nasalɛt wvudvu.”

⁷² Ɛ Bita bvuu tun, lew lo gay ɛ, “Ƙɛ me nkeɛ wee wvudvu ƙɛ.”

⁷³ Ɛ kefew ke dioo bvuu gɛncɛ caan, Ɛ bonyii bò to leemene fó bencɛ gɛn mbew Bita le gay ê wvú ɛ, “Ƙɛɛɛy, ƙɛɛɛy wo nu tɛn wee mvu bó le, njefo njeme wo gɛne diɛwɛ wvubole.”

⁷⁴ Ɛ Bita mum kan, tee lon yí ɛkolɛ kew e gay ɛ, “Ƙɛ me nkeɛ wee wvun ƙɛ.” Ƙaɲ mwaan Ɛ nyimshie mum toɲ.

⁷⁵ Ɛ Bita kume njeme wvù Jisos be jeme ê wvú ɛ, “Nyimshie ke enu ɛ yí etoɲ, Ɛ wo Ɛ ma wase me bokaɲ botɛte.” Ɛ wvú nɛ fó buy ekfun, bee kpwe baay.

27

Ɛ Judas shiim

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Ε εkfunj ke dioo yuule too, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonj, shii cu ntaη εκυμε Jisos keeyu wvú.

² Ε bó mum kay wvú, jo γεν nya can Baylet wvú wee sa' wvu ê keba kedvu le.

³ Ε Judas wvú to gesεε Jisos ke dioo yεν λε bó nu ε leke λε bó nu eyu wvú, ε wvú kumen fitele fiew, jo bigew bi mbaanshe biε kase γεν dvú keetfuse ê bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonj.

⁴ No wvú γεν, gay ê bó λε, “Me nu ε nge kebefε keengese wee ε wvú baa keηke jay κε.” Ε bó tfuse ê wvú λε, “Fifiε keηke la keege bô bese? Ε kee wo fifiε.”

⁵ Ε Judas mwase bigew bidvu fokuse yew ncese le, mum buy, γεν shiim.

⁶ Ε bocee ncese bo baay baay tacε bigew bidvu gay λε, “Bin nu bigew bi ελεμε le, ε nci baa bee λε bó egεε bibin ntfu wvu yew ncese le κε.”

⁷ Ε bó shii cu ntaη, γεν guy gbwen wee mvu wvú bomte nsháan dvú λε bó ke edweyte botolo fó.

⁸ Ε nu fiεε fi bó teηe gbwen wvudvu ε to ε buy εben e λε, “Gbwen ελεμε.”

⁹ Fí to kooy nonεν ε fiεε fi wee ntum Nyo' wvú Yelimia to jemyεε mum to kocεν no wvú to gayεε λε, “Bó to nu ε jo bigew bi mbaanshe bì è to nu kpawaw we no boom bo Islael to seysεε yî εκολε kew e,

¹⁰ guy gbwen wee wvú bomte nsháan dvú, κε no Tata Nyo' to gayεε ê me.”

Ε Jisos leem fwe dvu Baylet wvú wee sa' bala wvu Lum

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

11 No Jisos to leemεε fwe dvu Baylet wvù wee sa', ε Baylet bife ê wvù le “E nu wo wvù Nfon Bojuu le?” E Jisos tfuse le, “E nu no wo gay.”

12 Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won ke dioo kεw keeteyte mwεεm yî ye le, ε wvù fanε yaa bvuu tfuse fiεε kε.

13 E Baylet mum bife ê wvù le, “Kε wo yuuke kfuu mwεεm mvun mvù bó jemyi yî yo le le?”

14 Geenεn, ε Jisos fanε yaa tfuse fiεε ê wvù naa kε fimwaan ê mvù bó teyεε yî ye le kε. E wee sa' wvudvu taa nen ε diuw yum wvù baay.

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

15 E to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danεfey e, ε wee sa' wvun bvuse wee mwaan yew ncaw e wvù bonyii gomte le wvù ebvuse.

16 E to nu kefew kedvu le, ε wee mvu nu yew ncaw e, ε bó ké no kee wa lo wvù yî gee di befe le, ε diee diew nu le Balabas.

17 E bonyii ke dioo to tase, ε Baylet bife ê bó le, “Ben gomte le me embvuse ε è nu yεε yew ncaw e? Ben gomte le me embvuse Balabas, nuu Jisos wvù bó teje le è nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε le?”

18 Wvù to biite nonεn njefo wvù to kee lo le bó to nya Jisos can wen e ε è nu njefo bó to bene kendon bô wvù.

19 E keebvu bise fó nu ε seke wvù to shiilεε wase fô bó ké no saake bonsaw, ε kpwεε tum ntum fô wvù le gay le, “Fo wo ege fiεε bô wee wε kε. E nu wee wvu teyey. Me njemyi nen njefo εfile nu ε njinεn bô me entan εben baay ekumε wvù.”

27:11 2:2; 27:29, 37, 42; Mak 15:2, 9, 12, 18, 26, 32; Luk 23:3, 37-38; Jon 1:49; 12:13; 18:33, 39; 19:3, 15, 19, 21 **27:12** Jon 19:9; Mat 26:63 **27:19** Luk 23:47

20 No Baylet bifεε nonεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won bεyσε bonyii ε bô egay ε wvù ebvuse ε è nu Balabas, elεse lo Jisos.

21 Ε wee sa' bvuu nε bife ê bô ε, “Wee wvù ben gomte ε me encinε ente jo bonyii bo bofεε ban nu wvù la?” Ε bô tfuse ε, “Balabas.”

22 Ε Baylet bvuu bife ê bô ε, “Ε me ndioo ε ncinε nonεn, enge nεε bô Jisos wvù bô teηε ε Klistu?” Ε bô bocii gay ε, “Bô eta lo wvù yî kentam e.”

23 Ε wvù kase bife ε, “Bô eta wvù nje la? Fiεε fi befe fi wvù ge nu la?” Ε bô bvuu no wamte gεne κε lo fwe ε, “Bô eta lo wvù yî kentam e.”

24 Ε Baylet ke dioo yεn ε κε je nu κε, ε é wen lumtene bô fiεε fin, é diuw ke enε ebuy. Ε wvù fi joo, cukε can ye dvù fwe dvu kebombom ke bonyii le gay ε, “Κε εbo kem nu fô kpwe wee wvun e κε. Ε kee ben dvù.”

25 Ε bonyii bocii tfuse ê wvù ε, ““Εε, cinε é ελεμεε kew enu yî bikuu bisεse le noo yî boom bosεse le.”

26 Ε Baylet mum bvuse Balabas no bô to gomte, gay ε bô tam Jisos, mum nya ε bô egeη eta yî kentam e.

*Ε bonyii bo nci le no σεwσε Jisos
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)*

27 Ε bonyii bo nci le bo wee sa' le mum jo Jisos ley dvù εntow we le fô bô to teηε ε Bletolium, mum kum kebεse ke ηgoo bonyii bo nci le kecii ε kí tase gem Jisos κεεκεε.

28 Ε bô baaye ndvù ye, jo ndvu bvunfon yì yeεle shfuse yî ye le,

29 mum lu kefo ke bvunfon e ε kí nu bíay bíay bon ê wvú εfa, mum nya ηκêw ê εbo kew ke εεεy e λε è nu ketoome. Ε bó mum no too ηgvuumene ê wvú fwe σεwse wvú gayte λε, “Biaa kembangan! Nfon Bojuu!”

30 No bó gee nonεn, no cuyte nceη yî ye le, fi ηκêw we shele wvú dvú fofa.

31 Ε bó ke σεwse wvú nonεn mεse, mum baa ndvu bvunfon ye, jise wase ε è nu ndvú ye yî ye le, mum jo wvú keegeη eta yî kentam e.

Ε bó ta Jisos yî kentam e

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 No bó to γεne, buyneη yî wee mvu wvu ê kelaante kè Sελin e ε diee diew nu λε Semon. Ε bó kan wee wvun ε wvú tuu kentam ke Jisos e.

33 Ε bó ke γεn buy bvudvuu bvumew e ε bó teηε λε Golgota, (ε diee dín nu λε Ngbwow Εkolε,)

34 ε bó mum nya mbvuum ê wvú ε bó ε fiysεn bô fiεε fimew ε fí cewcewe diεwε leλε λε wvú ewu. Geenεn ε wvú dío mom, fan keewu.

35 Ε bó mum ta wvú yî kentam e, jo ndvú ye tum kaη dvú keegaw ê bikuu bibole.

36 No bó ge nonεn mum shii fó no ceηte wvú.

37 Ε bó saη ηwa' wvù duηci fiεε fi bó taε wvú yî kentam e nje fí, mum ta yî kentam e ê we jo εkolε kew ε wvú nu λε, “Wvun nu Jisos, Nfon Bojuu.”

38 Ε bó ta teη bocooη bofεε yî bintam e bô bo Jisos, wvumvu εbo εεεy, wvumvu εbo εηkoηko jo Jisos.

39 Ε bonyii no fele yeηe Jisos e mεεke lo bikuu, baale wvú bô boncun,

⁴⁰ gayte le, “Wo wvù se nu keeke esâw yew ncese ekase eyoo yî ediww e eta, ke fi le ekole kuw! E wo fen nu Waa Nyo', é wo shii yî kentam kie le.”

⁴¹ E bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô duñci bonci noo bonyii bô saake won no sewse ten wvú gayte le,

⁴² “Wvú se fii bonyii bomew se wvú nulo efi kew ekole ñkuuñ. Ke wvú nu Nfon bonyii bo Islael. Wvú eshii le yî kentam e keseen é bese emum ebee wvú le.

⁴³ Wvú se geele ekole yî Nyo' le. E Nyo' fen koonke wvú, é wvú fi le wvú keseen no wvú se duu le wen nu Waa Nyo'.”

⁴⁴ E bocoon ba bô bó to taε yî bintam e bô bo Jisos, no baale ten wvú bô boncun ke nonen.

E Jisos kpwe

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ E diuu ke ben leke, ε ekfun ne jiim won tfuu gen buy didiuu ditete emvunsheen.

⁴⁶ E é ke no nu ke diewe didiuu ditete le, ε Jisos ne fun foweewe le, “Eli, Eli, lama sabaktani.” Fi nu le, “Nyo' wem, Nyo' wem, wo lan me nen nje la?”

⁴⁷ E bonyii bomew bô to leeme fó dioo yuw, gay le, “Wee wvudvu teñe Elayja.”

⁴⁸ E wee mvu bó le mum lewte lo kan mwaan jo kuca, ffum é mbvuum mo ngbwayngbwayi le, bon yî fite le neke le wvú ewu.

⁴⁹ Geenε bomew bonyii gay le “Ke leem nen é beene eyen laa Elayja nu eto efi wvú le!”

27:40 26:61, 63

27:42 27:11

27:43 Mben 22:8; Mat 26:63

27:45 Amo 8:9

27:46 Mben 22:1

27:48 Mben 69:21

50 Ε Jisos bvuu wam foweεwe, ε keyoy kew mum buy.

51 Ε fí nε kooy λε, ndvu yì to gawsene yew ncese ente to nu ε σελε εντελεη κεω fowe bow buy fokuse biba bifεε. Ε nshε shiw, ε ετα wamκεν,

52 ε jém ten yene ye ε bonyii bò è to nu bo Nyo' le nteen bò to kpweκενεε wase mum kase buy yì kpwe le.

53 Ε Jisos ke dioo buy yì kpwe le, ε bonyii bodvu nε γεν ê kelaante kè yuule le Jεlusalεm, ε bonyii nteen yen bó le.

54 Ε cee εκολε bonyii bo nci le bô bonyii bò bô bó to nu fó cεyte Jisos ke dioo eyen no nshε shiw, bô fιεε ficii fi to kooyεε, ε nfan koo bó baay. Ε bó gay λε, “Kεcεεy, kecεεy wee wvun se nu Waa Nyo'.”

55 Bokενεε nteen to leeme ten fó ntamndwee taale. Ε bokενεε ban nu bò to nen'yεε Galilee no bii Jisos e fici wvú.

56 Nγoo bó le to nu Maalia Magdalen noo Maalia wvù bwee Jεm bô Yosεw, noo bwee boom bo Σεβεdee le.

Ε bó dwey Jisos

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

57 Ε è ke no nu εκιεguu, ε cee kpwaw mvu wvu Alimatia nε to ε diee diew nu λε Yosεw. Wvú ten to nu wee ηgoo Jisos mvu.

58 Ε wvú γεν yen Baylet e λεκε λε wvú enya gvune di Jisos e ê wen é wen egen edwey. Nonεn ε Baylet mum gay λε bó egen enya ê wvú.

59 Ε Yosεw fi gvune didvu mum kule ê ndvu yì yuule le,

⁶⁰ mum γεν jike ê jem yi ye le ε yí bεε fiε, ε wvú to cow jem yidvu yí kemaan e, mum binse kebwee ke tε le ban diuw jem yidvu dvú, mum nεnε.

⁶¹ Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu wε to nu fó, ε bó ε shii mbew jem yidvu le keba keki.

Ε bó no cεyte jem Jisos

⁶² Ε εκfuη buy yuu, ε diuu di bó to ké no seysee mwεεm mvu mbam wvubole ε fey wase, ε bocee ncese bo baay baay bô Bofalasii γεν yεn Baylet e,

⁶³ gay ê wvú le, “Wee wvu baay, bese kumyi fiεε fi wee mbiay wε to jemyeε seke wvú to bεε dvú. Wvú to nu ε gay le, è nu ke edioo ε buy εdiuw εta é wen ekase ebuy yí kpwe le.

⁶⁴ No fí nu nonεn, gayε é bonyii eγεν ecεyte jem eγεν ebuy εdiuw εta, njefo bese fane le è nelo é boom bew bo ηgoo le ke enε eγεν econη gvune diew enεnε dvú emum esenje ê bonyii le, ‘Wvú nu ε buy yí kpwe le.’ Ε bó ge nonεn, é yiyin mbiay yi keseen efo efey lo yi fwe.”

⁶⁵ Ε Baylet gay ê bó le, “Ben ejo bonyii bo nci le é ben ε bó eγεν, é ben egay é bó ecεyte jem yidvu ntay no è nulo é ben ecεyte.”

⁶⁶ Nonεn ε bó mum γεν loocε fen diuw jem, mum ge nciise yí tε di bó to banεε diuw jem dvú, mum gεε bonyii bo nci le bò ecεyte. *

28

Ε Jisos buy yí kpwe le

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

27:63 12:40 **27:64** 28:13 * **27:66** Nciise wvun to nu keege le fo wee efey lo fó κε.

¹ E diuu di mbam e ke fey, ε εkfun ke no gbwekene too, ε è nu diuu di fwe yî kema le, ε Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu wε γεν keetaa jem.

² E fí kooy le, nshε to nu ε nε shiw bô mvunḡay, njefo nceendaa Tata to nu ε shii we to binḡse kebwee ke tε diε dì bó to banεε diuw jem dvú mum shii yî dvú le.

³ Nceendaa wvudvu nu ε bvushiw bwew to lawkene diεwε jan e, ε ndvú ye baa nen bvuuu.

⁴ E bonyii bô to cεyte jem ba yεn wvú le fan baay, cinḡ nen kikikiki, gbweken fokuse no jiimene diεwε binḡpwe bi bonyii le.

⁵ E nceendaa Nyo' wvudvu gay ê bokεε ba le, “Fo ben efanè κε. Me ηkee lo le ben gomte ε ε nu Jisos wvú bó se taε yî kentam e.

⁶ Ke wvú bεε fen κε, wvú nu ε buy wase yî kpwe le no wvú to gayεε. Ben eto eyen fô wvú se jiime.

⁷ Ben emum eγεν cekey esee ê boom bew bo ηḡoo le le wvú nu ε buy wase yî kpwe le, le wvú nu ε sa wase fwe dvunen Galilee. Ben nu ke eyen wvú le jó. Ben eyeke eyuw, ben nu ε yuw wase no me nseḡe ê ben.”

⁸ E bokεε ba mum ja fô jem cekey cekey bô nfan, geenεn κεηke ten njonḡ wvu baay, no lewte gene keeγεν see ê boom bo Jisos e bo ηḡoo le.

⁹ No bó to gene, ε fí kooy le bô bo Jisos to nu ε tasεn, ε wvú gay bó le le, “Me ηgayte ben e.” E bó mum to mbew ye le, gbwe bam bika biew, wvum wvú.

¹⁰ E Jisos gay ê bó le, “Fo ben efanè κε. Ben eγεν egay ê boom bo bwεem e le bó eγενè Galilee eyen

me le jó.”

Ɛ bonyii bò to ceyte jem see fiεε fi to kooyεε

¹¹ Ɛ bokεneε ba ke ne dioo egεne, ε fi kooy le bonyii bo nci le bò to ceyte jem bomew to nu ε ne gen εlaante gen see fiεε ficii fi to kooyεε ê bocee ncese bo baay baay.

¹² Ɛ bocee ncese bo baay baay bodvu mum kum bonyii bò saake won ε bô bó shii cu ntaŋ, mum ban diuw bonyii bo nci le ba bô bigew nteen,

¹³ gay ê bó le, “Ben egaytè ê bonyii le ben se leete boom bew bo ηgoo le ε se ε to ε con gvune diew ε gen dvú.

¹⁴ Ɛ ben seŋe nonεn, fi ε ley bitem bi wee sa' le, wvú ε no gomte keenya ηgew ê ben, é bese eseyse wvú, wvú saa ebvuu enya ηgew ê ben ke.”

¹⁵ Nonεn ε bó mum fi bigew bidvu mum no seŋe ke no bó to gayεε ê bó. Kenfε kedvu kin ε mum ε lam ente jo Bojuu ε to ε buy εben e le bó to con lo gvune di Jisos e.

Ɛ Jisos tum bonyii bew yî won e tfuu

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Lem 1:6-8)

¹⁶ Ɛ boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow mwaan mum ne gen Galilee, ben gen yî kum wvú Jisos to gayεε ê bó le.

¹⁷ Ɛ bó dioo yen wvú le, wvum wvú. Geenεn ε bomew no maŋene wvú.

¹⁸ Ɛ Jisos bence to gay ê bó le, “Bó nu ε nya wase mvungay mvunciim mvu fowe noo mvu fokuse ê me.

19 Nonεn, ben eγεn ε bitum e bicii, egeè ε bonyii nu bonyii bem bo ηgoo le, eleesè bó ê joo ê diee di Nyo' Ice bô Wan noo Keyoy ke Yuule le.

20 Ben eyεεyi bó le bó egeè fiεε ficii fi me nu ε n'yεεyi ben dvú. Ben eyekε eyuw, me nu enu beene sekecii eηγεn embuy naa kefew kè wonη nu ke eka.”

28:19 10:5-6; 24:14; Mak 16:15; Luk 24:47; Lem 1:8; Mwm 7:9 Mat 3:15; Mak 16:16; Lem 2:38; 8:36; 1Kol 1:13-16; Εφε 4:5; Jon 3:22; 4:1-2; Lum 6:3-4; 2Kol 13:13; Lem 2:38; 8:16; Lum 6:3, 4; Gal 3:27; Kolo 2:12 **28:20** 1:23; 5:2-7, 27; 11:28-30; 18:20

**Nwa' Nyo' Monkan mo Monfem
New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e